

Hanna Halonen

***”SUSI KUULUU EITTÄMÄTTÄ SUOMEN LUONTOON –
JA LUONNOSSA SEN TULISI PYSYÄKIN”***

Muunlajisen eläimen tilan käsityksiä paikallislehdissä

Johtamisen ja talouden tiedekunta

Pro gradu -tutkielma

Joulukuu 2021

TIIVISTELMÄ

Hanna Halonen: ”*Susi kuuluu eittämättä Suomen luontoon – ja luonnossa sen tulisi pysyäkin*”

Muunlajisen eläimen tilan käsityksiä paikallislehdissä

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Johtamisen ja talouden tiedekunta

Hallintotiede, ympäristöpolitiikan ja aluetieteen opintosuunta

Joulukuu 2021

Susi (*canis lupus lupus*) on Suomessa harvalukuinen. Luonnonvarakeskuksen tekemän suden kanta-arvion (2019) mukaan susiyskilöitä oli vuoden 2019 maaliskuussa noin 185–220 ja pääosin ne sijoittuivat poronhoitoalueen ulkopuoliseen Suomeen. Sudet lajina luokitellaan Suomessa erittäin uhanalaisiksi, ja esimerkiksi työ suotuisan suojelutason määrittämiseksi, jolla pyritään varmistamaan lajin riittävä geeniperimä myös tulevaisuudessa, on parhaillaan käynnissä, syksyllä 2021. Sudet ovat herättäneet paljon keskustelua vuosikymmenestä, jopa vuosisadasta toiseen. Ihmisen yhteiselo lajin kanssa on aikaisemmassa tutkimuksessa kuvattu haastavaksi ja konfliktikeskeiseksi.

Tämän pro gradu -tutkielman tavoite on tarkastella eläimellisen tilan käsityksiä yhden erittäin uhanalaiseksi luokitellun lajin, suden, kautta. Tutkielman aineisto koostuu viiden paikallislehden susiin liittyvistä kirjoituksista, jotka on julkaistu vuonna 2019. Paikallislehdet on valittu aineistoksi, koska ne mahdollisesti antavat ääneen niille ihmisille, jotka kohtaavat lajin omassa arkisessa tilassaan. Aineiston muodostavien kirjoitusten kautta on siis tarkasteltu susiin liittyviä diskursseja, pohtien mistä kirjoituksissa oikeastaan puhutaan, kun puhutaan sudesta. Tutkielmassa tehdään havaintoja siitä, kenelle tarkastelun kohteena olevissa paikallismedioissa annetaan puheenvuoro, eli ääni ja mitä mielikuvia ja käsityksiä sudellisesta tilasta, eli sellaisesta abstraktista tilasta, joka muodostetaan lajiin liittyvien mielikuvien kautta, aineiston kirjoituksissa esiintyy.

Tieteenfilosofinen lähestymistapa tutkimuksessa on sosiaalinen konstruktionismi, jossa sanojen ei vain käsitettä kuvaavan todellisuutta, vaan kirjoitettu kieli ja puhe myös rakentavat todellisuutta ilmiöiden ympärillä. Metodina aineiston analyysissä on sovellettu diskurssianalyysin menetelmiä. Tutkimus on luonteeltaan laadullista. Näkökulmaksi aineiston tarkasteluun on valittu uudempi eläinmaantiede ja kriittisen monitieteisen eläintutkimuksen viitekehys, jossa on kasvanut tarve nostaa muunlajisia eläimiä tutkimuksen keskiöön. Muunlajisella eläimellä tässä tarkoitetaan kaikkia ei-inhimillisiä eläimiä, paitsi ihmistä.

Tutkimuksen tuloksena aineistosta muodostettiin kolme diskurssia; sudellisen tilan diskurssi, vallan diskurssi ja sietämisen diskurssi. Näistä ensimmäinen, sudellisen tilan diskurssi rakentuu niiden käsitysten ja mielikuvien kautta, joilla sudellista tilaa aineistossa kuvailtiin. Tutkielmassa sudelliset tilat miellettiin kuuluvaksi oman arkisen tilan ulkopuolelle, toisaalle, ei-inhimilliseen luontoon. Tila rakentui siten abstraktisti ja oli muuttuva sen mukaan, miten ihminen määritteli omaa tilaansa. Vallan diskurssi koostui niistä aineiston tapauksista, jotka kirjoittajan tulkinnan mukaan kertoivat erilaisista vallankäytönmuodoista, sekä susikonfliktin hallintaan liittyvistä ristiriidoista ja keskustelun eri osapuolten välisestä epäluottamuksesta. Sietämisen diskurssissa yhdistyivät puolestaan ne aineiston tapaukset, jotka kirjoittajan tulkinnan mukaan kertoivat suden ja ihmisen yhteiselon mahdollisuuksista ja susien sietämisestä lähellä ihmisen tilaa, tai jopa osin samassa tilassa ihmisen kanssa.

Tutkielman lopussa pohditaan abstraktin sudellisen tilan sekä sudellisten paikkojen, eli sellaisten paikkojen, jotka susi itse valitsee, välistä suhdetta, sekä näiden yhteyttä ihmisen tilaan. Tutkielman aihepiirin parissa olisi mahdollista jatkaa tutkimustyötä esimerkiksi haastattelemalla susireviirien alueilla eläviä ihmisiä ja syventää näin ymmärrystä sudellisen tilan käsityksistä.

Avainsanat: Susi, Muunlajinen eläin, Eläimellinen tila, Eläinmaantiede, Diskurssi, Sietäminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisältö

1.	Johdanto	1
2.	Tutkimusasetelma	4
2.1	Tutkimuskysymykset	4
2.2	Asiantuntijakeskustelut	4
2.3	Työn yhteiskunnallinen merkitys.....	5
2.4	Tutkijan positio	6
3.	Susi, muunlainen eläin	9
3.1	Susireviirit ja sudellinen elämä	9
3.2	Susikanta Suomessa vuonna 2019	10
3.3	Konfliktin juurilla	12
3.4	Yhteiselon historiasta	13
4.	Teoria	17
4.1	Laadullinen tutkimus	17
4.2	Sosiaalinen konstruktioismi	17
4.3	Valta syntyy diskursseissa	18
4.4	Median rooli tiedonvälittäjänä	21
4.5	Eläinmaantiede.....	23
4.6	Muunlaiset, ne toiset	24
4.7	Eläin, tila ja paikka	25
4.8	Toimijuus ja itseisarvo	27
5.	Aineisto ja analyysi.....	30
5.1	Aineisto	30
5.2	Analyysi	36
6.	Tulokset.....	38
6.1	Sudellisen tilan diskurssi.....	38
6.1.1	Kaukana oleva susi.....	39
6.1.2	Lähellä oleva susi.....	40
6.1.3	Yllättävä susi.....	42
6.1.4	Väärin sijoittuva susi.....	44
6.1.5	Susi ja koira.....	48
6.2	Vallan diskurssi.....	50
6.3	Sietämisen diskurssi.....	54
7.	Johtopäätökset.....	58
8.	Pohdinta	64
9.	Lähteet.....	68
10.	Liitteet.....	73

1. Johdanto

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen sudellisen tilan käsityksiä viiden, vuonna 2019 julkaistun, paikallislehden kirjoituksissa. Työlläni kiinnityn uudempaan eläinmaantieteen, sekä monitieteisen kriittisen eläintutkimuksen kenttään, jotka pyrkivät muun muassa ottamaan huomioon muunlajisten eläinten näkökulmaa, sekä nostamaan muunlajiset eläimet myös tutkimuksen keskiöön.

Muunlajisen eläimen rinnastan tässä tutkielmassa myös käsitteisiin toislajinen eläin, non-human animal, ei-inhimillinen eläin ja eläin. Pääasiallisesti käytän kuitenkin työssäni käsitettä muunlajinen eläin puhuessani muista eläimistä kuin ihmisestä. Käsitteen kautta korostan ihmisen luontoyhteyttä. Ihminen, vaikka onkin erilainen, on viimekädessä myös yksi eläin muiden joukossa. Käsite muunlajinen eläin kattaa monenlaisia tulkintoja eläimyydestä, eikä ole siten kritiikitön tehdessään eroa eläimyyden ja ihmisyyden välillä. (Tuomivaara, 2003, 11.)

Ihmisyys, kulttuuri ja ei-inhimillinen luonto (tutkielmassa myös luonto ja metsä) nivoutuvat yhteen monisyyseksi kokonaisuudeksi, jossa yhden toimijuuden vaikutusta toiseen voi olla paikoin haastavaa erottaa. Katson, että muunlajiset eläimet kuuluvat erottamattomana osana siihen kokonaisuuteen, jonka käsitämme myös ihmisen kulttuuriksi ja elintilaksi. Uudempi eläinmaantieteen tutkimus onkin pyrkinyt laajentamaan tutkimusta esimerkiksi muunlajisten eläinten sijoittumisesta kohti ymmärrystä siitä, kuinka muunlajiset eläimet ovat laajemmin vaikuttaneet yhteiskuntaan, ja kuinka esimerkiksi tavat luokitella muunlajisia eläimiä ovat sosiaalisesti rakentuneita. Se kuinka luokittelemme muunlajisia eläimiä esimerkiksi hyöty- ja haittaeläimiin, tai lemmikkeihin ja villieläimiin, määrittelee myös sitä abstraktia eläimellistä tilaa (animal space), jonne muunlajiset eläimet mielikuvissa sijoitetaan, kuten maalaismaisemaa, erämaata (Philo & Wilbert, 2000, 4–5). Eläinmaantieteen tutkimuksen rinnalle olen tuonut työhöni myös ajatuksia monitieteiseltä kriittisen eläintutkimuksen kentältä, jossa nostetaan esille eläinyksilöiden itseisarvoa tuntevina ja kokevina olentoina, joilla on halu elää, ihmisestä riippumatta (Aaltola & Wahlberg, 2020, 12).

Susiin liittyvää keskustelua on tutkittu kohtalaisen paljon eri näkökulmista, myös Suomessa. Tutkimuksen valossa ihmisen ja suden yhteiselo ei ole sujunut ongelmitta, vaan suhdetta on kuvattu esimerkiksi kivuliaaksi (Bisi, 2010, 15) ja kitkaiseksi (Lähdesmäki, 2020, 16). Lähdesmäki toteaa (2020, 16) myös susiin liittyvän tutkimuksen oleva hyvin usein konfliktikeskeistä. Ratamäki (2009, 13–14) puolestaan luonnehtii susipolitiikkaa konfliktiseksi yhteiskunnalliseksi tilanteeksi, jonka juurisyyt ovat niin suden historiallisesti huono maine,

epätasainen alueellinen levittäytyminen, eläinyksilöiden aiheuttamat vahingot omaisuudelle (kuten karja- ja kotieläimille) ja toisaalta lajin uhanalainen status, joka edellyttää lajin suojelua (Ratamäki, 2009, 13–14). Jopa suomalaisessa kirjallisuudessa suhtautuminen petoeläimiin, kuten susiin, näyttyy usein negatiivisena (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 71). Niin sanotun susikonfliktin hallinta on haastavaa, koska ristiriitojen taustalla vaikuttaa myös arvomaailma (Bisi, 2010, 15).

Käsityksemme muunlajisten eläinten tilasta (työssäni myös sudellinen tila), itseisarvosta, sekä siitä miten paljon elintilaa muunlajisille eläimille ylipäättään kuuluu, tai on välttämätöntä, voivat poiketa suurestikin toisistaan. Muutokset luontokäsityksessä, sekä ihmisen ja luonnon välisissä suhteissa vaikuttavat asenteisiimme. Esimerkiksi petoeläimiä kohtaan koettu pelko on tutkimuksen mukaan Suomessa yleistynyt (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 87). Tästä huolimatta vain suhteellisen harva suomalainen kokee sudet konkreettiseksi uhaksi omassa arjessaan (Pellikka & Hiedanpää, 2020, 17). Vielä harvempi on kohdannut suden.

Susien määrä Suomessa vuonna 2019 oli noin 185–220 yksilöä (Heikkinen, Kojola, Mäntyniemi, Holmala & Härkälä, 2019, 15). Susi onkin luokiteltu erittäin uhanalaiseksi lajiksi sen vähäisen lukumäärän vuoksi (Liukko, Henttonen, Kauhala, Kojola, Kyheröinen & Pitkänen, 2019, 576). Sen sijaan 1800-luvun alkupuolella susien määrä oli vielä runsas, mutta vuosisadan lopulla, pyyntitapojen kehittyessä susia tapettiin Suomessa tehokkaasti ja laji hävitettiin miltei kokonaan. Tutkimuksen valossa susi ei kuitenkaan koskaan ole ollut kokonaan poissa. Kannanhoidollisista alueista itäisellä alueella sudet ovat historian valossa olleet pitkälti aina läsnä, kun taas läntisellä alueella susien määrä on taas lisääntynyt hiljalleen, sudettomamman ajan jälkeen. (Lähdesmäki, 2020, 61–67.)

Susien ja ihmisten yhteiselosta ja siihen liittyvistä haasteista puhutaan paljon eri tiedostusvälineissä (Pellikka & Hiedanpää 2020, 7, 17). Pellikan & Hiedanpään (2020, 19) tekemän selvityksen mukaan tiedostusvälineisiin myös luotetaan Suomessa hyvin. Medialla voikin katsoa olevan siten merkittävää vaikutusta kansalaisten susikäsitteihin, sekä asenneilmapiiriin luomiseen susikeskustelussa. Utisoimalla susiin liittyvistä aiheista tiedostusvälineet myös osallistuvat aktiivisesti abstraktin sudellisen tilan kuvauksiin, muovaten näin yleisiä käsityksiä sekä mielikuvia sudellisesta tilasta (Lähdesmäki, 2020, 152–153). Yleisillä käsityksillä ja mielikuvilla sudellisesta tilasta on puolestaan voi olla vaikutusta siihen, miten kohtaamisiin susien kanssa suhtaudutaan.

Työssäni tarkastelen paikallislehtien susikeskustelussa esiintyviä käsityksiä ja mielikuvia sudellisesta tilasta. Lehtivalinnat olen pyrkinyt tekemään niiden alueiden perusteella, minne susireviirit vuoden 2019 suden kanta-arvion mukaan sijoittuivat läntisellä ja itäisellä suden kannanhoidollisella alueella. Aineistoa valitessani pyrin ensisijaisesti lehtien levikkialueiden ja susireviirien päällekkäisyyteen (Kuva 3).

Analysoin keräämäni aineistoa soveltaen diskurssianalyysin menetelmiä, pohtien mistä oikeastaan puhutaan, kun puhutaan muunlajisesta eläimestä, sudesta, eli mitä diskursseja aineistosta oli mahdollista nostaa esille. Olen kiinnostunut, miten sudellista tilaa aineiston teksteissä kuvataan, ja kuinka aineiston diskursseissa esiintyvät mielikuvat käsitykset sudellisesta tilasta ovat suhteessa niihin alueisiin, joille sudet itse muodostivat sudellisia paikkojaan, oman toimijuutensa puitteissa.

Työssäni nostan esille myös muunlajisten eläinten itseisarvon, jonka yhdistän vahvasti eläimelliseen tilaan ja sudellisiin paikkoihin, joiden sijaintia ja reunaehtoja ihminen määrittelee oman toimintansa kautta. Katson, että ilman yleisesti hyväksytyä elintilaa tai aluetta ja tilaa muodostaa reviiriä, jää eläinyksilön itseisarvo vajaaksi ja siten toteutumatta. Omat käsitykseni sudellisesta tilasta perustan ensisijaisesti Luonnonvarakeskuksen vuosittaisiin suden kanta-arvioihin ja tietoihin susireviirien sijoittumisesta sekä lajityypillisestä käytöksestä. Suden sijoittumisen historiaan 1900-luvun Suomessa olen perehtynyt muun muassa Heta Lähdesmäen väitöskirjan kautta (Lähdesmäki, 2020). Lisäksi täydentänyt sudellisen tilan käsityksiäni, sekä käsitystäni susireviireistä alueena, vierailemalla ja retkeilemällä susireviireillä, sekä tietokirjailija Mia Takulan näiltä reviireiltä keräämien havaintojen kautta (Takula, 2020). Lajityypilliseen käytökseen ja lajin biologiaan olen tutustunut esimerkiksi Mervi Laaksosen (Laaksonen, 2013) sekä Erkki Pulliaisen ja Lassi Rautiaisen teosten kautta (Pulliainen & Rautiainen, 1999; 2019).

Tutkimukseni metodologisena ajatuksena on sosiaaliseen konstruktionismiin pohjautuva käsitys siitä, että sanat eivät vain kuvaa todellisuutta, vaan myös rakentavat sitä erilaisissa sosiaalisissa yhteyksissä, kuten lehtikirjoituksissa (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 21–22), sekä oletus kielenkäytön seurauksia tuottavasta luonteesta (Jokinen, Juhila, & Suoninen, 2016, 47). Kun sanoitamme käsityksiä eläimellisestä tilasta, luomme sille väistämättä myös reunaehtoja. Määrittelemme näin eläimelle yhteiskunnassa sallittua toimijuutta, sekä sallittuja ja ei-sallittuja alueita. Eläimen toimiessa näiden oletuksien ja käsityksien vastaisesti se ikään

kuin rikkoo yhteiskunnan sääntöjä toimimalla väärin. Tällaista toimijuutta on käytetty esimerkiksi oikeuttamaan eläinyksilöiden tappamista. (Lähdesmäki, 2020, 154–155, 166).

2. Tutkimusasetelma

Tässä luvussa avaan työni tutkimusasetelman. Esittelen ensin tutkimuskysymykset, jonka jälkeen avaan asiantuntijakeskustelut, joita kävin työni alkuvaiheessa perehtyäkseni aiheeseen. Luvun lopuksi avaan työni yhteiskunnallisen merkityksen sekä esittelen tutkijan positioni.

2.1 Tutkimuskysymykset

Tämän pro gradu -tutkielman päämääränä on tutkia sosiaalisen todellisuuden, tässä tapauksessa eläimellisen tai sudellisen tilan, diskursiivista rakentumista paikallislehtien susiin liittyvissä kirjoituksissa, itäisellä ja läntisellä suden kannanhoidollisella alueella.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1. Mistä puhutaan, kun puhutaan susista, eli mitä diskursseja paikallislehdissä käytävästä susikeskustelusta on löydettävissä?*
- 2. Mitä käsityksiä tai mielikuvia sudellisesta tilasta ja siten susille sopivasta sijoittumisesta näistä diskursseista on löydettävissä?*
- 3. Miten aineiston diskursseista esiintyvät sudellisen tilan käsitykset ovat suhteessa sudellisiin paikkoihin, eli paikkoihin, joita sudet muodostavat oman toimijuutensa kautta.*

2.2 Asiantuntijakeskustelut

Tutkimuksen aihepiirin kartoitus alkoi kirjalliseen aineistoon perehtymisen lisäksi, neljän keskustelun kautta, joita nimitän tässä asiantuntijakeskusteluiksi. Näiden keskustelujen tarkoitus oli taustoittaa aihepiiriä ja perehtyä aikaisempaan susikeskusteluun sellaisten ihmisten kautta, jotka tuntevat keskustelun vaiheita esimerkiksi tutkimuksen, viranomaistyön, tai muun työn kautta kertyneen asiantuntijuuden johdosta. Asiantuntijaksi olen katsonut henkilön, joka on ammattinsa puolesta käsitellyt susiin liittyvää konfliktia jo pidempään, usean vuoden ajan.

Asiantuntijakeskusteluja ei ollut tarkoitus tallentaa, eikä siten myöskään tallennettu osaksi tämän tutkielman varsinaista aineistoa. Niillä on kuitenkin ollut ohjaava vaikutus lopulliseen

aineistovalintaani ja lisäksi olen muodostanut näiden asiantuntijakeskustelujen pohjalta käsityksiä niin sanotun susikonfliktin aikaisemmista vaiheista. Tästä syystä katson, että keskustelut tulee tässä työssä lyhyesti avata. Asiantuntijakeskustelut kävin yhden yliopistotutkijan, yhden ympäristötoimittajan, yhden viranhaltijan (Luke) sekä yhden susista tietokirjan kirjoittaneen tietokirjailijan kanssa.

Keskustelujen pohjalta muodostin kolme ennakkokäsitystä susiin liittyvästä keskustelusta, joista ensimmäinen oli käsitys susikonfliktista erityisesti paikallisen ja hallinnollisen tason konfliktina, jonka juuret ovat syvällä ihmisen ja suden rinnakkaiselossa. Toinen asiantuntijakeskusteluista muodostunut käsitys oli, että Suomessa käytävästä susikeskustelusta on löydettävissä paikkakuntaakohtaisia eroja. Kolmas käsitys oli käsitys median vallasta susikeskusteluja ohjaavana tekijänä.

Nämä kolme ennakkokäsitystä vaikuttivat päätökseeni aineistovalinnan suhteen ja päädyin lopulta tarkastelemaan keskustelua eri paikkakunnilla, itäisellä ja läntisellä suden kannanhoidollisella alueella, mediakirjoitusten kautta. Aineistoksi valitsin paikallislehdet, koska oli kiinnostunut paikallisen tason, eli mahdollisesti paikallisten asukkaisen äänestä susikeskustelussa.

2.3 Työn yhteiskunnallinen merkitys

Ihmiselämä on pitkälti riippuvaista muunlajisista eläimistä (Philo & Wilbert, 2000, 3). Tällä hetkellä ihminen toimintoineen dominoi elintilaa maapallolla hyödyntäen muunlajisia eläimiä esimerkiksi raaka-aineena ja ravintona siinä määrin, että sillä on kiistatta negatiivisia vaikutuksia muun muassa luonnon monimuotoisuuteen, resilienssiin ja lajikatoon. Erityisesti luonnonvaraisena elävien muunlajisten eläinten elintila on pienentynyt. Yhtenä suurimpana tekijänä lajikadolle ja elintilan pienentymiselle on esimerkiksi nykymuotoinen tehomaa-ala. Muunlajisten eläinten lisäksi myös ihmisen terveys ja hyvän elämän mahdollisuudet ovat uhattuna luonnon monimuotoisuuden vähentyessä. (Mm. Ceballos ym. 2017; Saari 2020, 125–126; Aaltola 2020, 309–310 ja Lymbery 2017, 14–15.) Kirjassa *hyvä ja paha tieto* Janne Kotiaho argumentoi kuinka monimuotoisuuden hävittäminen on lisäksi eettinen sekä moraalinen kysymys (Kotiaho, 2021, 269). Hävittäminen, ei häviäminen, nimenomaan siksi, että ihminen lajina aktiivisesti osallistuu toisten lajien, niin muunlajisten eläinten kuin kasvikunnan, hävittämiseen omalla toiminnallaan. Samalla heikentäen omia sekä muiden lajien elinolosuhteita ja elinmahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Tässä työssä en keskity luonto- tai lajikatoon, vaikka ne antavatkin taustaa aihevalinnalleni. Olen ottanut tarkastelukohteekseni sen sijaan yhden kiistanalaisen ja uhanalaiseksi luokitellun lajin, jonka luontainen elintila monen muun lajin tavoin on muutoksen alla ja siten uhattuna luontokadon edetessä. On hälyttävää kuinka luonnonvaraisena elävien muunlajisten eläinten määrä ja elintila on vähentynyt muutamassa vuosikymmenessä (Kotiaho, 2021, 269–271). Pelkästään tämä nostaa mielestäni muunlajisten eläinten suojelun, sekä muunlajisten eläinten elintilan ja eläimille mielletyn eläimellisen tilan, *animal space* (Lähdesmäki 2020, 63; Philo & Wilbert 2000, 6), merkityksen tärkeäksi kysymykseksi, jota tulee tarkastella eri näkökulmista käsin. Kuinka määritämme ihmisen tilaa muunlajisten eläinten rinnalla ja toisaalta millainen eläimellinen tila muunlajisille eläimille sallitaan, tai heille kuuluu itseisarvoisesti, eläinyksilöiden olemassaoloa kyseenalaistamatta, ovat kysymyksiä, jotka puhuttavat yhä enemmän (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 91).

Tarkastelen työssäni siis yhden erittäin uhanalaisen lajin kautta eläimellistä tilaa, pohtien missä ja millaisena se aineistoni diskursseissa näyttäytyy. Tutkielmani tarkastelun kohteena voisi yhtä hyvin toimia mikä tahansa laji. Esimerkiksi valkoposkihanhi on tätä tutkielmaa kirjoittaessa noussut otsikoihin kiistanalaisena muunlajisena eläimenä ja sopisi tarkastelun kohteeksi yhtä lailla. Susi kuitenkin yhteiskunnallisena ja poliittisena muunlajisena eläimenä (Lähdesmäki, 2015, 191) herättää poikkeuksellisen paljon keskustelua vuosikymmenestä tai jopa vuosisadasta toiseen. Katsonkin, että susikeskustelu antaakin laajuudessaan hyvän mahdollisuuden eläimellisen tilan tarkasteluun. Näin ei välttämättä ole läheskään kaikkien lajien kohdalla, joista käyty keskustelu on tuoreempaa tai sitä käydään huomattavasti vähemmän, jos ollenkaan.

2.4 Tutkijan positio

Kielenkäytön seurauksia tuottavaa luonnetta pohtiessa on tutkijan myös oleellista reflektoida omaa positiotaan ja sitä valtaa mitä tulee käyttäneeksi tutkimusta tehdessä. Mihin diskursseihin tutkija itse kiinnittyy, mitkä diskurssit aineistosta valikoituvat tutkimustuloksiksi ja millaisia seurauksia näillä valinnoilla mahdollisesti on tutkittavan ilmiön kannalta (Jokinen ym., 2016, 50). Kielenkäyttö ei ole koskaan täysin neutraalia tai arvovapaata. Kieli mahdollistaa maailman kuvailua ja rakentaa maailmaa sekä sen sosiaalisia suhteita. Kielenkäyttö on siis tilannesidonnoista sekä dynaamista vuorovaikutusta, missä kielenkäyttäjällä on paljon mahdollisuuksia. Nämä mahdollisuudet käyttää kieltä ovat sidottuja siihen kontekstiin missä

kieltä käytetään, sekä kielenkäyttäjän henkilökohtaisiin resursseihin, kuten sanavarastoon tai kielitaitoon. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 13.)

Näin ollen myös tutkijan työhön, joka tähtää kirjoittamalla luotuun tutkimukseen, tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä, liittyy olennaisesti kielenkäyttöllisiä valintoja. Näitä valintoja tutkija tekee omasta positiostaan, ideologiastaan ja arvomaailmastaan käsin. Käytetty kieli ja kielelliset valinnat kytkeytyvät niin kirjoittajan näkemyksiin ja arvoihin, kuin esimerkiksi niihin vallalla oleviin kulttuurisiin arvoihin ja käytäntöihin joihin kirjoittaja on sitoutunut. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 11.) Tutkimuksen taustalla vaikuttava tutkijan ideologia tai utopia ei kerro vain siitä millainen yhteiskunnan tulisi olla, vaan myös siitä millainen yhteiskunta on mahdollinen (Ylikoski, 2021, 141).

Lähtökohtaisesti ajattelen, että muunlajisille eläimille kuuluu elintila itseisarvoisesti. Tämä elintila tulisi näkemykseni mukaan ottaa paremmin huomioon ihmisen toiminnassa, erityisesti vallitsevissa olosuhteissa, joissa luontokato on kiistatonta ja ihminen lajina dominoi käytännössä kaikkea elintilaa maapallolla. Katson oman ideologiani muunlajisten eläinten itseisarvosta ja oikeudesta elintilaan olevan jopa vallitsevia yhteiskunnallisia olosuhteita haastavaa, mikä näkyy tavassani tarkastella aineistoa, sekä tutkimuskysymyksissä, joita esitän ja niissä johtopäätöksissä, joita aineiston pohjalta teen. On mahdollista, että tarkastelemalla jo ennestään politisoitunutta keskustelua, keskustelun politisoituminen vain syvenee (Ylikoski, 2021, 142, 149). Tutkimuksen luotettavuuden kannalta olennaista ei kuitenkaan ole pyrkimys absoluuttiseen, vahvaan, objektiivisuuteen tutkittavaa ilmiötä kohtaan, se tuskin olisi edes mahdollista. Sen sijaan maltillinen objektiivisuus, jossa tutkijan oma reflektiivisyys sekä avoimuus niitä valintoja kohtaan, mistä käsin tutkimusta on tehty, nostetaan esille ja kirjoitetaan auki (Aaltola & Wahlberg, 2020, 10).

Tutkijan arvomaailma nousee erityisesti esiin tutkittaessa herkkiä tai mielialtoja ja asenteita vahvasti jakavia aiheita, kuten esimerkiksi maahanmuuttoa, tai kuten tässä tapauksessa, susikeskustelua. Tärkeäksi tekijäksi nouseekin henkilökohtaisen arvomaailman peittelyn sijaan oman ajattelun reflektointi ja kriittinen tarkastelu. Olen tietoisesti käyttänyt termiä muunlajinen eläin, kun puhun eläimistä ihmisen rinnalla, kuten sudesta. Käsite korostaa näkemystä ihmisen eläimyydestä ja luontoyhteydestä, luontoon kuulumisesta (Nygren, 2017, 162). Termillä liityn niiden kriittisen eläintutkimuksen parissa työtä tekevien tutkijoiden joukkoon, jotka korostavat kaiken elämän samanarvoisuutta tai samankaltaisuutta, sekä oikeutta elämään (esim. Aaltola & Wahlberg, 2020). Samalla tulen nostaneeksi esille

näkemykseni siitä, kuinka ihmisten tulisi ottaa paremmin huomioon muunlajisten eläinten elintila ja tarpeet omassa toiminnassaan, mahdollisesti jopa määrittellä oma tilaansa uudestaan suhteessa luontoon ja muunlajisiin eläimiin. Näin ollen oma luontokäsitykseni ja se miten määrittelen ihmisen (omaa) tilaa myös ei-inhimillisessä luonnossa ennemmin vieraana kuin isäntänä näkyy väistämättä siinä, kuinka hahmotan aineiston kirjoituksia. Yhdyn esimerkiksi Tuomivaaran (2015, 64) näkemykseen siitä, että muunlajiset eläimet ovat erilaisia kuin ihmiset ja myös hyvin erilaisia keskenään. Siten ne eivät tarvitse ihmisoikeuksia sellaisenaan, sen sijaan eläinoikeuksia tulisi vahvistaa huomioiden paremmin muunlajisten eläinten kokemusmaailma sekä oikeus fyysiseen paikkaan, ja siten konkreettiseen elintilaan (Tuomivaara, 2015, 64).

Aineistoani olen lähestynyt avoimesti etsien kaikenlaisia diskursseja, huomioiden sekä susikeskustelun pitkän ja kitkaisen historian, että aikeisemmasta tutkimuksesta esiin nouseen paikallisen tason merkityksen susikysymyksessä (Bisi, 2010, 29–30). Uhanalaisen lajin suotuisaa suojelun tasoa, eli sellaista lajin yksilömäärää, jossa tapahtuu riittävää geneettistä vaihtelua, on hankala saavuttaa, jos susialueilla elävien ihmisten näkemyksiä ei oteta huomioon. Hyvänä esimerkkinä tästä on tutkimuksen mukaan lisääntynyt hiljainen hyväksyntä esimerkiksi salametsästäystä kohtaan (Pellikka & Hiedanpää, 2020, 21). Tästä syystä pyrin nostamaan esille työssäni juuri paikallistason keskustelua tarkastellen paikallislehtien kautta sudelle puheissa ja mediateksteissä rakennettua tilaa. Nämä eläimellisen tilan käsitykset heijastuvat mahdollisesti myös niihin konkreettisiin tekoihin, joilla muunlajisten eläinten sijoittumiseen puututaan ihmisen toimesta, kuten (sala)metsästyksen ja kannanhoitoon (Lähdesmäki, 2020, 216).

3. Susi, muunlainen eläin

Tässä luvussa käyn läpi suden, tarkemmin harmaasuden (*canis lupus*) Suomessa esiintyvän alalajin (*canis lupus lupus*) biologiaa ja lajityypillistä käyttäytymistä, sekä lajin tilannetta Suomessa vuonna 2019. Kiinnitän huomiota olemassa oleviin susireviireihin, reviirien muodostumiseen, sijoittumiseen ja kokoon. Susireviirit ovat sudellisia paikkoja, missä laji esiintyy ja elää. Sudelliset paikat ja ihmisen elintila, ovat suden näkökulmasta katsottuna usein päällekkäistä tilaa, jota hallitsee ihminen. Tässä tilassa susi harjoittaa omaa toimijuuttaan, kuitenkin usein ihmisen määrittelemissä rajoissa, joskus ylittäen nämä sudelle näkymättömät rajat, esimerkiksi saalistamalla kotieläimiä. Luvun lopussa taustoitan tutkimusaiheeni suden ja ihmisen konfliktisen rinnakkaiselon sekä historian kautta.

3.1 Susireviirit ja sudellinen elämä

Susi on maailman kolmanneksi laajimmalle alueelle levinnyt maanisäksälaji (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 13). Laji pystyy elämään hyvin monenlaisessa ympäristössä ja sen elinpiiriä ei rajoita useinkaan sopivien elinympäristöjen puute, vaan ensisijaisesti ihmisen toiminta. Yhä useammin suden luontaisiin reviireihin vaikuttavat ihmisen asettamat konkreettiset rajat, kuten tieverkostot, rakentaminen, hakkuut ja asutus (Laaksonen, 2013, 46; Takula, 2020, 129, 165–167). Susi voi liikkua luontaisesti jopa tuhansia kilometrejä, joten nuorille, laumastaan eroaville, yksilöille edellytykset löytää uusi reviiri asuttavaksi ovat hyvät. Liikkuvuus ja laumojen sekoittuminen on tärkeää myös perimälle. (Laaksonen, 2013, 46–47.) Susireviirin koko on pitkälti kiinni ravinnon määrästä. Reviirillä olevan ravinnon tulee riittää reviirin asukkaille. Suomessa tunnettujen susireviirien koko vaihtelee noin 600–1800 neliökilometrin välillä (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 49). Näin esimerkiksi Suomen kokoiselle alueelle mahtuu vain tietyn verran reviirejä. Maksimimäärän täytyessä saavutetaan ns. kyllästyspiste, jonka jälkeen alueelle ei mahdu enempää susia (Pulliainen & Rautiainen, 1999, 87).

Susi on petoeläin, joka hankkii ravintonsa metsästäjällä joko yksin tai laumassa. Usein lauma jakaantuu metsästäessään ja suuremmankin saaliin kaataminen on mahdollista yhden tai kahden suden voimin. Suden ruokavalio määräytyy pitkälti reviirillä tarjolla olevien resurssien mukaan. Keskimäärin aikuinen yksilö syö hyvissä olosuhteissa arvioiden mukaan 3–5 kg lihaa vuorokaudessa. Suden pääravintoa ovat suuret kasvinsyöjänsäkkäät, kuten hirvet ja kauriit, mutta tarpeen tai tilaisuuden tullen kelpaa myös muu saalis, kuten jänikset (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 25). Petoeläimenä, jonka ravinnon hankinta perustuu saalistukseen, susi jättää harvoin helpon ravinnon hyödyntämättä. Suurpetona, ravintoketjun huipulla, sudella on

myös tärkeä tehtävä kantojen puhdistajana. Sairaot, heikot ja vahingoittuneet yksilöt ovat sille helppoa ja hyvää saalista. Kantojen harventamisen lisäksi suurpedoilla, kuten sudella, on tärkeä tehtävä luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjänä. (Laaksonen, 2013, 94–97.)

Susi elää perhelaumoissa ja lauma on sudellisen elämän perusyksikkö. Lauman reviiri jakautuu ydinalueeseen ja reuna-alueisiin. Ravinnon metsästys ja pesintä tapahtuu pääosin reviirin niin kutsutulla ydinalueella, kun taas reuna-alueita vältetään ja niillä käydään harvemmin. Näin vältetään myös mahdollisia kohtaamisia muiden laumojen kanssa. Tällä reviirin jakautumisella ydin- ja reuna-alueisiin on vaikutusta myös saaliseläimiin. Saaliseläimille jää luonnostaan reviirien reuna-alueille vyöhyke, joilla saalistetaan harvemmin kuin reviirien ydinalueilla. (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 28–29.) Sudella on erinomainen haju-, näkö-, ja kuuloaisti, joita se käyttää kommunikointiin sekä saalistamiseen. Lauma voi hajota esimerkiksi alfaparin (tai alfaparin toisen osapuolen) kuollessa, jolloin saalistus vaikeutuu lauman toiminnan muuttuessa. Ehjässä laumassa saalistus tapahtuu alfaparin johdolla ja saalis jaetaan, kun taas lauman hajottua jäljelle jääneet yksilöt hajaantuvat etsimään uusia alueita ja helpompaa saalista (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 38). Lauman pysyessä yhdessä lähtevät jälkeläiset noin vuoden ikäisinä etsimään omaa reviiriään, eroten synnyinlaumastaan. Nuorten yksilöiden vaellusten suuntaa on vaikeaa ennustaa (Laaksonen, 2013, 39–41; Pulliainen & Rautiainen, 2019, 50). Nuoret yksilöt voivatkin vaeltaa pitkiä matkoja ja näin ollen liikkua myös tunnettujen susireviirien ulkopuolella laajentaen näin sudellista tilaa ja luoden sudellisia paikkoja.

Koiraeläimenä suden jälkeläistuotto on olosuhteiden salliessa hyvä, joten jos lauman annetaan lisääntyä rauhassa voi susikanta paikallisesti kasvaa nopeastikin. Näin ei kuitenkaan ole Suomessa tapahtunut, vaan susikanta on viime vuosikymmenet pysynyt karkeasti 150–250 yksilön kokoisena (Heikkinen ym., 2019, 10). Syynä tähän on pääosin metsästys, niin luvallinen kuin luvaton (Laaksonen, 2013, 68–175). Tutkimuksen perusteella suden yleisin kuolinsyy Suomessa on salametsästys (Suutarinen, 2019, 39).

3.2 Susikanta Suomessa vuonna 2019

Luonnonvarakeskus (Luke) tekee vuosittain kanta-arvion susien lukumäärästä ja reviirien sijainnista. Kanta-arvio tehdään aina maaliskuun tilanteesta, koska maaliskuussa yksilöiden lukumäärä on pienimmillään ennen kevään pentueiden syntymää. Keväällä (huhti-toukokuussa) kanta kasvaa merkittävästi kuluvan vuoden pentujen syntyessä. Tässä työssä olen käyttänyt vuoden 2019 kanta-arviota, joka perustuu maaliskuun 2019 tietoihin susien revireistä ja yksilöiden lukumäärästä. (Heikkinen ym., 2019.)

Suden kannanhoidolliset alueet jakautuvat Suomessa kolmeen osaan, itäiseen- ja läntiseen kannanhoidolliseen alueeseen, sekä poronhoitoalueeseen. Poronhoitoalue kattaa yksin 36 % Suomen maapinta-alasta (Laaksonen, 2013, 59; Kuva 1). Vaikka susi on EU:n luontodirektiivin liitteen IV mukaan tiukasti suojeltu laji, joka luokitellaan erittäin uhanalaiseksi, kuulu se poronhoitoalueella luontodirektiivin liitteen V lajiksi, jota saa metsästää tietyin edellytyksin (Euroopan Unionin luontodirektiivi 1992). Porotalouden tehostumisen seurauksena suurpedot, myös sudet, ovat joutuneet väistymään ja poronhoitoalue pidetään ihmisen toimesta käytännössä lähes sudettomana (Laaksonen, 2013, 158). Tästä syystä olen jättänyt poronhoitoalueen kokonaan tarkasteluni ulkopuolelle. Poronhoitoalueella ei myöskään vuonna 2019 ollut yhtään tunnettua susireviiriä. Susireviirien määrä tämän tutkimuksen teon aikaan, vuonna 2019, oli yhteensä 47 lauman tai parin asuttamaa susireviiriä, rajareviirit mukaan lukien. Kokonaan tai suurimmaksi osaksi Suomen puolella olevia reviirejä oli 41 kappaletta. Näistä reviireistä itäisellä kannanhoidollisella alueella oli lauman tai parin asuttamia reviirejä 18 kappaletta ja läntisellä kannanhoidollisella alueella lauman asuttamia reviirejä oli 29 kappaletta. Susiyksilöiden lukumäärä vuonna 2019 oli Suomessa, rajareviirit mukaan lukien, noin 200–220 sutta. (Heikkinen ym., 2019, 24–83.)

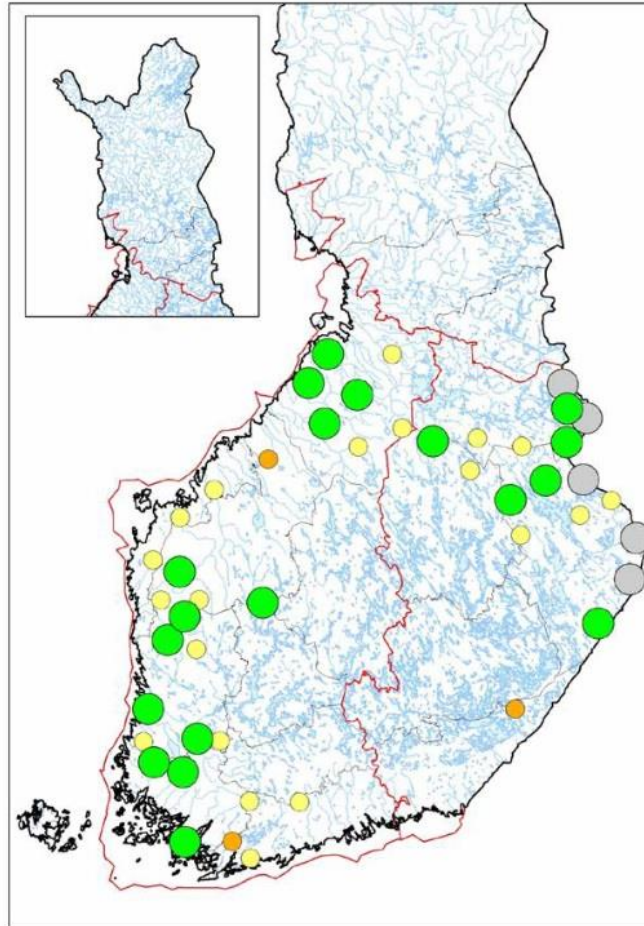
Kuva 1: Susilaumat ja kahden suden asuttamat reviirit maaliskuussa 2019 (Heikkinen ym. 2019).

Vihreät ympyräsymbolit viittaavat laumareviireihin.

Pienemmät keltaiset ympyrät viittaavat kahden suden asuttamiin reviireihin.

Rajareviirit on merkitty harmaalla.

Statukselta epävarmat reviirit on merkitty oranssilla.

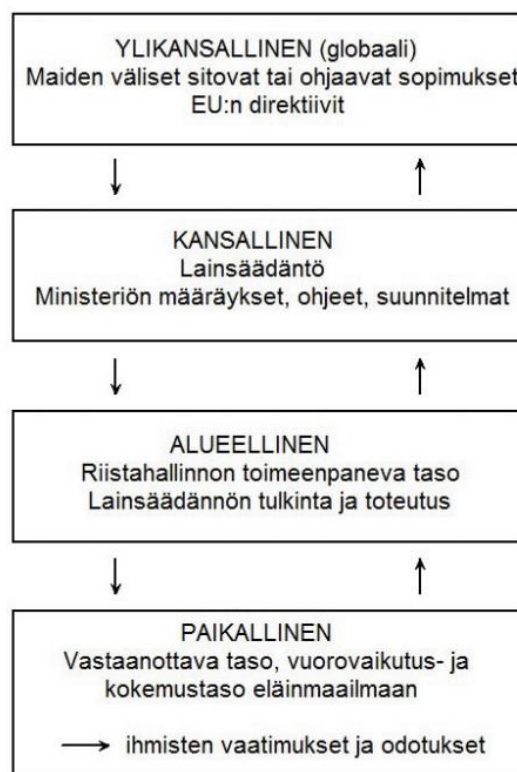

3.3 Konfliktin juurilla

Suden ja ihmisen rinnakkaiselon kitkaisuuteen liittyy samoista resursseista, kuten elintilasta ja saaliista kilpailu sekä määrittelemättömän pelon tunne, jota ihminen kokee petoeläimiä kohtaan (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 92). Laji koetaan usein paikallisesti haitalliseksi esimerkiksi sen kotieläimille tai elinkeinoille, kuten karjataloudelle, aiheuttamien tuhojen kautta. Lajilla on myös rajoittavia vaikutuksia ihmisen harrastustoimintaan, kuten metsästyksen harjoittamiseen koiran kanssa. (Peltola & Heikkilä, 2015, 121–146.) Sakari Mykrä on väitöskirjassaan todennut, että itse lajia harvoin vastustetaan. Kysymys on enemmän oman arkisen tilan hallinnan menettämisestä kansalliselle tai jopa kansainväliselle

taholle, missä päätöksenteko uhanalaisen lajin suojelustatuksesta tai poikkeusluvista susien tappamiseen tapahtuu. (Mykrä, 2017, 15.) Paikallinen taso, jolla susi käytännössä kohdataan fyysisesti, on usein hallinnon kohde (Kuva 2). Tutkimuksen mukaan susialueilla elävät kokevatkin ulkopuolisuutta heitä itseään koskevaa päätöksentekoa kohtaan (Borgström, 2011, 75). Tämä vastakkainasettelu hallitsevan tahon ja hallittavien välillä selittää osaltaan konfliktin juurisyytä (Bisi, 2010, 28).

Kuva 2: Riistalajien hoidon hallinnolliset tasot (Bisi, 2010, 27). Paikallinen taso, jossa vuorovaikutus lajien kanssa tapahtuu, on usein hallinnon kohde.

3.4 Yhteiselon historiasta

Yhtenä merkittävänä tekijänä susiin kohdistuvan pelon ja vihan syntymiselle voidaan pitää siirtymää karjatalouteen. Pulliaisen ja Rautiaisen (2019, 60–63) mukaan karjatalouden yleistymisestä on seurannut intressiristiriitoja suden ja ihmisen välillä. Ennen siirtymistä viljelyyn, suden läsnäoloon ei kiinnitetty juurikaan huomiota. Siirryttäessä karjatalouteen laidunpaikkoja olivat esimerkiksi metsälaitumet, jotka sijaitsivat kauempana ihmisen läheisyyden tarjoamasta suojasta. Susien määrä 1700- ja 1800-luvulla oli myös runsas ja siten uhka karjataloudelle oli hyvin todellinen. Karja myös joutui säännöllisesti petojen

verottamaksi. Suurempi ongelma karjalle olivat kuitenkin tuohon aikaan erilaiset taudit. (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 60–63.) 1800-luvulla suden vierailuja ihmisasutuksen lähellä, erityisesti talviaikaan, ei pidetty erikoisena (Lähdesmäki, 2020, 135).

Pulliainen & Rautiainen (2019) kuvaavat myös 1700-lukua mielenkiintoiseksi vuosisadaksi suden historiassa, jolloin on muun muassa kirjattu ylös saamelaisen poromiehen mietintö sudesta hyödyllisenä tokan yöllisenä koossapitäjänä. Paimennukseen perustuva laidunnus näyttää siis mahtuneen samoille alueille susien kanssa. Susien karjalle aiheuttamat vahingot hyväksyttiin jopa pedoille kuuluvina ”kymmenyksinä”. (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 63; 1999, 126.) Edellä ollut saamelaisen poromiehen mietintö poikkeaa merkittävästi myös nykypäivän käsityksestä suden ja poron yhteiselon mahdollisuuksista, jota pidetään lähes yhteensovittamattomana parina (Laaksonen, 2013, 158).

1800-luvun loppua kohden susiyksilöiden määrä Suomessa romahti pitkälti metsästyksen seurauksena. Sudenpyyntiin oli aikanaan suorastaan pakko lähteä, kun kutsu kävi, joskin tätä käskyä ei sen velvoittavuudesta huolimatta kuitenkaan aina noudatettu. Suden asema, joka aikaisemmin käsitettiin ei-hallittavana, muuttui hiljalleen asetekniikan sekä pyyntitapojen kehittymisen myötä hallittavammaksi kokonaisuudeksi. Tapporahojen maksaminen, sekä mahdollisesti susivahinkojen seurauksena tapahtunut asennemuutos, vauhdittivat osaltaan susien pyyntiä. Tultaessa 1900-luvulle sudet oli käytännössä lähes kokonaan hävitetty Suomesta. (Lähdesmäki, 2020, 59–61.)

Kannan pienuudesta johtuvan poissaolon seurauksena muotoutui pitkälti vahva käsitys sudesta erämaisena lajina, noin 1900-luvun puolivälissä. Myös 1900-luvulla julkaistuissa tietokirjoissa rakentuu kuva sudesta asutusta karttavana (Lähdesmäki, 2020, 149). Samaan aikaan kun käsitys sudesta erämaisena lajina muodostui, muodostui myös häilyvä käsitys susirajasta, ihmisen ja suden elinpiirien rajavyöhykkeestä, jonka toisella puolella katsottiin olevan sudellista tilaa, jossa sudella oli siten ”lupa” olla, ja jonka toinen puoli miellettiin ihmiselle kuuluvaksi tilaksi. Susirajan katsottiin karkeasti kulkevan siellä, missä vanhat metsät vaihtuvat ihmisen muokkaamaan ympäristöön (Lähdesmäki, 2020, 154). Edellä ollut kuvaus susirajasta ei kuitenkaan ole nykysuomessa fyysisesti edes mahdollinen. Kyseessä on ennemmin ihmiskeskeinen käsitys siitä missä luonnonvaraisten, ja siten villien eläinten, tulisi sijaita, eli mielikuva muunlajiselle eläimelle sopivasta tilasta.

Suurpetojen läsnäoloa on myös pidetty ekologisesti terveen erämaan merkinä. Kuitenkin esimerkiksi sudet tulevat toimeen hyvin myös tiehään asutuilla alueilla, jos se sallitaan. Susien

väistymistä pois asutuksen tieltä ei siis voida pitää lajiominaisuutena, vaan järjestelmällisen vainon seurauksena. (Haila & Lähde, 2003, 183.)

Mielikuvissa ja tarinoissa, sekä esimerkiksi mediassa käsitys sudesta erämaisena lajina ja epämääräisestä suden ja ihmisen elinpiirejä erottavasta susirajasta on nykyäänkin olemassa. Niiden rinnalle on muodostunut myös erityisesti mediateksteissä käytetty häirikkösuden käsite, jolla tarkoitetaan sutta, joka näyttäytyy ihmisen lähellä tai toimii ihmisen näkökulmasta katsottuna ei-toivotulla tavalla. Häirikkösusi termiä on myös käytetty oikeuttamaan ei-toivottujen susiyksilöiden tappamista. (Lähdesmäki, 2020, 162, 165.) Erämaalajin mielikuvaa on korostettu 1900-luvun puolenvälin jälkeen, suden suojelun alkamisen myötä. Mielikuvaa käytetään erityisesti silloin, kun on ollut tarpeen korostaa suden väärin sijoittumista eläinten esiintyessä ihmisen näkökulmasta ei-toivotuissa paikoissa. Tätä aikaisemmin erämaalajin mielikuvan korostaminen ei ollut samalla tavalla tarpeellista, koska susi luokiteltiin haittaeläimeksi ja sen sai tavattaessa tappaa, eikä väärinsijoittumista tarvinnut siten erikseen korostaa. (Lähdesmäki, 2020, 154.)

Tultaessa 1900-luvulta 2000-luvulle sudet ovat hiljalleen tehneet paluuta vanhoille asuinsijoilleen. Syynä paluuseen on ollut 1990-luvulla tapahtunut lajin lainsäädännöllisen statuksen muutos. Vuonna 1993 metsästyslain muutoksen seurauksena suden lainsäädännöllinen status muuttui vahinkoeläimestä riistaeläimeksi. Suomen liittyessä Euroopan unioniin (EU) vuonna 1995, otettiin käyttöön luontodirektiivi, joka EU:ssa oli säädetty jo vuonna 1992 (Euroopan Unionin luontodirektiivi 1992). Luontodirektiivi on osa EU:n luonnonsuojelulainsäädäntöä ja sen tarkoituksena on suojella muun muassa luonnon monimuotoisuutta. Tämä lainsäädännöllinen muutos on tehnyt sudesta tiukasti suojellun lajin ja vaikuttanut susikannan hienoiseen kasvuun myös Suomessa (Lähdesmäki, 2020, 72–73). Suden ollessa harvalukuinen, myös kulttuurinen ympäristö on muuttunut. Susi ei siis ole palannut tai palaamassa samanlaiseen ympäristöön mistä se alun perin metsästettiin lähes kokonaan sukupuuttoon. (Lähdesmäki, 2020, 135–148; Bisi, 2010, 23.) Paikalliset ihmiset susialueilla joutuvatkin sopeutumaan yhteiseloon lajin kanssa, josta heillä ei välttämättä ole kokemusta (Bisi, 2010, 24). Suden läsnäolo ei näin ollen ole kaikista suinkaan toivottavaa, tai edes hyväksyttävää. Suden ja ihmisten elinpiirien kohdatessa voi tapahtua vahinkoja molemmille osapuolille. Vahinkoja on sattunut ihmisen omaisuudelle, kuten karja- tai lemmikkieläimille (Pohja-Mykrä, 2014, 25), kuin myös sudelle esimerkiksi laittoman ja laillisen tappamisen seurauksena (Pohja-Mykrä, 2014, 24; Laaksonen, 2013, 171).

Susilaumojen reviiirit ja elinpiiri ovat jatkuvassa muutoksessa ja risteävät myös toisinaan ihmisen välittömän elinympäristön kanssa. Luonnonvarakeskuksen tekemissä virallisissa kannanarvioissa raportoidaan muutoksia vuosittain yksilöiden, laumojen ja reviiirien määrässä.

Suden elinpiirien rinnalla myös ihmisen asuinympäristö kasvaa ja muuntuu jatkuvasti. Luonnontilaiset alueet, kuten rannikot, metsät ja erämaa-alueet ovat pelkästään viimeisen vuosisadan aikana kokeneet suuria muutoksia maanmuokkauksen, metsätalouden, maatalouden ja muun ihmisen toiminnan seurauksena. Jäätiköitä laskematta on ihmiskunta ottanut käyttöönsä noin 75 prosenttia maapallon pinta-alasta (Kotiaho, 2021, 277). Myös suomessa erämaista maisemaa, ilman metsätieverkostoja tai muita merkkejä ihmisasutuksesta ei käytännössä löydy kuin pieneltä alalta Pohjois-Suomesta, joka käytännössä pidetään ihmisen toimesta sudettomana lainsäädännön kautta. Sellainen tila, jonka helpommin miellämme sudelliseksi, kuten erämaa tai muu ei-inhimillinen luonto, on siis läpikäynyt merkittävän muutoksen pelkästään viimeisten vuosikymmenten aikana. Luonnollisesta tai luonnontilaisesta ympäristöstä on tullut ihmisen kontrolloimaa tilaa lähes kaikkialla muuallakin maapallolla (Philo & Wilbert, 2000, 2). Ihmisasutuksen ja tieverkostojen kasvu liittyy vahvasti myös susikantojen taantumiseen, koska tieverkostoja pitkin pääsevät suden jäljille esimerkiksi metsästäjät, niin luvalliset kuin luvattomat (Laaksonen, 2013, 47). Ihmisasutus houkuttaa myös monia saaliseläimiä, jotka puolestaan voivat tuoda paikalle myös petoeläimiä kuten susia ja karhuja (Laaksonen, 2013, 47, 87). Suurimmaksi osaksi susireviirit sijaitsevatkin nykyään talousmetsissä tai alueilla, joilla myös ihminen liikkuu ja muokkaa maisemaa. (Takula, 2020, 16; Laaksonen, 2013, 47.)

Tällä hetkellä susi luokitellaan Suomessa erittäin uhanalaiseksi (Liukko ym., 2019, 576). Toisin sanottuna Suomen susikanta on hyvin pieni eikä vuonna 2019 täyttänyt niin sanottua suotuisaa suojelun tasoa. Suotuisan suojelutason määrittely on kuitenkin edelleen keskeneräinen prosessi, joten käsitteeseen liittyy paljon epämääräisyyttä, johon Luonnonvarakeskuksessa parhaillaan tehtävällä suotuisan suojelun tason määrittelytyöllä pyritään (Valtonen, Helle, Kojola, Mäntyniemi, Harmoinen, Nivala, Johansson, Ponnikas, Suvi, Herrero, Heikkinen, Kvist, Aspi & Holmala, 2021). Vaikka susien määrä on vähäinen, koetaan kanta kuitenkin jo nyt ainakin paikoitellen liian suureksi ja päättäjiltä vaaditaan toimenpiteitä kannan pienentämiseksi. Esimerkkinä tästä on kansalaisaloite suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamisesta, joka on edennyt eduskunnan käsittelyyn (Kansalaisaloite suden kannanhoidollisesta metsästyksestä 2020).

4. Teoria

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni metodologiset lähtökohdat ja eläinmaantieteen tutkimusta, johon työlläni kiinnityn. Pohdin mediateksteissä syntyvää diskursiivista valtaa sekä kieltä sosiaalisen todellisuuden rakentajana.

4.1 Laadullinen tutkimus

Tutkimukseni on diskurssianalyysin menetelmin tehtävää, teoriaohjautuvaa laadullista tutkimusta, jossa pyrin hermeneuttisen (tulkitsevan) päättelyn kautta paikallistamaan tutkimuskysymykseni (tutkimusintressin) kautta merkittäviä diskursseja paikallislehtien susiin liittyvissä kirjoituksissa. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan valitusta näkökulmasta käsin, yhtenä kokonaisuutena. Aineiston katsotaan siis kuvaavan jotain loogista kokonaisuutta, jonka rakennetta on mahdollista tutkia aineistosta tehtävien havaintojen kautta. Laadullisen analyysin voidaan katsoa koostuvan karkeasti kahdesta toisiinsa nivoutuvasta vaiheesta; havaintojen tekemisestä ja niiden kautta arvoituksen ratkaisemisesta. Yksittäiset aineistosta tehdyt havainnot itsessään eivät siis ole tutkimustuloksia, vaan havaintojen pelkistämisen kautta on ollut mahdollista huomata yhteyksiä havaintojen välillä. Havaintoja tehtäessä on oleellista pidättäytyä vain valitussa näkökulmassa ja tarkastella aineistoa siitä teoreettisesta viitekehystä mikä on valittu. Samalla välttämällä niitä ennako-oletuksia ja käsityksiä, joita tutkijalla mahdollisesti on. (Alasuutari, 2011, 38–39, 78.) Näiden havaintojen kautta olen muodostanut kolme diskurssia, joihin koottujen teemojen katson aineistossa toistuvan riittävästi nostaakseni ne tutkimuksen tuloksiksi.

4.2 Sosiaalinen konstruktionismi

Tämän pro gradu työn tieteenfilosofinen viitekehys muodostuu sosiaalisen konstruktionismin kautta. Vallitsevien olosuhteiden ja välittömien seurausten sijaan konstruktivistinen tutkimusote keskittyy erityisesti tutkittavan ongelman dynamiikkaan ja siihen, kuinka ongelma on rakentunut. Sosiaalisen konstruktionismin idean mukaan todellisuus rakentuu sosiaalisissa yhteyksissä ja vuorovaikutuksessa. Tässä vuorovaikutuksessa kielellä ja erilaisilla merkkijärjestelmillä on erityinen rooli. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan ihmiset määrittelevät kollektiivisesti ongelmaa tai asiaa tehdessään siitä kuvauksia. (Väliverronen, 1996, 40; Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 22.) Sosiaalinen konstruktionismi pohjaa siis käsitykseen kielen ja todellisuuden yhteen kietoutumisesta. Tässä yhtälössä kielellä, tai diskursseilla, on kyky kuvata elettyä ja koettua ja näin ollen myös rakentaa todellisuutta (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 21–22).

Kiinnostukseni kohdistuukin kielenkäytön seurauksia tuottavaan luonteeseen sekä tutkimuksen kohteena olevaan ilmiöön, eli susikeskusteluun ja sen dynaamisuuteen sekä ajan myötä syntyneisiin kerroksiin. Tarkastelen aineistoa sen ymmärryksen kautta, minkä olen aikaisempaan susikeskusteluun perehtyessäni kartuttanut ja osaltani vaikutan myös tähän keskusteluun, sekä sen määrittelyyn, siitä kirjoittaessani. Vaikka käytänkin sosiaalisen konstruktionismin mukaista käsitystä kielestä todellisuuden rakentajana työni metodologisena ajatuksena, on mielestäni tärkeää huomioda, että pelkkä ymmärrys ongelman, kuten tässä tapauksessa susiin liittyvän konfliktin, rakentumisesta ei vielä vapauta ongelmasta ja anna avaimia sen ratkaisuun (Hacking, 2009, 14–15). Tämän ymmärryksen lisäksi tarvitaan myös aktiivista pohdintaa erilaisista näkökulmista käsin ja käsitys ongelman muuttuvasta luonteesta, jotta ongelmaa voidaan lähestyä sen ratkaisemiseksi.

Aikaisemmat tapahtumat, niiden kuvailut ja niihin liittyvät ideat ja ideologiat ovat muovanneet suomalaista susikeskustelua sen nykyiseen muotoon. Myös käymäni asiantuntijakeskustelut vahvistivat käsitystä, että susikonflikti ja susiin liittyvä keskustelu elää jatkuvasti muovautuen aina uudestaan keskustelun edetessä ja saadessa uusia piirteitä. Keskustelu myös toistaa itseään, ikään kuin kiertäen kehää, käyden välillä kiivaampana jossain paikoissa ja hiljentyen taas toisaalla, usein sen mukaan missä sudet ovat, missä ne liikkuvat tai sijoittuvat uudelleen ja luvat siten sudellisia paikkoja. Todellisuus mistä susikeskustelussa ja susiin liittyvässä konfliktissa on kyse ei siis ole pysyvä, vaan dynaaminen ja muuttuva. Siten mahdolliset ratkaisutkaan eivät välttämättä kannu pitkälle, jos ne eivät elä ongelman mukana.

4.3 Valta syntyy diskursseissa

Diskurssianalyysi ei ole tarkkarajainen tutkimusmenetelmä, vaan ennemmin erilaisia tarkastelun painopisteitä, sekä menetelmällisiä sovelluksia salliva väljä viitekehys, jota on mahdollista soveltaa eri tavoin (Jokinen ym., 2016, 25). Diskurssintutkimus määrittellään kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. Diskurssintutkimuksen keskiöön kuuluu käsitys kielestä sosiaalisena toimintana. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 14–15.) Diskurssit muokkaavat kohteitaan, määrittellen sitä kuinka ilmiöstä ja asiasta puhutaan tai ei puhuta (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 71). Diskurssit myös määrittyvät jatkuvasti yhä uudestaan ja ovat jatkuvassa liikkeessä myös toisiinsa nähden linkittyen ja kerrostuen aina uudelleen. Maailmaa määritetään ja rakennetaan

näin jatkuvasti, mikä tekee diskurssista voimakkaan työkalun (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 88).

Diskurssinanalyysin viitekehyksen katsotaan muodostuvan viidestä lähtöoletuksesta; kielenkäytön luonne sosiaalisen todellisuuden rakentajana, oletus rinnakkaisista ja kilpailevista merkityssysteemeistä, oletus toiminnan kontekstisidonnaisuudesta, oletus toimijoiden kiinnittymisestä merkityssysteemeihin sekä oletus siitä, että kielenkäytöllä on seurauksia tuottava luonne. Näiden lähtöoletuksien merkittävyys on sidoksissa tutkimusongelmaan, ja -asetelmaan. (Jokinen ym., 2016, 25–26.) Tässä tutkielmassa painottuu oletus kielestä sosiaalisen todellisuuden rakentajana, joka antaa merkityksiä, järjestää, uusintaa, muuntaa ja rakentaa maailmaa, jossa elämme, sekä kielenkäytön seurauksia tuottavasta luonteesta, funktionaalisuudesta (Jokinen ym., 2016, 26, 47). Kielenkäyttö mahdollistaa useita potentiaalisia funktioita, eli kielenkäytön seurausta tai vaikutusta. Funktiot ovat tilannekohtaisia ja niillä ei tarkoiteta vain kielenkäyttäjän tarkoittamaa vaikutusta, vaan myös niitä seurauksia, jotka ilmenevät vuorovaikutussuhteissa. Se mikä funktio aktualisoituu, eli toteutuu, kieltä käytettäessä avaa ja rajoittaa erilaisia mahdollisuuksia todellisuuden rakentumisen kannalta (Jokinen ym., 2016, 48).

Diskursiivisesti muotoutuvilla mielikuvilla muunlajisista eläimistä on merkitystä. Lähdesmäki (2020) antaa tästä väitöskirjassaan tästä esimerkiksi suden toimijuuden, joka ollessaan ristiriitainen lajin toimijuudesta rakennetun mielikuvan kanssa, kannustaa ihmisiä jopa tappamaan näitä ”väärin” tai ”epätyypillisesti” käyttäytyviä yksilöitä, vaikka todellisuudessa kyseiset yksilöt olisivat toimineet täysin lajityypillisesti, tai suden näkökulmasta katsottuna normaalilla, jopa todennäköisellä tavalla (Lähdesmäki, 2020, 284). Mielikuvat ja käsitykset, jotka syntyvät kielenkäytöstä voivat siis ohjata konkreettisia tekoja, kuten päätöksentekoa, tai kuten susien tapauksessa, lajiin ja sen yksilöihin kohdistuvia hyvin käytännönläheisiä toimia. Tässä työssä tutkimuksen keskiöön on nostettu eläimellisen tilan käsitykset lehtikirjoituksissa, joten oleellista on myös tarkastella, kenen ääni aineiston kirjoituksissa pääsee esille tai saa valta-aseman ja minkälaista totuutta sudellisesta tilasta sen kautta rakennetaan. Näin päästään mahdollisesti myös käsiksi lajista ja sen toimijuudesta vallalla oleviin, diskursiivisesti rakentuviin mielikuviin sekä käsityksiin

Diskurssin käsitteellä on erilaisia määrittelyjä kielentutkimuksessa, sen mukaan puhutaanko esimerkiksi strukturalistisen perinteen diskurssista, jolloin tutkitaan lähemmin kielen rakennetta ja kielijärjestelmää itsessään, vai konstruktionistisesta diskurssintutkimuksesta,

joka keskittyy jokapäiväisen elämän todellisiin tilanteisiin, suhteessa yhteiskunnalliseen kontekstiin. Tässä työssä nojaan jälkimmäiseen, sosiaalisen konstruktionismin perinteeseen, jossa diskurssi määritellään lausetta pidemmäksi kielenkäytön kokonaisuudeksi ja diskurssintutkimus on näiden laajempien kokonaisuuksien tarkastelua. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 29). Diskurssilla viitataan siis työssäni sen laajempaan teoreettiseen merkitykseen, kielenkäyttöön sosiaalisena toimintana ja sosiaalisen todellisuuden rakentajana.

Käyttäessämme kieltä teemme valintoja sen mukaan millaisia kielellisiä resursseja meillä on. Näitä resursseja ovat esimerkiksi keskustelijan henkilökohtainen kapasiteetti tai ymmärrys aiheesta, sanavarasto ja käsitys siitä kontekstista, jossa samankaltaista kieltä on aiemmin käytetty. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 23–24.) Vaikka tehdyt valinnat voivat olla täysin tiedostettuja, myös tiedostamattomina nämä valinnat ohjaavat ajatteluamme, sekä peilaavat esimerkiksi yhteisön yleisiä toimintatapoja ja vahvistavat niitä diskursseja, jotka ovat saaneet keskustelussa totuuden aseman. Arvot, asenteet ja käyttäytymismallit opitaan kielen kautta (Ollila, 2020, 214). Kielenkäyttöön liittyy myös vahvasti yhteiskunnallinen ulottuvuus, joka pitää sisällään muun muassa yhteiskunnassa vallalla olevia arvoja, normeja ja käytäntöjä (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 25). Diskurssi on siten aina rajallinen ja rajoittunut sen yhteiskunnalliseen kontekstiin ja osallistujiin nähden (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 84). Kaikilla diskursseilla samassa keskustelussa ei ole samaa valtaa tai painoarvoa (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 87). Mitä itsestään selvempi jokin diskurssi, tai tapa jäsentää sosiaalista totuutta on, sitä vahvempana se näyttäytyy, vaikka ei määrällisesti dominoisikaan keskustelun sisällä (Jokinen & Juhila, 2016, 64).

Diskurssin valta näkyy sen kyvyssä esittää asiat totena keskustelun hetkellä. Vallasta kamppaillaan, kun eri näkökulmat, esittävät toisilleen vaihtoehtoisia diskursseja ja määrittelevät kohdetta omasta positiostaan käsin (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 73). Esimerkiksi susikeskustelussa intressiryhminä esiintyy usein metsästyksen ja suojelun näkökulmat, jotka voivat olla hyvin vastakkaisia ja muodostaa toisistaan poikkeavia diskursseja. Nämä toisistaan eroavat näkökulmat tarjoavat usein erilaisen näkemyksen käytävään keskusteluun. Erilaisten näkökulmien takaa voidaan hahmottaa myös hyvin erilainen ideologia, johon kunkin osapuolen eteenpäin viemä keskustelu pohjaa. Jokisen ja Juhilan mukaan ei ole yhdentekevää mikä versio todellisuudesta saa totuuden- tai hallitsevan aseman. Edelleen he argumentoivat, että diskurssianalyysissä on siten merkityksellistä pohtia diskurssien ideologisia seurauksia ja esittää kritiikkiä niitä käytänteitä ja sellaisia diskursseja kohtaan, jotka antavat legitimitetin erilaisille alistussuhteille. (Jokinen & Juhila, 2016, 75.)

Vallankäyttöä diskurssin kohteen määrittämisen lisäksi on myös jonkin asian jättäminen kokonaan keskustelun ulkopuolelle, sekä tapa, jolla kohteesta muodostetaan representaatioita, eli kuvauksia todellisista tapahtumista. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 83). Diskurssien yhteydessä vallalla ei tarkoiteta kuitenkaan yksinomaan kielen käyttäjällä olevaa valtaa, vaan valtaa, joka syntyy ja muodostuu diskurssien sisällä ja niiden diskurssien vuoropuhelussa, joita asian tai ilmiön ympärillä käydään (Jokinen & Juhila, 2016, 64).

Pietikäinen ja Mäntynen kirjoittavat, että merkittävän, myös diskurssintutkimuksen saralla vaikuttaneen, teoreetikon Michel Foucaultin (1926–1984) mukaan diskurssin, tiedon ja vallan liitto on erottamaton, koska nimenomaan kielen kautta rakennamme totuutta, luomalla käsityksiä. Näin ollen myös muovaamme todellisuutta (Foucault, 2006). Foucault’lainen näkökulma korostaa kielenkäytön olevan paljon muutakin kuin käsitteiden ja merkityksien rakentaja. Kielenkäyttö on tapa puhua ja ajatella ja siten myös erottamaton osa vallankäytön rakenteita. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, 17–18.) Tutkijana olen kiinnostunut millainen tai mikä tieto saa susiin liittyvässä keskustelussa totuuden aseman ja mitkä diskurssit hallitsevat keskustelua. Diskurssintutkijana pyrin selvittämään myös niitä konteksteja, joissa keskustelua käydään ja ymmärtämään laajemmin aiheesta käytävää keskustelua, joka on usein keskenään ristiriitaista. Pyrin hahmottamaan logiikkaa ja syys-seuraussuhteita, sekä mitä keskustelusta on seurannut tai mihin sillä on pyritty.

4.4 Median rooli tiedonvälittäjänä

Medialla on merkittävä rooli tiedonvälittäjänä ja tulkitsijana, sekä mielipiteitä ohjaavana vallankäyttäjänä (Pulliainen, 2013, 23–24). Media ja tietoverkot siirtävät eteenpäin kokemuksia, joten se kenen kokemus pääsee esille ei ole yhdentekevää. Siinä missä tiede pyrkii havaintojen kautta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, on medialla merkittävä rooli tehdä havainnoista näkyviä ja tuoda ne julkiseen keskusteluun ja siten suuremman yleisön tietoisuuteen, keskustelunaiheiksi (Väliverronen, 1996, 130). Tiedon siirtymisessä ihmiseltä toiselle median välityksellä, tapahtuu aina valintaa, joka on selektiivistä ja riippuvaista myös viestin tulkitsijasta. Esimerkiksi kokemustieto muunlajisista eläimistä yksilöinä ja lajina leviää median kautta myös alueille, joilla kyseisiä eläimiä ei ole. Näin median kautta välittyy myös mielikuvia ja asenteita lajia kohtaan, sekä vallalla oleva puhetapa. (Bisi, 2010, 55.) Pulliaisen & Rautiaisen mukaan median roolia kielteisten susiasenteiden leviämisessä voidaan pitää merkittävänä (Pulliainen & Rautiainen, 1999, 128). Tietokirjailija Mia Takula kirjoittaa median pitävän usein yllä susivihaa uutisoiden näyttävästi, tai jopa raflaavasti, sellaisesta

susien toiminnasta, joka kuuluu normaaliin lajityypilliseen elämään, kuten esimerkiksi saalistukseen tai nuoren, laumastaan erkaantuneen, yksilön vaelluksiin. Takulan mukaan havaintoja, jotka nousevat otsikoihin saakka, suorastaan tehtaillaan, eli tehdään jopa vailla täyttä totuus pohjaa, susireviirien alueilla, kun taas havaintoja toisista muunlajisista eläimistä harvoin pidetään uutisen arvoisina, niiden liikkeessa ihmisen lähellä. (Takula, 2020, 82.)

Lähdesmäki ja Ratamäki (2015) puolestaan alleviivaavat median roolia historian tulkitsijana. Tapa, millä historian tapahtumista, kuten susiin yhdistetyistä lapsen surmista 1800-luvun lopulla (ks. esim. Tikkanen, 2019, Lauma) tai suden paikoista 1900-luvulla kirjoitetaan (ks. esim. Lähdesmäki, 2020, Susien paikat), vaikuttaa tulkintaamme menneestä, sekä toimintaamme nykyisyydessä. Lähdesmäki ja Ratamäki viittaavat myös Sara Ahmedin teokseen *The Cultural Politics of Emotion* (Ahmed, 2014), jossa Ahmed toteaa medially olevan kyvyn pitää auki symbolisia haavoja. (Lähdesmäki & Ratamäki, 2015, 23.) Susikeskustelussa tällaisena haavana, jota pidetään edelleen auki erityisesti median kautta, voidaan pitää 1800-luvulla tapahtuneita lasten katoamisia. Lasten katoamisista syy on langetettu susille, mutta tiedon paikkaansa pitävyydestä ja totuudesta kiistellään edelleen (Lähdesmäki, 2015, 187).

Median voi myös katsoa toimivan ikään kuin julkisuuden portinvartijana, vaikkakin nykyiset sosiaalisen median kanavat rikkovat median perinteistä asemaa jossain määrin. Vallankäyttäjänä media on nähty jopa neljäntenä osapuolena lainsäädäntö-, toimeenpano-, ja tuomiovallan rinnalla, joskin tätä näkemystä vastaan löytyy myös kritiikkiä (Seppänen & Väliverronen, 2012, 170, 185). Mediadiskursseja tutkittaessa onkin lähes väistämättä tarkasteltava myös niissä rakentuvaa valtaa. Oletus median vallasta on yhteydessä mediasisältöihin ja niihin valintoihin mitä aiheita nostetaan esille. Esimerkiksi se miten eri teemoja käsitellään, kehystetään tai representoidaan, eli kuvataan uudestaan, sekä millaisiin yhteiskunnallisiin diskursseihin kiinnitytään, rakentaa yhteistä totuutta käsiteltävästä aiheesta (Seppänen & Väliverronen, 2012, 90). Pulliaisen ja Rautiaisen kirjassa Suomalainen Susi todetaan: ”Otsikoiden ja lööppien kieli ja ilmaisut ohjaavat lukijoita tehokkaammin kuin lehden päätoimittajan pääkirjoitus...” (Pulliainen & Rautiainen, 2019, 73). Tämä Pulliaisen ja Rautiaisen toteama nostaa esille myös toimittajilla olevan vallan, jolla muokataan tehokkaasti mielikuvia muunlajisista eläimistä sekä heidän toimijuudestaan.

Viestinnän tutkimus on kuitenkin osoittanut, että media ei toimi täysin itseriitteisesti, vaan enemmän mukaillen yhteiskunnan muita toimijoita. Median valta rakentuu siten myös muiden sosiaalisten toimijoiden uskomuksille sillä olevasta vallasta ja on siten osin kuvitteellista. Näin

ajatellen median vallassa on kysymys myös uskosta siihen, että media on merkittävä voima yhteiskunnassa, ja että kaikki yhteiskunnalliset toimijat joutuvat mukautumaan median muokkaamaan toimintaympäristöön. (Väliverronen, 2012, 94.)

4.5 Eläinmaantiede

Tutkielmani kiinnittyy eläinmaantieteeseen. Lisäksi olen saanut vaikutteita monitieteellisen kriittisen eläintutkimuksen kentältä, jossa asioiden tarkastelu myös eläimen näkökulmasta ja toimijuudesta käsin on yleistynyt.

Ihminen on perustavanlaatuisella tavalla riippuvainen muunlajisista eläimistä, erityisesti kuolleista, esimerkiksi raaka-aineena ja ruokana. Muunlajisilla eläimillä on aina ollut merkittävä vaikutus ihmisten hyvinvointiin ja esimerkiksi kulttuurin kehitykseen. (Philo & Wilbert, 2000, 3.) Perinteisemmin eläinmaantieteen tutkimus on painottunut pitkälti muunlajisten eläinten luokitteluun ja spatiaaliseen sijoittumiseen, kuten esimerkiksi tarkastelemaan eri lajien muodostamia reviirejä ja kuinka reviirit sijoittuvat suhteessa toisiinsa, tai toisiin lajeihin. Eläinkysymysten tarkastelu keskittyy perinteisemmässä eläinmaantieteen tutkimuksessa helposti ihmisen kulttuurin kehityksen näkökulmaan, jossa muunlajiset eläimet ja ei-inhimillinen luonto, sekä niiden sijoittuminen ovat alisteisessa asemassa ihmiseen nähden, eikä eläinyksilöiden näkökulmaa juuri pohdita. Perinteisen tutkimuksen rinnalle on kuitenkin muodostunut uudempia suuntauksia, joissa muunlajinen eläin itsessään nostetaan tutkimuksen keskiöön. (Philo & Wilbert, 2000, 4.)

Eläinten näkökulmaa on toki eläinmaantieteen tutkimuksessa sivuttu useaan otteeseen, mutta vasta 80-luvulla nousivat eläinkysymykset eläimen näkökulmasta tarkasteltuna enemmän esille, samanaikaisesti muun muassa posthumanismin, feminismin ja eläinoikeusliikkeen kanssa. Ihmisen asemaa ja dominanssia luonnosta alettiin kyseenalaistaa usealta taholta, uusien tieteellisten löydösten kautta, jotka muun muassa antoivat uutta tietoa muunlajisten eläinten kognitiivisista kyvyistä ja rikkoivat siten käsitystä rajanvedosta muunlajisen eläimen ja ihmisen välillä, korostaen ihmisen luontoyhteyttä. Nykyisellä eläinmaantieteellä ei ole yhtä selkeää tai yhtenäistä lähestymistapaa tutkia ihmis-eläinsuhteita. Sen sijaan aihetta on lähestytty useista eri näkökulmista ottamalla huomioon muunlajiset eläimet olentoina ja vähemmistön edustajina, ilman oikeuksia omaan tilaan tai yhtäläiseen itseisarvoon ihmisen kanssa. Samoin menetelmin, kuten feminismi tai vähemmistöryhmiä tutkiva tiede tekee. (Johansson, 2008, 45–47.)

Eläimellisen tilan rinnastaminen ihmisen tilaan, samanarvoisena, kiinnittää myös tämän tutkielman posthumanistiseen suuntaukseen. Siinä missä humanistinen suuntaus tulkitsee ihmisen poikkeukselliseksi kyvyiltään, autonomiseksi ja tietoiseksi toimijaksi, näkee posthumanistinen suuntaus ihmisen perustavanlaatuisella tavalla ympäristönsä muovaamana niin fyysisesti, biologisesti, kuin kemiallisestikin, sekä siten osana monimutkaisempia verkostoja, joita ohjailevat myös toiset toimijat (Keeling & Lehman 2018, 5).

4.6 Muunlajiset, ne toiset

Muunlajisten eläinten käsittäminen toiseksi, ihmisestä erillisiksi ja erilaisiksi olennoiksi kulttuurisesti syvälle iskostunut piirre yhteiskunnassamme. Toiseuttamista (*othering*) eli toisen tai jonkin asettamista itsestä erilleen, usein vähäisempään asemaan, tai vähempiarvoiseksi käytetään yleisesti puheessa (esim. toislajinen, toispuolinen, toistaitoinen). Käsitettä käytetään tehtäessä eroa ihmisten (meidän ja toisten) välillä, mutta myös silloin kun rajaa piirretään ihmisen ja muunlajisen eläimen välille. Siinä missä ihmisten välillä eroa toiseuden kautta tehdään usein tarkoitushakuisemmin, käsitetään muunlajisten eläinten toiseus suhteessa ihmiseen usein pysyväksi ja luonnolliseksi asiantilaksi. Pidämme tällaista toiseutta helposti itsestään selvänä järjestyksenä, jossa muunlajisella eläimellä tai ei-inhimillisellä luonnolla ei ole omaa ääntä, vaan niiden rooliksi jää ennemmin mukautuminen asettamaamme ekologiseen lokeroon, tai muuhun sopivaksi katsomaamme tilaan. (Borkfelt, 2011, 137–138.)

Käsitteellistäessämme eläimellistä tilaa sanallisesti se tapahtuu usein vahvasti ihmispositiosta käsin, jossa eläimelle (*toisille*) soveltuva tila sijoitetaan abstraktissa tai kuvitteellisessa ympäristössä ihmisestä (*meistä*) käsin muualle, toisaalle. Voidaan puhua myös maantieteellisestä toiseuttamisesta (*geographical othering*), jossa rajan vetoa meidän ja toisten – ihmisen ja eläimen - välille tehdään paikkasidonnaisesti abstraktien tilan käsitysten kautta, esimerkiksi sijoittamalla muunlajisia eläimiä, etenkin luonnonvaraisena eläviä, ihmisen tilaan nähden toisaalle. Toisaalla oleva eläimellinen tila voi perustua niin opittuihin käsityksiin lajista, kuin omiin tuntemuksiin tai kokemuksiin. Itseä lähellä oleva tila ja siinä muodostuneet merkitykselliset paikat, kuten lähimetsä tai tuttu lenkipolku, mielletään niin itsestään selvinä omiksi, että niitä harvoin edes kyseenalaistetaan. On siis pitkälti lajista, tulkitsijasta sekä tilanteesta kiinni, kuinka paljon päällekkäisyyttä ihmisen ja eläimen tilan välillä siedetään. Jotkin lajit voidaan hyväksyä hyvin lähelle, jopa sisälle omaksi miellettyyn tilaan, kun taas toiset kuuluvat kokonaan toisaalle ja toisenlaiseen tilaan, tietyn elinpiirin tai tietynlaisen

maiseman ulkopuolelle, jolloin ne sallitaan lähellä esimerkiksi vain kuolleen. (Philo & Wilbert, 2000, 10.)

Tässä tutkielmassa nostan esille muunlajisen eläimen näkökulmaa, pohtimalla suden ja ihmisen yhteiselo ja eläimellistä tilaa konfliktisessa ympäristössä, jossa muunlajisen eläimen rajanylitys luonnon ja kulttuurin välisen abstraktin rajan yli tuo sen osaksi ihmisen asuttamaa aluetta, eli ihmisen tilaa. Ei-inhimillisen luonnon ja kulttuurin raja ylittyy konkreettisimmillaan silloin, kun laji tulee fyysisesti, usein kohtaamisten kautta, osaksi jotain ihmiselle konkreettista ja merkityksellistä paikkaa, kuten omaa pihapiiriä tai lähimetsää tehden siitä näin myös samanaikaisesti eläimellisen paikan. Viimekädessä onkin riippuvaista tulkitsijasta, miten tällaiset abstraktin rajan ylittävät muunlajiset eläimet, kuten sudet, lopulta nähdään; ovatko he luonnollinen osa (ihmisen hallitsemaa) ympäristöä, onko ihminen kenties ajanut heidät niin ahtaalle, ettei luonnonvaraiselle eläimelle ei jää enää omaa elintilaa, vai nähdäänkö heidät esimerkiksi väärin sijoittuneina tunkeilijoina. Kuinka lajien välinen päällekkäinen tila lopulta hyväksytään.

4.7 Eläin, tila ja paikka

Eläimellisen tilan käsite on tätä tutkielmaa läpileikkaava. Jotta eläimellistä tilaa on mahdollista analysoida ja siten ymmärtää sen rakentumista aineistoni kirjoituksissa katson, että ensin pohtia muunlajisen eläimen määrittelyn problematiikkaa. Tämän jälkeen kirjoitan auki maantieteelle keskeisten käsitteiden, tilan ja paikan ja sen kuinka ne tässä työssä käsittän, eläimellisen tilan ja eläimellisen paikan käsitteiden kautta.

Eläin, tai tässä työssä pääasiallisesti muunlajinen eläin, tarkoittaa mitä tahansa ei-inhimillistä eläintä, ei ihmistä. Käsite kuitenkin myös erottelee ihmisen eläimestä tehden siitä siten toisen (Nygren, 2017, 162). Ei-inhimilliset eläimet ovat keskenään hyvin erilaisia, joten rajanveto eläimen ja ihmisen välille on niin lajisidonnaista, kuin sidonnaista yhteiskuntaan, tarkastelun ajankohtaan, sekä näkökulmaan ja näkemyksiin, kuten esimerkiksi tarkastelijan luontosuhteeseen. Rajaa ihmisen ja eläimen välille voidaan vetää monin tavoin biologian, ekologian tai esimerkiksi filosofian kautta. Esimerkkinä tällaisesta rajanvedosta ihmisen ja eläimen välillä voidaan pitää suhtautumistamme eri eläinlajeihin sen kautta, millaiseksi miellämme esimerkiksi eläimen kognitiiviset kyvyt. Siinä missä lemmikit mielletään helpommin ihmisen kaltaisiksi tunteviksi olennoiksi, jotka kuuluvat ihmisen kanssa samaan tilaan, lähelle, emme ole valmiita myöntämään samoja oikeuksia useinkaan esimerkiksi kaloille, selkärangattomille tai tuotannossa käytetyille eläimille. Tästä seurauksena

lemmikeille ja kotieläimille, jotka ovat lähellä ihmistä, kuuluu siten usein myös parempi kohtelu. Eläimet, joita ihminen hyödyntää esimerkiksi ruoantuotannossa, tai jotka kilpailevat ihmisen kanssa samasta tilasta ja resursseista, kuten sudet, mielletään helposti mieleltään sekä kognitiivisilta taidoiltaan vähemmiksi ja siten myös enemmän ”toisiksi” kuin vaikkapa edellä mainitut lemmikit. (Philo & Wilbert, 2000, 7.) Kysymys eläin - ihminen rajanvedossa on siis pitkälti kiinni siitä subjektiivisestakin käsityksestä, minkälaisena näemme toisen lajin kyvykkyyden, missä kohtaa eläimen älykkyys ja kognitiiviset taidot mielletään sellaisiksi, että eläimellisen elämän arvo nähdään itseisarvona, jopa ihmiselämään rinnastettavana.

Tilan käsite on maantieteessä edelleen keskeinen, vaikka se onkin saanut tieteenalan historiassa erilaisia painotuksia. Häklin (2004) mukaan esimerkiksi positivistisessa maantieteen suuntauksessa käsitteellä voidaan viitata ilmiöiden, kuten luonnon ja kulttuurin maantieteelliseen yhteyteen ja spatiaaliseen järjestykseen. Kuten tässä työssä ymmärrän, käsitettä voidaan myös käyttää kuvaamaan tietynlaista aluetta, määrittelemättä kuitenkaan tarkasti esimerkiksi alueen konkreettista sijaintia tai rajoja. Tilan voi siten ymmärtää myös heuristiseksi yläkäsitteeksi, joka ohjaa ajattelua. Humanistisesta maantieteen suuntauksesta puhuessaan Häkli viittaa Tuanin (Tuan, 1971) kirjoituksiin, joissa tilan käsite saa mukaansa tilallisten merkityksien tulkinnat, eli ne tavat, joilla yksilö tulkitsee ja järjestää maailmaa ympärillään, subjektiivisesta kokemuksestaan käsin käyttäen esimerkiksi etäisyyden termejä myös silloin, kun etäisyys ei ole mitattavaa, kuten ”lähellä” tai ”kaukana”, mikä ei suinkaan tee etäisyyksistä yhtään sen vähemmän todellisia, kuin jos ne olisivat konkreettisesti mitattavia. (Häkli, 2004, 50, 78.)

Eläimellisellä tilalla tässä työssä tarkoitan Philoa & Wilbertiä (2000) mukaillen abstraktistikin muodostuvaa, ajasta erillistä, tilaa (animal space), jonne ihminen mieltää muunlajisen eläimen tai eläinlajin kuuluvaksi esimerkiksi luokittelusysteemien kautta, vaikka muunlajiset eläinyksilöt eivät sinne tosiasiallisesti aina sijoittuisikaan (Philo & Wilbert, 2000, 6–7). Siten myös kuvaukset sudellisesta tilasta ovat eri aikoihin muodostuneita, eivätkä välttämättä pohjaa lajityypilliseen käytökseen tai biologiaan, vaan myös mielikuviin ja sosiaalisesti muodostettuihin käsityksiin lajille sopivasta sijoittumisesta. Esimerkkinä tällaisesta sudellisesta tilaan liittyvästä mielikuvasta olen nostanut esille esimerkiksi epämääräisen ”susirajan” käsitteen, mikä jakaa tilaa sudelle sallittuihin ja sudelta kiellettyihin alueisiin (Lähdesmäki, 2020, 149). Myös ajatuksen suden sijoittumisesta yksinomaan erämaiseen maisemaan (erämaasusi), eli tiivistäen myös *toisaalle*, voi mieltää abstraktisti rakentuvaksi eläimelliseksi tilaksi, koska vaikka susien reviirit todellisuudessa sopivat hyvin erämaa-alueille

voivat ne aivan yhtä hyvin sijaita Etelä-Suomen talousmetsissä ja siten hyvin lähellä ihmistä. Puhuessani eläimellisestä tilasta tarkoitan sellaista abstraktia tilaa, joka rakentuu ajasta ja konkreettisesta paikasta erilliseksi tilaksi silloin, kun muunlajisen eläimelle, tässä tapauksessa sudelle, sopivaa elintilaa kuvaillaan aineiston teksteissä.

Paikan käsite on myös maantieteelle keskeinen. Edelleen Häkliin (2004) viitaten, positivistinen maantieteen suuntaus käsittää paikan pitkälti sijaintina, kun taas humanistisessa maantieteessä paikan keskiössä on ihminen, joka tuntee, kokee ja käsittää ympäristöään subjektiivisesta kokemuksesta käsin. Paikka saakin sen myötä merkityksen, ollen siten fyysistä paikkaa laajempi käsite. (Häkli, 2004, 82.) Esimerkiksi kulttuurimaantieteilijä Doreen Massey viittaa paikan käsitteellä muuttuviin, sosiaalisissa yhteyksissä ja valtasuhteissa rakentuviin paikkoihin, jotka ovat jatkuvassa muutoksessa erilaisten määrittelykamppailujen keskellä (Massey, 1994, 155–156). Paikat siis eivät vain ole, vaan ne myös muodostuvat ja tulevat näkyviksi yksilöille tilassa tapahtuvien tapahtumien ja kohtaamisten kautta.

Eläimellisillä paikoilla tarkoitan tässä työssä edelleen Philoa & Wilbertiä (2000) mukaillen sellaisia eläimellisiä paikkoja, mitkä muunlajiset eläimet valitsevat itse omasta toimijuudestaan käsin. Tällaiset eläimelliset paikat eivät ihmisen näkökulmasta käsin katsottuna ole aina sopivia, tai samoja kuin ihmisen valitsevat paikat olisivat. Philon ja Wilbertin mainitsevat eläimelliset paikat (beastly places) ovat siten eläinten itsensä luomia (Philo & Wilbert, 2000, 13–14, 19). Tällaiset eläimelliset paikat voivat olla yllättäviä ja poiketa merkittävästikin sellaisesta tilasta, jonne laji ihmisten mielikuvissa sijoitetaan. Sudellisella paikalla tässä työssä tarkoitan siis niitä paikkoja, minne sudet sijoittuivat omasta toimijuudestaan käsin.

4.8 Toimijuus ja itseisarvo

Työssäni käytän käsitettä toimijuus ja puhun myös itseisarvosta. Molemmat käsitteet on helppo liittää ihmiskeskeiseen näkökulmaan, jossa toimijuus on ennen kaikkea ihmisen toimintaa ja itseisarvo jotain, jonka liitämme yksilön ominaisuudeksi. Seuraavaksi avaan näitä käsitteitä enemmän, myös liitettynä puheeseen muunlajisista eläimistä.

Toimijuus mielletään ihmisen ja luonnon suhteessa usein ihmisen ominaisuudeksi, joka edellyttää älykkyyttä ja tietoisuutta (Lähdesmäki, 2020, 24). Eläintutkimuksessa on kuitenkin havaittavissa pyrkimys painottaa muunlajisten eläinten omaa toimijuutta, eli niin sanottua zoosentristä otetta (Schruuman, 2013, 13–14). Ihmisen toimijuus toteutuu esimerkiksi silloin kun ihminen kohdistaa toimenpiteitä luontoon tai eläimiin, jotka puolestaan nähdään passiivisina vastaanottajina. Luonnolla ja erityisesti muunlajisilla eläimillä on kuitenkin myös

omaa toimijuutta, joka ei huomioi ihmisen tahtoa toteutuessaan (Lähdesmäki, 2020, 25). Voidaan jopa ajatella, että eläimet suorastaan pyrkivät elämään elämäänsä ihmisestä välittämättä (Philo & Wilbert, 2000, 19). Muunlajisten eläinten toimijuutta on alettu tieteessä tarkastella enemmän vasta 1900-luvun lopulla. Sen myötä ymmärrys eläinten toimijuuden vaikutuksesta ihmiseen on kasvanut vähitellen. (Latva, 2021, 102.)

Käytän toimijuuden käsitettä työssäni kuvaamaan niin ihmisen, kuin myös muunlajisten eläinten toimijuutta, joilla on vastavuoroisesti vaikutusta toisiinsa. Muunlajisten eläimen toimijuuden, kuten uteliaisuuden, voi nähdä esimerkiksi kommunikaation ilmauksena, joka kohdistuu maailmaa kohtaan (Haila & Lähde, 2003, 198). Tässä työssä katson, että muunlajisten eläinten toimijuus syntyy siis luonnollisen, eläimellisen elämän, seurauksena ja perustuu aina toteutuessaan lajityypilliseen käytökseen ja biologiaan. Muunlajinen eläin ei pyri eikä pysty olemaan esimerkiksi ”julma”, ”ovela” tai ”häirikkö” tietoisesti, vaan heidän toimijuuttaan kuvaavat adjektiivit ovat aina ihmisen asioista ja tapahtumista kielen kautta tuotettuja tarkoituksia ja kuvauksia, eli representaatioita, joiden kautta asiat ja tapahtumat tuodaan uudestaan läsnä oleviksi (Seppänen & Väliverronen, 2012, 92).

Pyrin tuomaan työssäni esille suden toimijuuden vaikutuksia siihen prosessiin mitä tapahtuu, kun sudellinen tila muotoutuu yleisten käsityksien kautta aineiston kirjoituksissa. Lähdesmäen (2020) mukaan susi on toimijana historian saatossa osallistunut aktiivisesti lajille sallittujen paikkojen määrittelyyn, yhdessä ihmisen kanssa. Laji on harjoittanut toimijuuttaan muun muassa muodostamalla reviierejä sopivaksi katsomilleen paikoille, liikkumalla ihmisten läheisyydessä tai esimerkiksi tappamalla karjaa saalistaessaan ravintoa. Laji on siis esiintynyt ja toiminut oma-aloitteisesti myös sellaisessa tilassa, jonka ihminen mieltää itselleen kuuluvaksi, vaikuttaen siten yhteiskunnallisiin käytänteisiin. (Lähdesmäki, 2020, 36, 185.) Myös kaikki muu lajityypillinen käytös, kuten perhelaumassa eläminen ja pesänrakennus, sekä jälkeläisten hoito ovat osa lajin omaa toimijuutta.

Itseisarvon käsitteen liitän vahvasti muunlajisen eläimen elintilaan, koska ilman konkreettista elintilaa ei muunlajisen eläimen itseisarvo nähdäkseni voi toteutua. Muunlajisilla eläimillä on välineellistä arvoa ihmisille esimerkiksi silloin kun he ovat raaka-aineena tai viihdykkeenä. On kuitenkin oleellista erottaa välinearvo ja itseisarvo toisistaan, jotta voimme puoltaa näkemystä muunlajisista eläimistä itseisarvoisina olentoina, kuten kriittinen eläintutkimus tekee. Itseisarvolla tässä työssä viitataan Leena Vilkkaa (1996) mukailleen niin muunlajisen eläimen arvoon itselleen, tietoisena ja tuntevana olentona, sekä eläinkeskeiseen näkemykseen, jossa

jokainen muunlainen eläin on ainutlaatuinen ja siten korvaamaton. Muunlaisen eläimen itseisarvo ei eläincentrisen näkemyksen mukaan ole sidoksissa niihin mielikuviin ja käsityksiin tai hyötyihin, joita sillä on suhteessa ihmiseen. (Vilka, 1996, 139–142.)

5. Aineisto ja analyysi

Tässä luvussa esittelen ensin aineistoni ja aineiston valintaan vaikuttaneita tekijöitä. Avaan myös kenelle aineiston kirjoituksissa annettiin tilaa käyttää ääntä, sekä pohdin aineiston riittävyttä suhteessa tutkimuskysymyksiin ja tämän pro gradu työn laajuuteen. Analyysiluvussa avaan aineiston analyysin vaiheita sekä analyysin aikana hahmottelemani teemat, joiden pohjalta lopulliset tutkimustulokset, eli diskurssit, muodostin.

5.1 Aineisto

Tutkielman aineisto koostuu viiden paikallislehden susiin liittyvistä kirjoituksista, vuonna 2019. Tarkastelun kohteena olleet lehdet valikoin mahdollisimman tarkasti sen perusteella, minne susireviirit vuoden 2019 suden kanta-arvion mukaan sijoittuivat itäisellä ja läntisellä suden kannanhoidollisella alueella (Kuva 3), jättäen tarkastelun ulkopuolelle kolmannen kannanhoidollisen alueen, poronhoitoalueen. Aineiston valintaan vaikuttivat asiantuntijakeskustelujen perusteella muodostamani käsitykset aikaisemmasta susiin liittyvästä keskustelusta. Nämä käsitykset olivat; käsitys susikonfliktista paikallisen ja hallinnollisen tason välisenä konfliktina, käsitys siitä, että susiin liittyvässä keskustelussa on Suomessa löydettävissä paikkakuntaakohtaisia eroja, sekä käsitys mediasta susikeskusteluun vaikuttavana vallankäyttäjänä.

Aineiston muodostavat lehdet ovat Laitilan-Sanomat, Haapavesi-lehti ja Kurikka-lehti läntiseltä suden kannanhoidolliselta alueelta. Itäiseltä kannanhoidolliselta alueelta lehdet olivat Kuhmolainen ja Uutisvuoksi. Aineistoa varten läpikäytyjen lehtien levikkimäärät ja levikkialueet on avattu kuvassa 3 ja taulukossa 1. Tarkasteltavien lehtien ja niissä olevien aineistoksi valittujen kirjoitusten määrä painottui hieman itäiselle kannanhoidolliselle alueelle (Taulukko 3). Kaikkiaan läpikäytyjä lehtiä molemmilta alueilta yhteensä kertyi 598 kappaletta, joissa susiin liittyviä kirjoituksia oli yhteensä 72 kappaletta. Läntiseltä kannanhoidolliselta alueelta läpikäytyjen lehtien määrä oli 245 kappaletta, joista kirjoituksia löytyi yhteensä 23 kappaletta. Itäiseltä kannanhoidolliselta alueelta läpikäytyjen lehtien määrä oli 353 kappaletta, joissa kirjoituksia oli 49 kappaletta. Kaikki lehtikirjoitukset, joissa sudet lajina tai yksilöinä, susipolitiikka tai näkemykset susista missään muodossa mainittiin, on valikoitu mukaan aineistoon kirjoituksen genrestä, eli tekstityypistä, riippumatta. Kirjoitukset tallensin aineistoksi kuvakaappauksien ja kopioiden avulla, epress-palvelusta. Viitatessani aineistoon käytän aina koodia, joka muodostuu lehden lyhenteestä, lehtikirjoituksesta ja kirjaimesta, jolla identifioin saman kirjoituksen jakautumisesta useampaan tapaukseen. Aineistolista ja taulukko,

jossa koodit on avattu, on sijoitettu liitteisiin yksi ja kaksi. Lehtien levikkialueet ja niiden sijoittumisen susireviireihin nähden olen avannut kuvassa 3.

Kuva 3: Susireviirien sijoittuminen Suomessa (Heikkinen ym., 2019) ja aineiston muodostavien lehtien levikkialueet.

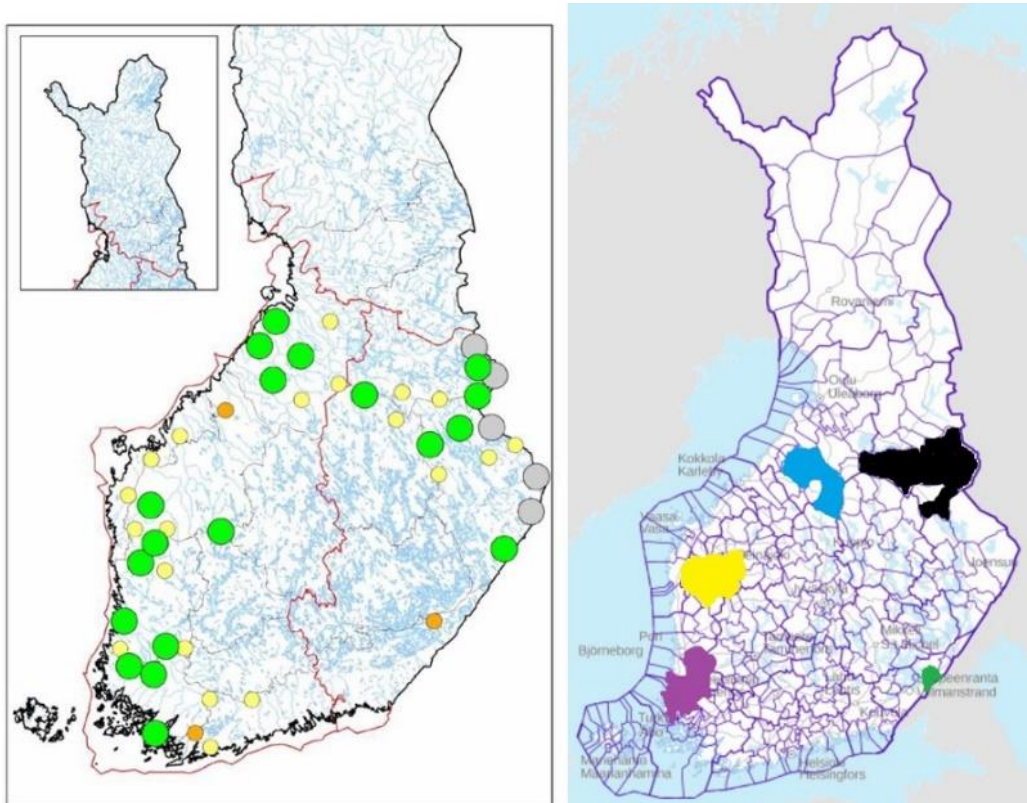
Vihreä: Uutisvuoksi, Imatra

Musta: Kuhmolainen, Kuhmo

Sininen: Haapavesi -lehti, Haapavesi

Keltainen: Kurikka -lehti, Kurikka

Lila: Laitilan-Sanomat, Laitila

Taulukko 1: Aineiston lehdet, levikki ja julkaisija.

Lehdet			
Itäinen alue:			
Kuhmolainen		Uutisvuoksi	
Lehdet:	102	Lehdet	251
Kirjoitukset:	46	Kirjoitukset	3
Lukijamäärä:	8000	Lukijamäärä	33000
Ilmestymisalue;	Kuhmo	Ilmestymisalue	Imatra, Lappeenranta, Ruokolahti, Rautjärvi
Kokonaiskattavuus:	16000	Kokonaiskattavuus	46000
Julkaisija:	SLP Mediat (KPK Yhtiöt Oyj)	Julkaisija	Mediatalo Keski-suomalainen
Lähde:	mediaauditfinland.fi	Lähde:	meks.fi
Läntinen alue:			
Laitilan-Sanomat		Haapavesi-lehti	
Lehdet	100	Lehdet	51
Kirjoitukset	7	Kirjoitukset	10
Lukijamäärä	13900	Lukijamäärä	9000
Ilmestymisalue	Laitila, Pyhäranta	Ilmestymisalue	Haapavesi
Kokonaiskattavuus	17000	Kokonaiskattavuus	11000
Julkaisija	TS-Yhtymä Oy	Julkaisija	KPK Yhtiöt Oyj
Lähde:	mediaauditfinland.fi	Lähde:	mediaauditfinland.fi
Kurikka-lehti			
Lehdet	94		
Kirjoitukset	6		
Lukijamäärä	4100		
Ilmestymisalue	Kurikka		
Kokonaiskattavuus	-		
Julkaisija	Kurikka-lehti Oy		
Lähde:	kurikka-lehti.fi		

Valitsin paikallislehdet aineistoksi, koska katson näiden kirjoitusten antavan äänen mahdollisesti niille paikallisille asukkaille, jotka jakavat omaa (arkista) tilaansa susien kanssa. Paikallislehdissä näiden henkilöiden ääni pääsee nähdäkseni matalammalla kynnyksellä esille, kuin esimerkiksi suuremmissa valtakunnallisissa lehdissä. Paikallinen taso on myös mainittu aiemmassa tutkimuksessa (Bisi, 2010) tasona, jolla yksilöiden henkilökohtaiset kokemukset ja näkemykset omasta arkisesta elintilasta ja sen ehdoista kohtaavat ulkopuolelta kumpuavia

prosesseja, kuten lainsäädäntöä tai ympäristöpoliittisia ajatuksia. Tällaiset kohtaamiset voivat muodostaa tilan, jossa yhteentörmäyksiltä on haastavaa välttyä. (Bisi, 2010, 28.) Vuosi 2019 valikoitui tarkastelun kohteeksi, koska halusin tutkia mahdollisimman ajankohtaista keskustelua. Työtä aloitettaessa vuosi 2020 ei ollut vielä päätöksessä, eikä vuoden 2020 kanta-arviota ollut julkinen, joten päädyin tarkastelemaan vuotta 2019. Työn pitkittyminen aina vuoden 2021 loppuun saakka on hieman etäännyttänyt työtä täysin ajankohtaisesta aiheen käsittelystä, mutta toisaalta mahdollistanut useamman lähde- ja lähdeteoksen paremman hyödyntämisen vuosina 2020 ja 2021 julkaistun aihepiiriin ja susiin liittyvän kirjallisuuden ja tutkimuksen osalta.

Aineiston kirjoitukset kuuluvat pääsääntöisesti uutiskirjoitusten ja mielipidekirjoitusten genreen. Genre tai diskurssityyppi on tapa käyttää kieltä siten, että kirjoitettu palvelee tiettyä sosiaalista käytäntöä kirjoitustyylyltään ja ulkoasultaan (Pietikäinen, & Mäntynen, 2019, 110). Siinä missä aineiston mielipidekirjoitukset olivat yhtenäisiä tyylyltään ja ulkoasultaan, sisälsivät uutisteksteiksi luokittelemani kirjoitukset huomattavan määrän kerrontaa, joka on uutistekstiä laaja-alaisempaa kielenkäyttöä, jossa menneitä tapahtumia selostetaan myös tarinallisin keinoin. Toimittaja ei näin ollen vain toista tapahtunutta, vaan kirjoituksissa on mukana myös toimittajan tulkintaa tapahtuneesta. (Fairclough, 1995, 120.) Ridellin mukaan kertojan kautta, tietystä näkökulmasta kirjoitettu uutinen esittää siten myös asioiden todellisen laidan, ”totuuden” muiden näkökulmien ollessa sille alisteisessa asemassa. Kerronta on siten metakielen asemassa, joka selittää, arvioi sekä kommentoi muuta tekstiä. (Ridell, 1990, 12–13.)

Valtaosan aineiston kirjoituksista tulkitsin siis kuuluvaksi uutisten genreen. Kaikkiaan uutisiksi luokiteltavia tekstejä oli 61 kappaletta. Näissä teksteissä asia tai tapahtuma välitettiin asiantuntijan puheen kautta eteenpäin haastatteluna tai asiantuntijan puheen representaationa, toimittajan kautta. Toiseksi yleisintä tekstityyppiä aineistossa edustivat mielipidekirjoitukset, joita oli 11 kappaletta. Mielipidekirjoitusten katson edustavan aineistossa suoraan paikallista ääntä. Tulkintani mukaan mielipidekirjoituksen joukossa oli äänessä niin paikallisia metsästäjiä, kuin ei-metsästäjiäkin. Muita tekstin tyyli- ja laajuuksia aineistossa ei juuri ollut, lukuun ottamatta yksittäistä tarinan muotoon kirjoitettua vertauskuvallista kertomusta, kaksiosaista ”susisatua” lukuun ottamatta (KU2, KU3).

Uutisteksteissä esille päässyt ääni voidaan jakaa ensisijaisiin ja toissijaisiin ääniin, joissa ensisijainen ääni on esimerkiksi haastatellulla henkilöllä tai lähteellä, johon uutinen perustuu.

Toissijainen ääni puolestaan on ensisijaisen äänen taustalla vaikuttavat tekijät, kuten esimerkiksi ne näkemykset tai tahot mihin haastateltu perustaa oman näkemyksensä (Ahlholm, 2021, 77). Ensisijainen ääni, joka usein mielletään myös asiantuntijaksi, voi siten kuulua myös niin sanotulle maallikko- tai kokemusasiantuntijalle, joilla ei välttämättä ole esimerkiksi ammattiin perustuvaa tai tieteellistä taustaa aiheelle. Näkemykseni mukaan niin sanottu kokemusasiantuntijuus tai maallikkoasiantuntijuus näkyi siten, että metsästysharrastuksen ääni pääsi esille kirjoituksissa useimmin. Paikallisten asukkaiden ääni, josta olin erityisen kiinnostunut, oli aineistosta löydettävissä suoraan mielipidekirjoitusten kautta, mutta myös osana uutistekstien kerrontaa (Taulukko 2). Susiuutisoinnissa sudella ei ole omaa ääntä ja tapahtumat kuvataan aina ihmisenäkökulmasta käsin, ihmisen äänellä, yleensä asiantuntijapuheen ja haastattelujen kautta (Ahlholm, 2021, 17–18). Näin oli myös aineistossani. Koska aineiston kiistatta suurin osa koostui uutisteksteiksi luokittelemistani kirjoituksista, on oleellista huomioida, että uutisten näkökulma oli useimmiten metsästyksen näkökulma.

Susikeskustelussa edellä mainittu maallikkoasiantuntijuus voi olla haastavaa paikantaa, koska metsästys ja riistanhoitotoimen ylin johto ja valvonta kuuluu Maa- ja metsätalousministeriölle (MMM 2021a), jonka vastuulla on myös esimerkiksi riistaeläinkantojen hoitosuunnitelmien laadinta ja metsästyksen valvonta (MMM 2021b). Käytännön työtä tehdään Suomen riistakeskuksen kautta, jonka toimintaan kuuluu muun muassa riistatalouden yleinen edunvalvonta, eettisesti hyväksyttävän metsästyksen edistäminen ja kannanhoitosuunnitelmien valmistelu (Suomen riistakeskus, 2021a). Työtä, kuten metsästyksenvalvojien kouluttamista tehdään myös riistakeskuksen alle kuuluvien riistanhoitoyhdistysten toimesta (Suomen riistakeskus, 2021b). Riistanhoitoyhdistysten jäsenistö koostuu usein paikallisista toimijoista ja paikallisista metsästyksen harrastajista. On siis osin vaikea määritellä missä kohtaa menee ammattinsa puolesta koulutuksen saaneen asiantuntijan, kuten tutkijan, ja harrastuksen puolesta koulutuksen saaneen maallikkoasiantuntijuuden välillä. Tutkimusta riistanhoidossa edusti aineistossa pääasiassa Luonnonvarakeskus, joka tuottaa vuosittaiset suden kanta-arviot ja tekee tutkimukseen perustuvaa laskentaa riistalajeista.

Taulukko 2: Äänet aineistossa.

Ääni keskustelussa:	Itäinen alue		Läntinen alue			Yht.
	Kuhmolainen	Uutisvuoksi	Haapavesi-lehti	Laitilan-Sanomat	Kurikka-lehti	
MMM, Riistakeskus, Riistanhoitoyhdistykset, Metsästyksen valvojat	5	4	-	4	1	14
Metsästysliitto, Metsästysseura, Metsästäjä (metsästäjä oli myös usein paikallisen asukkaan ääni samanaikaisesti)	10	1	8	1	-	20
Paikallisen asukkaan ääni (neutraali tai metsästysoimintaa kritisoi)	6	-	2	2	5	15
Merkittävä henkilö (kansanedustaja, eruoparlamentaarikko, kaupunginjohtaja tm.)	8	-	-	1	-	9
Lajin suojelun ääni	3	-	-	1	-	4
Tutkimusta edustava taho, pääasiassa Luonnonvarakeskus	7	-	6	2	-	15
Toimituksen ääni tai ääni jää epäselväksi	17	-	-	1	-	18
Muut viranomaiset	1	-	-	-	-	1
Erilaisia ääniä yhteensä	57	5	16	12	6	96

Aineiston yhteydessä olen pohtinut valikoidun aineiston ja siinä olevien tapausten tai tapausjoukkojen riittävyttä suhteessa aineistolle esittämiini kysymyksiin. Millä perustein valikoidusta aineistosta on ylipäänsä mahdollista rakentaa tapausjoukkoja, jotka kertovat jotain tutkittavasta ilmiöstä ja muodostaa niiden kautta johtopäätöksiä tai yleistyksiä (Jokinen ym., 2016, 454). Jokinen ym. (2016, 455) argumentoivat, että tarkkaa määrää aineiston koolle on mahdotonta antaa, koska menetelmänä diskurssianalyyssissä tehdään eroa esimerkiksi aineistokokonaisuuksista (aineistokorpuksista) tehtävien ja toisaalta analyttisten käsitteiden kautta valikoituvasta aineistosta muodostettavien analyysien välillä. Molempia on mahdollista analysoida aineistossa esiintyvien tapausmäärien kautta, mutta tapaukseksi voidaan kutsua kokonaista lehtiartikkelia tai sitten jotain tiettyä katkelmaa tai tarkemmin rajattua episodua (Jokinen ym., 2016, 455). Tässä työssä katson aineiston olevan tälle pro gradu työlle riittävä, koska aineistossa esiintyy sekä katkelmia, että episodeja, jotka voidaan laskea omiksi tutkittaviksi tapauksikseen. Aineistossani oli 72 kappaletta kokonaisia lehtikirjoituksia, joista analyysin perusteella muodostin 140 tapausa. Tapaukset jakautuivat diskurssittain Taulukon

3. mukaan siten, että kirjoitusten määrään suhteutettuna itäisellä alueella keskustelu oli hivenen vilkkaampaa, kun taas tapausten määrään suhteutettuna keskustelu oli tasaista molemmilla alueilla, joskin hieman monipuolisempaa läntisellä alueella, mikä voi selittyä sillä, että alueelta tarkastelussa oli kolme lehteä, kun taas itäisellä alueelta tarkastelussa oli vain kaksi lehteä. Tapausten määrä oli siis kuitenkin huomattavasti suurempi (lähes kaksinkertainen), kuin aineiston lehtikirjoitusten määrä (Taulukko 3).

Taulukko 3: Aineisto, lehtikirjoitusten ja tapausten määrät.

ITÄINEN JA LÄNTINEN KANNANHOIDOLLINEN ALUE	
Läpikäytyjä lehtiä yhteensä	598
Kirjoituksia yhteensä	72
Sudellisen tilan diskurssi, tapaukset	71
Sietämisen diskurssi, tapaukset	30
Vallan diskurssi, tapaukset	39
Tapauksia yhteensä	140

ITÄINEN ALUE	
Läpikäytyjä lehtiä yhteensä	353
Kirjoituksia yhteensä	49
Sudellisen tilan diskurssi	41
Sietämisen diskurssi	15
Vallan diskurssi	25
Tapauksia yhteensä	81

LÄNTINEN ALUE	
Läpikäytyjä lehtiä yhteensä	245
Kirjoituksia yhteensä	23
Sudellisen tilan diskurssi	30
Sietämisen diskurssi	15
Vallan diskurssi	14
Tapauksia yhteensä	59

5.2 Analyysi

Aineiston analyysin toteutin mukailemalla diskurssianalyysin menetelmiä. Tallensin ensin kaikki aineiston kirjoitukset yhtenäisiksi tiedostoiksi, joissa artikkelit olivat helposti luettavassa muodossa, kukin lehti omana tiedostonaan. Ensimmäisellä lukukierroksella perehdyin aineistoon kokonaisuutena, tekemättä muistiinpanoja. Yritin hahmottaa kokonaisuutta ja toistuvia teemoja, niin yksittäisen lehden sisällä, kuin lehtien välilläkin.

Toisella ja kolmannella lukukerralla kävin aineiston läpi tehden muistiinpanoja, joiden pohjalta hahmottelin kuusi käsitystä aineiston teemoista. Teemat, jotka hahmotin työn alkuvaiheessa, olivat: 1. Sietämisen tema, jossa lajin sietäminen näkyi niin sanojen, kuin konkreettisten

tekojen kautta. Sanalliseksi sietämiseksi tulkitsin esimerkiksi puheen lajin läsnäolosta vallitsevana olosuhteena, kun taas konkreettiseksi teoksi tulkitsin puheen esimerkiksi petoaitojen rakentamisesta, metsästystapahtuman lykkäämisestä toiseen ajankohtaan tai siirtämisestä toisaalle, kun susien läsnäolo alueella kävi ilmi. 2. Susien määrän teema, jossa kiteytyi keskustelun eri osapuolten välillä olevat ristiriitaiset näkemykset esimerkiksi susien määrästä omalla metsästysalueella tai muuten omaksi tilaksi mielletyllä alueella. 3. Suden sijoittumisen teema, jossa keskityin kirjoituksissa esiintyviin kuvauksiin lajille sopivista ja ei-sopivista alueista, sekä mainintoihin, joissa lajin todettiin olevan fyysisesti lähellä omaa arkista elintilaa. 4. Itseisarvon teema, johon liitin aineistossa esiintyneet käsitykset sudellisesta elämästä ja suden toimijuudesta. 5. Epäluottamuksen teema. Tähän teemaan liitin useita tekstejä, joissa puhuttiin epäluottamuksesta keskustelun eri osapuolten välillä. 6. Hallinnon teema, jonka katsoin kokoavan kirjoituksia tilanteesta, jossa paikallisesti koetaan muun muassa turhautumista, kun lupaprosesseja ei tunneta ja hallinto on siirtynyt pois paikallisilta tahoilta kansallisille ja jopa kansainvälisille tahoille saakka. Hallinnon teemaan yhdistin myös kirjoituksia, joissa sivuttiin keskustelua käyvillä osapuolilla olevaa valtaa. Luokittelin aineiston aluksi näiden kuuden teeman tai aihepiirin alle.

Teemoissa oli kuitenkin tässä kohtaa vielä paljon päällekkäisyyksiä, joten neljännellä lukukerralla tarkensin ensin tutkimuskysymyksiäni koskemaan sudellisen tilan käsityksiä, joita löysin myös aineistosta. Tutkimuskysymysten tarkentamisen myötä yhdistin lopulta ajatukset hallinnosta, lupaprosesseista ja lajin määrästä vallan diskurssin alle, ajatukset itseisarvosta ja toimijuudesta sudellisen tilan diskurssin yhteyteen. Sietämisen teema tarkentui prosessin aikana, mutta pysyi vahvimmin alkuperäisenä, analyysin syventyessä.

Viidennellä lukukerralla keskityin erityisesti vastaamaan tutkimuskysymykseeni sudellisen tilan käsityksistä ja tarkastelin aineistoa puhtaasti eläimellisen tilan näkökulmasta ja kuudennella, eli viimeisellä kierroksella pohdin tarkemmin, kenen ääni aineistossa kuuluu, ja kuka saa keskustelussa aineistoni perusteella asiantuntijan roolin. Lopulliset tulokset, kolme aineistosta nostamaani diskurssia; Sudellisen tilan diskurssi, Vallan diskurssi ja Sietämisen diskurssi on esitelty seuraavassa luvussa.

6. Tulokset

Tässä luvussa esittelen työni tulokset, eli ne diskurssit, jotka aineiston perusteella muodostin. Kukin diskurssi on erotettu omaksi kappaleekseen ja tarkastelen niitä työn kannalta oleellisten käsitteiden avulla, valitsemaani teoreettiseen viitekehykseen nojaten. Samalla vastaan myös ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni; *Mistä puhutaan, kun puhutaan susista, eli mitä diskursseja paikallislehdissä käytävästä susikeskustelusta on löydettävissä?* Diskursseista toinen, sudellisen tilan diskurssi, vastaa myös toiseen tutkimuskysymykseeni; *2. Mitä käsityksiä tai mielikuvia sudellisesta tilasta ja siten susille sopivasta sijoittumisesta näistä diskursseista on löydettävissä?* Kolmanteen tutkimuskysymykseeni; *3. Miten aineiston diskursseista esiintyvät sudellisen tilan käsitykset ovat suhteessa sudellisiin paikkoihin, eli paikkoihin, joita sudet muodostavat oman toimijuutensa kautta?* palaan työni lopussa, kun teen johtopäätöksiä tuloksista ja pohdin sudellisen tilan ja sudellisten paikkojen suhdetta, sekä näiden suhdetta niin sanottuun ihmisen tilaan.

6.1 Sudellisen tilan diskurssi

Sudellisen tilan diskurssissa on kyse niistä käsityksistä ja mielikuvista, joita aineistossani esiintyy sudelle sopivasta sijoittumisesta. Mikä tai millainen ympäristö käsitetään lajille sopivaksi ja milloin lajin toisaalta koetaan olevan poissa sudellisesta tilasta. Lähdesmäen (2020) mukaan suden ja ihmisen käsitykset sudelle sopivista paikoista, jotka tässä työssä käsitän sudelliseksi tilaksi, voivat olla toisistaan paljonkin eroavia. Suden ja ihmisen yhteiselon historian valossa susi on kuitenkin aina ollut jollain tavalla läsnä ja jopa lähellä. (Lähdesmäki, 2020, 135–142.) Suden sijoittumista ihmisen lähelle ja siten myös ihmisen tilaan voi siten pitää nähdäkseni pysyvänä asiantilana. Sen sijaan suhtautuminen suden läsnäoloon on vaihdellut suuresti. Käsitykset suden oikein tai väärin sijoittumisesta riippuvat pitkälti tulkitsijan, eli ihmisen, päämääristä, luontokäsityksestä ja tahtotilasta. Satunnainen lenkkeilijä, luontokuvaaja tai koiran kanssa metsästäystä harrastava henkilö voivat kokea saman susireviirin hyvin eri lailla, koska suhde ja tarve tilaan, joka on päällekkäistä muunlajisten eläinten kanssa vaihtelee. Lähdesmäki toteaa väitöskirjassaan myös suden paikkojen muodostuneen materiaalis-diskursiivisesti, niin tappamalla susia, kuin muovaamalla sanojen kautta niille sopivia ja epäsopivia paikkoja elää. (Lähdesmäki, 2020, 154, 162.) Tällä on tulkintani mukaan ollut vaikutusta myös käsityksiin sudellisesta tilasta.

Sudellista tilaa on kuvattu muun muassa susirajan ja erämaasuden -käsitteiden kautta. Myös käsitys ”härikkösudesta”, eli sudesta, joka on väärin sijoittunut ja siten poissa sieltä, minne se

mielletään kuuluvaksi, on suorastaan vakiintunut käyttöön, erityisesti mediassa. Lajin väärin sijoittuminen on siis usein väärin sijoittumista ja sen korostamista ihmisen näkökulmasta käsin. Sudella ei sijoittumista ja siten sudellista tilaa koskevassa keskustelussa ole ääntä, vaikka laji onkin osallistunut oman toimijuutensa kautta niin sudellisten paikkojen syntyyn, kuin sudellisen tilan käsitysten rakentumiseen.

6.1.1 Kaukana oleva susi

Sudellisen tilan käsitykset liitettiin pitkälti sudettomaan aikaan, jolloin susi oli Suomesta lähes metsästetty sukupuuttoon ja siten hyvin harvalukuinen. Sudetonta tilaa ei Suomi ole tutkimuksen mukaan koskaan ollut. Tulkitsenkin täysin sudettoman tilan korostamisen epänormalisoivan tilannetta, jossa susia mahdollisesti esiintyykin alueella.

”Muistelen aikaa 1940-1960 -luvuilla, jolloin Kuhmo oli täysin vapaa susista. Lapset saivat kulkea metsissä ja viiden kilometrin koulumatkoja hämärissä metsäpolkuja pitkin, eikä koskaan tullut mieleen, että voisi olla susia.”
KH44, paikallinen asukas, mielipidekirjoituksessa.

Tulkintani mukaan käsitys sudesta erämaisena lajina vaikutti taustalla, kun kirjoituksissa tehtiin tulkintoja sudellisesta tilasta. Erämaalajin mielikuvaan näytti vaikuttavan edelleen muistikuvat ajasta, jolloin susi oli metsästetty hyvin harvalukuseksi ihmisen toimesta. Tämä näkyi muun muassa siten, että suden itseisarvo korostui silloin kun sen koettiin sijoittuvan sellaiselle alueelle, joka oli yhdenmukainen sudelliseksi mielletyn tilan kanssa. Vaikka susien todettiin liikkuvan asutuksen lähellä usein, ja lajin elinpiiri, eli paikallisten susireviirien sijainti oli tiedossa, epänormalisoitiin sellaista sudellista sijoittumista ja toimijuutta, joka oli päällekkäistä ihmisen arkisen elintilan tai muun merkityksellisen paikan kanssa. Tämän havainnon kautta tulkitsen luonnon ja kulttuurin rajan esiintyvän aineistossa epäselvänä ja häilyvänä, vaikka tätä rajanvetoa yritettiin korostaa. Näkemys sudellisesta tilasta ei noudatellut mitään selkeää ”paikallinen ei-metsästäjä ja metsästäjä” näkökulmaa, vaan äänessä olleita tahoja tuntui yhdistävän käsitys toisaalla sijaitsevasta sudellisesta tilasta, lähinnä tutkimustahoa lukuun ottamatta. Esimerkiksi metsästäjätahoksi tulkitsemani ääni jakaantui kyllä sutta ihaileviin ja sutta karsastaviin näkemyksiin, joita kuitenkin yhdisti käsitys toisaalla sijaitsevasta sudellisesta tilasta.

”Susi kuuluu Suomalaiseen luontoon. Se on kuulunut ihmisen kaveriksi niin pitkään kun ihmisiä on ollut.”
UV3d, paikallinen asukas ja metsästäjä, haastattelussa.

"Jos suden näkee, siinä kohtaa tulisi vain sanoa jihu. Se on sen verran harvinainen näky."
UV3h, paikallinen asukas ja metsästäjä, haastattelussa.

Vaikka edellä olleissa sitaateissa korostetaan suden kuulumista "luontoon" ja "ihmisen kaveriksi" on samasta kirjoituksesta löydettävissä myös ehdollisuus, joka suden sijoittumiselle asetetaan. Susi on "jumalattoman hieno eläin", mutta vain liikkueessaan "siellä minne se kuuluu".

"-Se on jumalattoman hieno eläin, yksi Suomen luonnon rikkauksista. On upea kokemus, kun näkee, miten se liikkuu siellä, minne se kuuluu..."
UV3f, paikallinen asukas ja metsästäjä, haastattelussa.

6.1.2 Lähellä oleva susi

Lähellä oleva susi aiheutti ristiriitaisia tunteita. Suden läsnäolo esimerkiksi toi esille tilanteita, jotka tulkitsen ihmisen ja suden väliseksi kilpailuksi samoista resursseista, kuten alueesta (elintilasta) ja saaliista. Se kenellä on oikeus alueeseen, voidaan nähdä myös vahvemmin alueen resursseja hallitsevana osapuolena. Eläimellisen elämän edellytykseksi puolestaan voidaan katsoa tarve ravintoon ja tarve elintilaan, eli tarve saaliseen ja reviiriin. Ilman näitä kahta elämän perusedellytyksien, ja siten myös eläimellisen elämän itseisarvon, on vaikeaa ja käytännössä jopa mahdotonta toteuttaa. Ihmisellä, joka on lajien välistä yhteiselo dominoiva osapuoli, on kuitenkin mahdollisuus päättää milloin, missä ja kenellä on oikeus saaliiseen ja elintilaan. Ihminen näyttäytyi aineiston kautta resursseja hallitsevana osapuolena, joka kontrolloi ensisijaisesti petokannan määrää ja toissijaisesti esimerkiksi omaa harrastustaan silloin, kun saaliseläinten määrän havaittiin alueella olevan laskussa tai vähäinen.

Saaliseläinten vähäisyyttä vieritettiin helposti suden syyksi.

"Suet on syöny selkosesta suuhusa kaekki elävät: hirvet, ketut, jänikset ja jopa moalinnutkin."
KH5a, paikallinen asukas, mielipidekirjoituksessa.

Ihminen pyrki kontrolloimaan ensisijaisesti muunlajisten eläinyksilöiden sijoittumista ja määriä ja vasta toissijaisesti omaan toimintaan haluttiin rajoituksia.

"Karhun osuus vasakuolleisuudesta on Luonnonvarakeskuksen mukaan jopa yli 40 prosenttia. Metsäpeuran vasakuolleisuuden kohdalla 60 prosenttia on suden aiheuttamaa, karhun 20 prosenttia ja loput ahman sekä ilveksen... ..(Nimi) mukaan tämä selittää sen miksi hirvi- ja peurakanta ei pääse kasvamaan. -Jos petokantaa ei saada kontrolliin, Kuhmon hirvi- ja peurakanta rypee pohjalukemissa... ..Hirvilupiin on mahdollista liittää aikuisehto, kuinka monta aikuista saa enintään metsästä myönnetyillä luvilla... ..Näin siis varmistetaan, että myös vasoja metsästetään eivätkä kaadot kohdistu liikaa aikuisiin tuottaviin hirviin."
KH12, riistanhoitoyhdistyksen toiminnanjohtaja, haastattelussa.

Sudellisen tilan läheisyyttä tai päällekkäisyyttä ihmisen tilan kanssa, kuten suden sijoittumista pururadalle tai muuhun arkiseen paikkaan korostettiin aineiston kirjoituksissa. Tulkitsen tämän myös enemmän sijoittumisen epänormalisoimiseksi, kun lajin hyväksymiseksi omaan elinpiiriin. Taustalla tulkitsen niin ikään vaikuttavan käsitykset sudellisesta tilasta, joka on ihmiselle miellettyyn tilaan nähden erillistä.

"Susien elinpiiri ei rajoitu pelkästään syrjäseuduille. Laitilassa tehtiin pari vuotta sitten poikkeuksellisen runsaasti susihavaintoja keskustan alueella, muun muassa pururadalla eri vuorokauden aikoina."

LT7b, toimituksen kertomaa, perustuen alueella järjestetyn susi-illan sanomaan.

"Hänen mukaansa ei ole tervettä suden käyttäytymistä, jos ne tulevat pihoihin ja päästävät ihmisen kymmenien metrien päähän."

KH24c, metsästäjäliiton toiminnanjohtaja, haastattelussa.

Usea kirjoitus aineistossa korosti suden ei-toivottua läsnäoloa sellaisilla alueilla, joka mielletään ihmiselle kuuluvaksi, kuten "pururadalla", "keskustan alueella" tai "talojen sokkelien vieressä". Sudelle sopiva alue taas löytyi pääasiallisesti määrittelemättömästä abstraktista tilasta, kuten "luonnosta" tai "metsästä", joka tulkintani mukaan viittaa käsitykseen ei-inhimillisestä luonnosta, joka on kaukana ihmisen asuttamasta tai ihmisen hyödyntämästä alueesta, eli kiteyttäen, *toisaalla*. Toiseuttamisen kautta sudellinen tila näyttäytyikin tulkintani mukaan myös toissijaisena ja alisteisena suhteessa ihmisen tilaan.

"-Ne eivät ole enää ihmisarkoja, vaan liikkuvat jopa talojen sokkelien vieressä."
UVIc, riistanhoitoyhdistyksen toiminnanjohtaja, haastattelussa.

"Susij ja muut suurpedot kuuluvat eittämättä Suomen luontoon. Ja luonnossa sen tulisi pysäkin, ei ihmisten piholla ja asuinalueilla."
KH14a, europarlamentaarikko, mielipidekirjoituksessa.

Aineiston perusteella suden voi tulkita kuitenkin olevan melko tavallinen vieras ihmisen lähellä, joskin harvoin toivottu sellainen. Paikkojen, kuten "kotipihalla", "ihmisten piholla" ja "asuinalueilla" katson kirjoituksissa tarkoitettavan niin konkreettisia pihvoja, eli konkreettista ja itselle merkityksellistä paikkaa oman talon vieressä, mutta myös laajempaa aluetta oman asuinalueen tai elinpiirin ympärillä, sen mukaan missä kulloinkin satutaan olemaan, eli tässä yhteydessä ne myös kuvaavat ihmisen tilaa. Käsitykset omasta elinpiiristä tai omasta arkisesta tilasta luovat siten yhtä lailla abstraktia ihmisen tilaa, jota rakennetaan mielikuvissa samoin, kuin käsityksiä sudellisesta tilasta luodaan. Tulkintani mukaan näiden eri tilojen välistä rajaa

on haastavaa määritellä, koska jokainen tulkitsee sitä subjektiivisesti, omasta kokemusmaailmastaan käsin.

*Susi on petoeläin, joka kuuluu luontoon, mutta ei kotipihalle.”
LT7c, toimituksen kertomaa, perustuen alueella järjestetyn susi-illan sanomaan.*

*”Susi kuuluu Suomen luontoon, mutta ei pihalle eikä taajamiin.”
UV1e, riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja, haastattelussa.*

Ollessaan liian lähellä susi näyttäytyi toimijana, joka pystyi estämään arkista ja totuttua toimintaa alueella ja käyttämään siten valtaa oman toimijuutensa kautta vaikuttaen siten itse omaan sijoittumiseensa. Suden oma toimijuus tuli siis ilmi sen kautta, että saadessaan mahdollisuuden susi lopulta päättää itse sijoittumisestaan ja siten sudellisista paikoista, vaikuttaen siten myös sudellisen tilan käsityksiin.

*”Tämä ei ole vaalipuhe. Susivaara on todellisuutta vaaleista riippumatta, tummista puhumattakaan. Suomalainen on metsäläinen, metsä kuuluu kaikille. Jokamiehen oikeus, eli liikkumisvapaus metsässä sekä marjojen ja sienien keräily, erilaisten kasvien ja eläinten ihastelu ynnä valokuvaaminen on tärkeä ja säilytettävä arvo.”
KU6a, paikallinen asukas, mielipidekirjoituksessa.*

6.1.3 Yllättävä susi

Havainnot muunlaisten eläinten läsnäolosta ja toimijuudesta saattavat helposti yllättää havainnoitsijan, erityisesti silloin kun eläinten läsnäoloon ei ole valmistauduttu tai totuttu. Negatiivisen sävyn havainto saa helpommin silloin, kun eläinlaji kantaa mukaan esimerkiksi haittaeläimen mainetta tai kun omaa toimintaa joudutaan mukauttamaan eläimellisen elämän ehtoihin, esimerkiksi suojaamaan kotieläimiä tai karjaa.

Uhanalaisten lajien suojelulle, havainnot näistä muunlaisista eläimistä yllättävissä paikoissa ja toisaalta myös poissaolo totutuilta paikoilta, voi aiheuttaa haasteita. Suojelun perustuessa usein havaintoihin lajista, voivat yllättävät havainnot kyseenalaistaa esimerkiksi suojelun tarvetta. Lajien puolestaan esiintyessä paikoissa, joita ei ole osattu ennakoita voi yllätyksellisyydellä olla suojelun kannalta negatiivisia seurauksia. (Nygren, & Peltola, 2020.) Myös pelko ja epävarmuus lisääntyvät, kun eläimen, jota pidetään uhkana esimerkiksi omaisuudelle, liikkeitä ei voida ennustaa. Pelkkä uskomus uhasta tai arvaamattomuudesta voi myös yhdistyä koettuun pelkoon (Pellikka, & Hiedanpää, 2020, 27).

Sudelliset paikat tulevat esille havaintojen ja kohtaamisten kautta, näin tapahtuu erityisesti talviaikaan, kun lajin toimijuudesta jää helpommin jälkiä havaittavaksi lumipeitteen vuoksi. Tämä osaltaan voi lisätä näiden kohtaamisten yllättävyyttä. Konkreettiset havainnot lajista lisäävät myös sen ympärillä käytävää keskustelua, mikä näkyi aineistossani siten, että suuri osa kirjoituksista sijoittui syksyyn ja talveen. Osaltaan syksyisin ja talvisin lisääntyvät havainnot voivat myös liittyä metsästyskauteen, jolloin havaintoja tekevät ihmiset liikkuvat enemmän susireviireillä, tai niiden lähellä, jolloin myös mahdollisuus havaintojen tekoon kasvaa.

Pelkkä uskomus uhasta riitti lisäämään lajia kohtaan tunnettua pelkoa:

*"Metsään kuuluu myös petoja, susiakin, huh. Susien liikkuminen asutuilla alueilla aiheuttaa pelkoa ja todellista vaaraa."
KU6d, paikallinen asukas, mielipidekirjoituksessa.*

Lumentulo paljasti liikkujan:

*"Kun lunta alkoi vähitellen tulla maahan asti joulukuussa, lisääntyivät havainnot susien liikkeistä rajusti."
KU1a, paikallinen asukas, mielipidekirjoituksessa.*

Tulkitsen aineistoa siten, että omien havaintojen kautta tapahtunut muutos mielikuvissa ja käsityksissä sudellisesta tilasta oli havainnoitsijan näkökulmasta usein yllättävää, jopa arvaamatonta. Esimerkiksi kun havainto sudesta lähellä omaa arkista tilaa haastoi käsitystä erämaisesta sudesta, aiheutti se hallitsemattomuuden ja turvattomuuden tunteita. Lähtökohtaisesti kuitenkin aineiston perusteella vaikutti siltä, että omista toiminnoista ei haluttu joustaa, vaan metsään lähdettiin myös lähellä olevista susista huolimatta.

*"Eläinten liikkeitä ei voi ennakoida"
LT7a, toimituksen kertomaa, perustuen alueella järjestetyn susi-illan sanomaan.*

*Ainahan se on vähän takaraivossa, että sattuuko susi tielle, kun lähdetään metsään. Ei siitä kannata tehdä isoa numeroa."
KH23a, paikallinen asukas ja metsästäjä, haastattelussa.*

*"Suurin ongelma on susien tuoma turvattomuuden tunne. Käsitys sudesta ihmisarkana otuksena, joka viihtyy vain erämaissa ei pidä enää paikkaansa."
LT6d, riistasuunnittelijan siteeraus uutisessa alueella järjestetystä susi-illasta.*

Yhteys havaintojen ja koetun turvattomuuden tunteen välillä vähensi tulkintani mukaan lajin hyväksyttävyyttä. Lajin läsnäolo tuntui jopa niin uhkaavalta, että metsässä (tai muussa itselle merkityksellisessä ja omaksi koetussa paikassa) liikkumisen mahdollisuudet koettiin rajoittuneiksi. Osasyynä tähän voidaan pitää nähdäkseni sitä, että lajin biologiaa ja lajityypillistä käytöstä, eli lajin toimijuutta ei tunneta riittävän hyvin ja toisaalta laji kuuluu

riistaa saalistaviin suurpetoihin, joka potentiaalisesti aiheuttaa vahinkoa ihmisen omaisuudelle esimerkiksi kohdatessaan vapaana kulkevan koiran tai suojaamatta jätetyn kotieläimen. Lisäksi laji kantaa siten edelleen mukanaan historiallisesti huonoa mainetta, johon yhdistyy taustalla vaikuttava käsitys erämaalajista, jolloin aineiston lähellä ollut susi näkemykseni mukaan sijoittui sudelliseksi mielletyn tilan ulkopuolelle.

”Susi on arvaamaton eläin, ruoka ohjaa suden liikkeitä ja se liikkuu ravinnon perässä nopeasti. Susilaumat voivat tehdä Venäjän puolelta nopeita koukkauksia...”
UV1, riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja, haastattelussa.

”Laitila on susialuetta. Havaintoja susista voi tulla milloin ja missä tahansa... eikä niiden liikkeitä voi ennakoita.”
LT6h, Luken tutkimusinsinöörin siteeraus, uutisessa alueella järjestetystä susi-illasta.

”Tilanne on mennyt ihan mahdottomaksi, ja tällä hetkellä hirvenmetsästys on käytännössä kokonaan seisauksissa, jotta voimme suojella hyviä hirvikoiriamme.”
KH26a, paikallinen metsästäjä, haastattelussa.

6.1.4 Väärin sijoittuva susi

Edellä mainitut erämaasusi ja häirikkösusi -käsitteet muodostavat nähdäkseni Lähdesmäen (2020) mainitsemia diskursiivisia keinoja sudellisen tilan määrittelemiseen, kun taas materiaalista tapaa hallita sudellista tilaa ja suden sijoittumista edustavat susien tappaminen, karkottaminen tai siirtäminen pois alueelta. Susien siirtoistutuksia ei Suomessa ole tehty, joten konkreettisesti ihminen vaikuttaa useimmiten suden sijoittumiseen lähinnä tappamisen ja karkottamisen kautta. Näiden lisäksi ihminen valtaa elintilaa luonnonvaraisilta eläimiltä esimerkiksi metsätalouden, maatalouden tai rakennushankkeiden seurauksena. Aineistossani esiintyi jyrkkiä mielipiteitä suden sijoittumisesta ja neutraalimpia tai hyväksyviä näkemyksiä, joiden mukaan elintilaa oli mahdollista jakaa. Tappamista keinona vähentää susia omalta alueelta ei myöskään pidetty yksioikoisesti toimivana, vaan se kohtasi myös kritiikkiä, vaikka olikin yleisimmin aineistossa esiintynyt näkemys sellaisesta hallinnan keinosta, jolla suden sijoittumista ja siten sudellisia paikkoja pystytään tehokkaasti kontrolloimaan. Myös käsitykset kannanhoidollisten poikkeuslupien hakuprosessista näyttäytyivät puutteellisina. (Liian) lähellä olleen suden toimijuuteen ja sijoittumiseen tuli kuitenkin puuttua. Pääasiassa puuttuminen tapahtui karkotuksen tai tappamisen kautta, vaikkakin karkotus toisaalle nähtiin jokseenkin epätehokkaana keinona.

”Kun poliisi vie esimerkiksi pihasta suen meleko loitos, kohta se palovaa entisille paikoille. Noppeita ne jokaine on liikkumaan.”
KH5b, paikallinen asukas, mielipidekirjoituksessa.

Aineisto antoi viitteitä siitä, että käsitys Suomessa tehdyistä siirtoistutuksista on yhä olemassa.

"Ruokolahdelta on tullut vieläkin soittoja, että Luke on siirtänyt sinne autolla susia, mutta sitä ei kyllä ole tapahtunut"

UV1d, Riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja, haastattelussa.

Keinoksi hallita susien sijoittumista esitettiin usein tappamista, jota perusteltiin pitkälti suden väärin sijoittumisella tai epänormaalilla käytöksellä.

"Sudet pitää hävittää viimeiseen karvaan ja korvaan sadan kilometrin säteeltä pysyvästä asutuksesta."

KU6b, paikallinen asukas, mielipidekirjoituksessa.

"...(nimi) yhtyy näkemykseen, jonka mukaan samaa mieltä ollaan lähes poikkeuksetta siinä, että sairaat ja häiriintyneet, esimerkiksi liian lähellä taajamia liikkuvat yksilöt, kuuluu poistaa."

UV3g, paikallinen metsästäjä, haastattelussa.

Poikkeuslupakäytäntöjä ei tunnettu hyvin tai ainakin käsitykset poikkeuslupaprosessista näyttäytyivät puutteellisina. Huonosti tunnettujen viranomaisprosessien aiheuttamaan mahdolliseen turhautumisen tunteeseen ja viranomais- tai tutkimustahoja kohtaan ilmenneeseen epäluottamukseen palaan edelleen vallan diskurssin yhteydessä.

"On olennaista, että luvanhakijoilla olisi selkeä ja realistinen käsitys siitä millä perustein poikkeuslupia voidaan myöntää... ..lupaharkinta on aina tapauskohtaista ja edellyttää useiden näkökulmien yhtäaikaista tarkastelua. Pelkkä havaintojen määrä sinänsä ei ole riittävä kriteeri, vaan on huomioitava myös niiden laatu."

KH1a, Maa- ja metsätalousministeriön asettama valmisteluryhmä uutisessa suden kannanhoidosta.

"Pelkästään susien esiintyminen alueella ei ole peruste poikkeusluvulle."

KH1c, Maa- ja metsätalousministeriön asettama valmisteluryhmä uutisessa suden kannanhoidosta.

"...poikkeusluvulla voidaan yksi tai kaksi sutta kaataa... mutta sudet eivät mihinkään häviä."

LT6g, Riistasuunnittelija uutisessa alueella järjestetystä susi-illasta.

"Pelko ja havainnot susista tai koululaiskuljetukset eivät riitä myöntävään metsästyspäätökseen..."

LT3, Riistapäällikkö uutisessa poikkeuslupahakemuksesta, joka sai kielteisen päätöksen.

"Hakemuksessa esitettyjä susien aiheuttamia ongelmia hirven metsästyksen, koirakokeisiin, ja -harrastukseen ei riistakeskuksen mukaan voida pitää riittävän painavina tekijöinä poikkeusluvan myöntämiselle... ..Riistakeskus toteaa, ettei hakija ei ole voinut osoittaa alueella elävistä susista yksilöä, jonka poistaminen vaikuttaisi asian ratkaisuun."

KH45a, Riistakeskus uutisessa poikkeuslupahakemuksesta, joka sai kielteisen päätöksen.

Suden sijoittumisen ollessa ei-toivottua oli aineistossa myös viittauksia salametsästyksen. Tutkimuksen perusteella susien laittoman tappamisen hyväksyminen on lisääntynyt vuosien

2014 ja 2020 välillä (Pellikka, & Hiedanpää, 2020, 21). Salametsästys on piilorikollisuutta, josta on vaikea jäädä kiinni. Se on myös vahvasti lajiin ja sen sijoittumiseen sekä määrään vaikuttava toimi, jolla pyritään kokonaan eroon itselle epämieluisasta lajista, välittämättä keinon laillisuudesta. Salametsästyksen tai laittoman tappamisen esiintyminen kertoo nähdäkseni asenteesta, jossa eläimellistä tilaa ei missään muodossa hyväksytä päällekkäin oman tilan kanssa, eikä edes lähellä omaksi tai ihmiselle miellettyä tilaa. Mahdolliset merkit salametsästyksestä vaikuttavat toisaalta myös halukkuuteen ilmoittaa susihavainnoista.

"Kainuun rajavartiostolla on esitutkinnassa kaksi metsästysrikosta... ..Kyseisissä tapauksissa Juntin susilauman kulkureitille oli asetettu polkurautoja ja strykiiniä. Strykiiniin liittyvän metsästysrikoksen tutkinta aloitettiin maaliskuun lopussa, kun kuhmolaisen metsästäjän suomenpystykorva kuoli syötyään edellisenä päivänä (paikka) jätettyä lihanpalaa."
KH36, Toimituksen uutinen koiran kuolemasta. Koiraa kuoli syötyään susille tarkoitettua myrkyä.

"Metsästäjä (nimi) on lopettanut susihavainnoista ilmoittamisen, sillä hänen mukaansa niiden perään lähettäisiin pahimmillaan pyssyjen kanssa."
UV3a, paikallinen asukas ja metsästäjä.

"Salakaatoahan ei ole, enne kuin se on todistettu. Mutta en usko, että sudet Turun seudullekaan muuttavat. Olen kuullut, että susia olisi ammuttu aikanaan Saimaan jäälle. Silloin sanottiin, että ne eivät vain tulleet koskaan rantaan."
UV3i, paikallinen asukas ja metsästäjä.

Tutkielmassani olen tehnyt eroa alueelliseen jakoon itäisen ja läntisen kannanhoidollisen alueen kautta ja jättämällä poronhoitoalueen kokonaan työni ulkopuolelle. Merkittäviä eroja itäisen ja läntisen alueen välillä oli vähän, mutta pidän oleellisena havaintoja siitä, että läntisellä kannanhoidollisella alueella suden sijoittumista ihmisen lähelle pidettiin nähdäkseni verrattain uutena asiana, johon sopeutuminen oli edelleen käynnissä oleva prosessi. Itäisellä kannanhoidollisella alueella puolestaan susien läsnäolo itsessään ei yllättänyt, mutta susien määrään ja tasaiseen alueelliseen jakautumiseen liittyvää keskustelua käytiin aktiivisesti.

"Asiantuntijoilta selvä viesti Laitilan susi-illassa: Susi on tullut jäädäkseen."
LT6f, Asiantuntijoilla viitataan tässä sekä Luonnonvarakeskuksen edustajaan, että riistasuunnittelijaan.

Sudellisen tilan diskurssiin oli liitettävissä myös niin sanottu *Nimby* (not in my backyard, ei minun takapihalleni) -ilmiö, joka lyhyesti avattuna on omaa tilaa suojeleva asenne, tai toimintaa, jolla vastustetaan ei-toivottua muutosta (Dear, 1992, 288). Jokin asia mahdollisesti hyväksytään, kunhan se ei tule liian lähelle omaa arkista elintilaa, tai vaikuta liiaksi omaan elämään. Esimerkiksi läntisellä alueella, jossa susien läsnäolo on verrattain uudempi asia, painotettiin lajin sopivan paremmin erämaisemmaksi koettuun Itä-Suomeen, kuin omalle

alueelle. Idässä puolestaan susien määrän koettiin olevan liian suuri ja siten vaihtoehto tilanteen helpottamiseksi voisi olla susien siirto myös muille alueille ja siten tasaisempi levittäytyminen. Muutenkin alueet, jotka olivat kauempana omasta elinpiiristä, tulkittiin helposti luonteeltaan erämaisemmiksi ja siten sudelle paremmin soveltuvaksi tilaksi, kuin lähellä omaa elinpiiriä oleva alue, eli oma tila.

" Itä-Suomen salomailla on susien hauska jolkotella peurojen perässä. Kaikkea elämää kunnioittaen."

KU6c, paikallinen asukas, mielipidekirjoituksessa.

"(nimi) löytää susitilanteen ratkaisemiseen vain kaksi vaihtoehtoa: joko riittävästi tappolupia tai siirtoistutuksia muualle Suomeen."

KH26b, paikallinen asukas ja metsästyksenjohtaja.

Susien määrän lisääntyminen läntisessä Suomessa kirvoitti mielipiteitä, joissa jopa rinnastettiin susien toimijuus ”valloitukseen” ja paikallinen toimijuus ”kapinaan”. Sudet esitettiin kaksiosaisessa mielipidekirjoituksessa (KU2, KU3, kirjoitus koostui osista 1 ja 2) määrätietoisina ja suunnitelmallisina valloittajina, ihmisen jäädessä altavastajaan rooliin. Tulkintani mukaan tämä susisaduksi nimetty mielipidekirjoitus kritisoi nykyistä susipolitiikkaa, tuoden esille kirjoittajan näkemyksiä sudelle sopivasta ja ei-sopivasta tilasta. Tarinassa kritisoitiin myös Luken vastuulla olevia susien pannoituksia ja kyseenalaistettiin lajin suojelun tarvetta. Kärkevä kirjoitustyyli rinnasti susiyksilöt tulkintani mukaan järjestäytyneeseen rikollisuuteen, ”liivijengeihin” ja lajin oma toimijuus, liikkuminen kohti Länsi-Suomea, esitettiin hyvin suunnitelmallisina ja tarkoitushakuisena. Paikalliset ihmiset puolestaan esitettiin susisadussa isänmaallisina taistelijoina, jotka viimeisinä puolustivat ihmisen tilaa, eli ”rintamaa” jääden uusien rintamalinjojen taakse ja siten sudelliseen tilaan, suden siirtyessä yhä lännemmäksi.

"Niin saapuivat lupusheimolaiset runsaslukuisina auvoisille lännen maille. Valloitus alkoi edetä. Vain kerran pieni kapinallisporukka uskalsi yrittää vastustaa ja tulittaa"

KU2b, paikallinen asukas, tarinan muotoon kirjoitetussa mielipidekirjoituksessa.

"Me (sudet) lähdetään maahan (läntiseen Suomeen), jossa meille on hyvin tilaa ja tartar pihvejä kyllä püsää kaikille vaikka millä mitalla"

KU2a, "suden ääni" paikallisen asukkaan tulkitsemana, tarinan muotoon kirjoitetussa mielipidekirjoituksessa.

"Lähtipä siitä susiporukka matkaan kohti auringonlaskua. Mikä oli ollessa; uudet tummat ja pelottavaksi tuunatut liivit päällä hölkkäillessä ja rallatellessa: "tänne susi tulee poikki Suomen, muttei tiedä missä koittaa huomen, ennemmin minä lännessä elän kuin Hukkaperällä kuolen."

KU3e, paikallinen asukas, tarinan muotoon kirjoitetussa mielipidekirjoituksessa.

Tulkitsenkin suhtautumisen susien suhteellisen nopeaan liikkumiseen ja reviirien muodostukseen uusille alueille herättäneen vastustusta ja epävarmuutta tilanteesta. Muutokset omassa tilassa pistävät totutut toimintamallit ja myös käsitykset sudellisesta tilasta muutoksen alle, johon ei olla osattu valmistautua.

*"Tavoite oli, että susikanta jakautuisi tasaisemmin ympäri maata, mutta se yllätti meidät kaikki, että sudet levisivät niin nopeasti Hämeeseen ja Pohjanmaalle."
UV2a, Maa- ja metsätalousministeriön edustaja uutisessa susien pannoituksista.*

6.1.5 Susi ja koira

Sudellisen tilan diskurssin yhteydessä nostan viimeiseksi esille aineistosta ristiriitaiseen pariin, suteen ja koiraan, liittyvät kirjoitukset, koska suden sijoittumista myös sellaiseen tilaan, jossa koira liikkui, perusteltiin vääräksi koiran henkeen kohdistuvan uhan kautta. Näin tapahtui, vaikka kyseessä olisi ollut metsä, tai muu ei-inhimilliseksi luonnoksi mielletty alue, jopa sellainen alue, jolla sijaisi tunnettuja susireviirejä. Sudellinen tila käsitettiin tulkintani mukaan siten ei vain ihmisen välittömän elinpiirin ja arkisen tilan ulkopuolelle, vaan myös sellaisen metsän tai ei-inhimillisen luonnon ulkopuolelle, jossa ihminen liikkui ja harjoitti harrastustoimintaa, kuten metsästystä koiran kanssa tai marjastusta. Yhdistän tämän siihen kulttuuriseen muutokseen, joka vuosikymmenten aikana on tapahtunut suden ollessa lukumäärällisesti vähäinen laji. Suden ollessa ihmisen näkökulmasta lähes poissaoleva, on esimerkiksi koiralla metsästyksen kulttuuri vakiintunut käytännöksi ja yleistynyt ajautuen siten törmäyskurssille susien kanssa (Peltola, & Heikkilä, 2015, 121). Tämän käytännön seurauksena ihmiselle mielletty tila onkin tulkintani mukaan laajentunut koskemaan myös tilaa missä koira liikkuu, suden ollessa poissaoleva. Eläimenä koira nähdään myös mahdollisesti enemmän ihmisen kaltaisena ja tuntevana olentona, lemmikkinä, jolle kuuluva itseisarvo ylittää sudellisen elämän itseisarvon. Siten susi on arvoltaan vähäisempi ja enemmän toinen. Näin tulkittuna susi on myös alisteisessa asemassa suden ja koiran liikkua samanaikaisesti ei-inhimillisessä luonnossa, myös tunnettujen susireviirien alueella.

*"Tilanne on mennyt ihan mahdottomaksi, ja tällä hetkellä hirvenmetsästys on käytännössä kokonaan seisauksissa, jotta voimme suojella hyviä hirvikoiriamme. Tilanne johtuu (nimi) mukaan sekä susien liian suuresta määrästä että paikannuspalvelun epätarkkuudesta."
KH26a, paikallinen asukas ja metsästyksenjohtaja, haastattelussa.*

Arvotamme muunlaisia eläimiä ja eläimellistä elämää hyvin ristiriitaisesti, riippuen esimerkiksi siitä mikä eläinlaji on kyseessä ja millaista hyötyä he mahdollisesti tuovat ihmiselle

(Aaltola, 2020, 310). Nähdäkseni koiraa arvostetaan muun muassa sillä saavutetun hyödyn kautta, sekä koiraan liittyvän perheenjäsen- ja lemmikkistatuksen vuoksi. Suteen puolestaan yhdistetään erityisesti vahinkoeläimen status. Suden alueellistakin merkitystä esimerkiksi saaliseläinkantojen puhdistajana ja siten hyödyllisenä lajina, ei aineistossa esimerkiksi nostettu esille lainkaan. Koiran oikeus tilaan, myös ei-inhimillisessä luonnossa, näyttäytyi puolestaan kirjoituksissa itsestään selvänä asiantilana, jolle sudellinen tila oli alisteinen ja siten toissijainen. Merkittävää aineiston kirjoituksissa kuitenkin oli, että tulkintani mukaan koiran perheenjäsen- ja lemmikkistatuksesta huolimatta, se lähetettiin usein suorittamaan tehtävää, kuten metsästystä, myös niille alueille, joilla tiedettiin liikkuvan susia. Tämä tehtiin joissain tapauksissa tiedostaen ja nähdäkseni jopa osittain hyväksyen kahden lajin, koiran ja suden, kohtaamiseen liittyvä riski. Lemmikki- tai perheenjäsenstatus on siis tulkittavissa myös toissijaiseksi, rinnastettuna koiran arvoon onnistuneen metsästyksen mahdollistajana. Näin myös koiran elämän itseisarvo määräytyi aineistossa ensisijaisesti ihmiselle tuotetun hyödyn kautta, kuten sudenkin. Peltola ja Heikkilä (2015) ovat tutkineet suden ja koiran välistä konfliktia mediatekstien kautta ja todenneet uutisoinnin tai tapahtumakuvausten piilottavan ihmisen toimijuutta suden ja koiran välisten kohtaamisten ja konfliktin mahdollistajana. (Peltola, & Heikkilä, 2015, 141–142.) Näkemys saa tukea aineistoni teksteistä. Suuri riski vapaana juokseville koirille aineiston perusteella oli myös liikenne, ei yksinomaan susi, vaikka suden osuutta koiravahinkoihin painotettiin aineistossa huomattavasti enemmän.

"Hyvinhän meillä on tähän asti mennyt, kun koira on hengissä ja hirviäkin saatu. Ja sitten jos se sattuu kohdalle, niin sitten sattuu."
KH23b, paikallinen asukas ja metsästäjä, haastattelussa.

"Kukaan ei halua tieteen tahtoen menettää arvokasta metsästyskoiraa suden suuhun."
KH18b, paikallinen asukas ja koiraharrastaja sekä metsästäjä, haastattelussa.

"Koiraharrastajien yksi huolenaihe on susien suuri määrä. Huoli on aina olemassa, kun koiran päästää irti. (Nimi) toteaa, että koirat ovat monelle tärkeä harrastus, eikä sitä haluttaisi lopettaa, mutta liian usein sudet haittaavat harrastusta. -Kyllä se on aina helpotus kun koiran saa takaisin metsästä."
KH19b, paikallinen asukas ja koiraharrastaja sekä metsästäjä, haastattelussa.

"Sillä niitä ajokoiria jää auton alle, kun ne tulevat tielle hirven hajun perässä, eivätkä katso ympärilleen, ovat omassa maailmassaan... ..(nimi) toteaa myös rautatien olevan paha paikka koirille. Häneltä liikenne on vienyt viisi koira."
KH19a, paikallinen asukas ja koiraharrastaja sekä metsästäjä, haastattelussa.

6.2 Vallan diskurssi

Vallan diskurssin olen koostanut niistä aineiston kirjoituksista, jotka tulkintani mukaan kertovat susikeskustelun eri osapuolilla olevasta vallasta, ristiriidoista, epäluottamuksesta ja erilaisista susipoliittisista näkemyksistä, jotka vaikuttavat kunkin keskustelun osallisen taustalla. Miten arvotamme luontoa tai muunlajisia eläimiä, millaisena näemme niiden itseisarvon ja kuinka ne vaikuttavat omaan toimintaamme, on pohjana myös sille, kuinka toivomme tai sallimme muunlajisten eläinten olevan läsnä omassa arjessamme. Siinä missä joku kokee susien olevan haitaksi, voi toinen kokea saman tilanteen neutraaliksi tai hyödylliseksi, jopa toivotuksi. Perehtyessäni lähdekirjallisuuteen oli ilmeistä, että yksi susikonfliktin juurisyistä löytyy paikallisen tason susisuhteesta ja siinä tapahtuneista muutoksista (Bisi, 2010, 39–44).

Olen nimennyt tämän diskurssin valta- käsitteen mukaan, koska katson erilaisten näkemysten taustalla vaikuttavan tunteen olevan kytköksissä siihen kuka ja miten pääsee käyttämään valtaa keskustelussa ja siten vaikuttamaan esimerkiksi kansalliseen susipolitiikkaan. Diskurssi yhdistyy myös oman arkisen tilan hallinnan menetykseen, tai siihen millaisiksi mahdollisuudet oman arkisen tilan hallintaa kohtaan koetaan, millaista valtaa keskustelijalla lopulta on puuttua esimerkiksi haitalliseksi kokemansa lajin toimijuuteen. Kun päätösvalta omasta arkisesta tilasta ei ole vain omissa käsissä, vaan esimerkiksi useilla eri viranomaisilla, syntyy jännitteitä ja erimielisyyksiä, jotka purkautuivat aineistoa mukailen niin yhteistyöhaluttomuuden, kuin protestien kautta.

Ongelmalliseksi koettujen muunlajisten eläinten sijoittumiseen puuttumista on rajoitettu kansallisen ja kansainvälisen lainsäädännön puitteissa, joten näillä tahoilla voidaan myös katsoa olevan jonkinlainen velvollisuus huolehtia suojeltujen eläinten aiheuttamista seurauksista (Pohja-Mykrä, 2014, 46). Tulkitsenkin, että kokemus siitä, että tähän velvollisuuteen ei vastata, herättää mahdollisesti muun muassa turhautumisen tunnetta ja halua saada päätäntävaltaa takaisin omiin käsiin.

*”...susien määrän kasvu Suomessa liittyy tietyllä tavalla EU-jäsenyyteen. -Suojelumääräykset ovat EU-tasolla kiristyneet, aiemminhan Suomessa sai rajakunnissa helpommin luvan sudenkaatoon...”
UV2b, Maa- ja metsätalousministeriön edustaja uutisessa susien pannoituksista.*

*“Petopolitiikkaa ohjaavat nyt niin kansalliset kuin Euroopan unionin säädökset. Mielestäni sen on oltava ensisijaisesti Suomen oma asia.”
KH14c, europarlamentaarikko, mielipidekirjoituksessa.*

*"Hallinnon tulisi myös aktiivisemmin tukea luvanhakijoita muita tyydyttäviä ratkaisuja kuten vahinkojen ennaltaehkäisyä koskevassa selvityksessä ja ratkaisujen käyttöönnotossa."
KH1b, Maa- ja metsätalousministeriön asettama valmisteluryhmä uutisessa suden kannanhoidosta.*

Eriävät näkemykset oman kokemuksen ja tutkitun tiedon välillä herättivät aineiston perusteella epäluottamusta eri paikallisten tahojen, sekä paikallisten- ja hallinnollisten tahojen välillä. Pääasiassa eriäviä näkemyksiä oli susien määrästä omalla alueella. Poikkeuksetta susien määrän koettiin olevan suurempi, kuin mitä tutkimus, johon esimerkiksi lajin suojelu ja poikkeusluvut susien tappamiseksi ovat sidoksissa, kertoi. Puutteelliset käsitykset poikkeuslupaprosessista, jotka nostin esille jo edellä, sekä keskeneräinen suotuisan suojelun tason määrittelytyö aiheuttivat epätietoisuutta siitä mikä lajin vähimmäismäärä tulisi alueellisesti olla ja kuinka lajin yksilömäärän omassa tilassa on mahdollista vaikuttaa.

Tulkintani mukaan turhautumisessa on kysymys muun muassa siitä, että päätäntävalta puuttua muunlajiseen elämään ei ole havainnoitsijan omissa käsissä, ainakaan välittömästi. Vähäiseksi koetut mahdollisuudet tappaa susi yksilöitä pois omasta elinpiiristä silloin kun yksilöitä koettiin olevan liikaa, herättivät siis epäluottamusta, joka kohdistui erityisesti viranomaistahoihin, kuten lupaviranomaisiin ja Luonnonvarakeskukseen. Tutkimus tulee väistämättä viiveellä verrattuna arkikokemukseen, jonka havainnoitsija saa välittömästi tehdessään mahdollisen havainnon lajista. Tulkintani mukaan tutkittua tietoa epäiltiin erityisesti silloin, kun sen koettiin olevan ristiriitaista omiin empiirisiin, ympäristöstä tehtyihin havaintoihin nähden ja siten tutkimus sai osakseen myös vähättelyä ja epäilyä tutkimustiedon tarpeellisuudesta, sen hyödyllisyyteen nähden. Erityisesti tämä nousi esille susien pannaoituksiin liittyvän keskustelun kautta.

*"Siihen ei ole saatu selkeää vastausta, että mikä se oikea minimi ja maksimimäärä susikannassa olisi.
Kuka määrittelee kestävän susikannan pohjan?"*

UV1b, Riistanhoitoyhdistyksen toiminnanjohtaja uutisessa villikoirista ja susien rajalaumoista.

"Jotkut saattavat katsoa sen (havainnoista ilmoittamisen) turhaksi, koska kaatolupia ei kuitenkaan myönnetä."

UV3b, Paikallinen asukas ja metsästäjä, haastattelussa.

"Luke:n ja metsästäjien poikkeavat arviot susikannoista selittyvät riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaajan mukaan osin sillä tutkijoiden tilastot valmistuvat pitkällä viiveellä. -Luken viralliset tilastot tulevat toista vuotta myöhässä. Paikallisesti meillä on jatkuva tilanneseuranta ja hyvä näppituntuma tilanteesta."

UV3c, Riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja, haastattelussa.

"Muuten kaksijalkainen suorastaan hemmotteli laumoja asentamalla hienoa tekniikkaa niiden kaulaan tutkiakseen miten jengi liikkuu. Eräänkin alfanaaraan väitetään kehuneen olevansa laajan runsaan 1000 neliökilometrin alueen tärkein yksilö, koska oli saanut Polarin uusimman sykemittarin käyttöönsä."

KU2c, paikallinen asukas, tarinan muotoon kirjoitetussa mielipidekirjoituksessa.

Läntisellä alueella useat paikalliset metsästysseurat kieltäytyivät yhteistyöstä tutkimus- tai viranomaistahojen kanssa, eivätkä antaneet Lukelle lupaa pannoittaa susia omalla alueellaan vedoten pannoituslupien antamiseen liittyviin hankaluuksiin, epämääräiseen epäluottamuksen tunteeseen, sekä turhautumisen kokemukseen. Yhteistyöstä kieltäytyminen hankaloitti yrityksiä pannoittaa susia, vaikka pannoituksen kautta kerätty tieto susien sijainnista hyödyttäisi mahdollisesti myös metsästäjätahoa, auttaen selvittämään alueen susireviirien sijainteja, susien liikkeitä ja yksilömäärä tarkemmin. Pannoitusta koskevassa keskustelussa metsästäjätaho näyttäytyi aineistossa jakautuneen pannoitusta vastustaviin ja pannoituksen hyötyjä korostaviin tahoihin.

Metsästäjätaholta esitettiin kritiikkiä ja yhteistyöhaluttomuutta pannoituksia kohtaan.

"Pannoitusten tuottama tieto susien liikkumisesta palvelee susireviireillä asuvien ihmisten tietotarpeita ja auttaa suojautumiskeinojen suunnittelussa."

HT3d, Toimituksen kertomana, uutisessa susien pannoituksista, asiantuntijana taustalla Luonnonvarakeskus.

"Metsästysseuran puheenjohtaja kertoo, että seurassa yleinen mielipide on pannoituksia vastaan. Miksi näin? -Hyvä kysymys. En osaa sanoa. Jostain syystä tämä koetaan sellaiseksi asiaksi, että siihen ei haluta lähteä."

HT3b, metsästysseuran puheenjohtajan siteeraus uutisessa susien pannoituksista.

Toisaalta metsästäjätaho korosti myös pannoituksen hyötyjä.

"Metsästyksen näkökulmasta katsottuna pannoituksella voidaan myös välttää koiravahinkoja. Pantatiedoilla susi saadaan paikannettua ainakin jonkinlaisella tarkkuudella ja pystytään koiran kanssa metsästettäessä välttämään niitä paikkoja."

HT1b, metsästysyhdistyksen puheenjohtaja, haastattelussa.

... Äkkiseltään en keksi mitä haittaa pannoittamisesta voisi olla. Se on selvä asia, että ei pannoittaminen koiravahinkoja tai muita ongelmia kokonaan poista, mutta jos siitä edes pientä apua olisi, niin sekin on eteenpäin."

HT1c, metsästysyhdistyksen puheenjohtaja, haastattelussa.

Tulkitsen aineistossa esiintyneen yhteistyöhaluttomuuden ja epäilyt tutkimustietoa tuottavia tahoja kohtaan epäluottamuksen ilmaukseksi ja protestiksi, miksi ne myös aineistossa nimettiin. Nähdäkseni kieltäytyminen yhteistyöstä oli lisäksi myös tapa käyttää valtaa ottamalla alueen hallintaa omiin käsiin hyvin konkreettisella tavalla. Vaikka pidemmällä

tähtäimellä tai lähemmin tarkasteltuna toiminta ei olisikaan hyödyllistä, voi yksittäisen alueen kontrollointi olla tapa saada oma ääni kuuluviin. Omaksi koettuun tilaan ei toisaalta mahdollisesti haluta ulkopuolisia tahoja, joiden toiminnan ei koeta edesauttavan omia pyrkimyksiä, kuten susien määrän vähentämistä alueelta. Merkittävää aineistossa oli, että esimerkiksi Luken toimintaan kohdistuvat epäilyt saivat tukea aina poliittisia päättäjiä myöten. Viranomaisia kohtaan osoitettu epäluottamus sai siis tukea myös julkista valtaa käyttävien henkilöiden keskuudesta. Epäluottamuksen kautta myös perusteltiin tarvetta saada päätäntävalta susipolitiikasta takaisin yksinomaan Suomeen, tai jopa kokonaan paikallisille tahoille.

"Metsästysyhdistys päätti viime viikolla pitämässään kokouksessa, että se ei anna Luonnonvarakeskukselle lupaa susien pannoittamiseen metsästysalueellaan. Samanlaisen päätöksen ovat tehneet lähes kaikki muutkin (alueen) metsästysseurat."
HT3a, Toimituksen ääni uutisessa susien pannoituksista.

"Susien määrässä on ollut ristiriitaa Luken antamien tietojen ja metsästäjien tekemien havaintojen välillä, joten päätimme johtokunnassa olla antamatta lupaa (pannoituksiin omalla toiminta-alueella)."
HT3c, metsästysseuran puheenjohtaja, vastauksena toimituksen kysymykseen, uutisessa susien pannoituksista.

"Kettusen ja Hoskosen (kansanedustaja) mukaan eri puolilla tehty yhtäaikaista havainnot susilaumoista todistavat todellisen susikannan olevan "kiistatta" kuin Luke:n arvioima määrä."
KH41c, kansanedustajan siteeraus, toimituksen äänen kautta.

Tämänkaltainen protestointi sai osakseen myös kritiikkiä ei-metsästävien paikallisten asukkaiden taholta, jotka toivoivat enemmän tutkimustietoa. Näiden tahojen kritiikki kohdistui pitkälti niihin paikallisiin metsästäjätahoihin, jotka eivät sallineet susien pannoituksia omilla metsästysalueillaan. Metsästäjien ääni ei myöskään ollut täysin yhtenäinen, vaan jakaantui erilaisiin näkemyksiin, joissa toisaalla kieltäydyttiin yhteistyöstä, kun taas toisaalla yhteistyötä toivottiin jopa enemmän. Paikallisten asukkaiden ääni jakautuikin siis tulkintani mukaan erilaisiin näkemyksiin, jotka eivät noudattaneet mitään selkeää jakoa esimerkiksi "suojelijoihin", "metsästäjiin", vaan rajat keskusteluun osallistuvien ryhmien välillä olivat epäselviä ja häilyviä.

"Susikysymys on monelle arka ja tunteisiin menevä aihe. Keskustelussa liikkuu paljon ennakkoluuloja, huhuja ja epämääräistä vailla totuus pohjaa olevaa tietoa, mutta eikö juuri siksi olisi luotettavan tiedon saanti suorastaan suotavaa."
HT4, paikallinen asukas, mielipidekirjoituksessa.

”Toive yhteisestä laskennasta on esitetty erityisesti metsästäjien taholta. -Yhteisen laskennan on tarkoituksena lisätä vuoropuhelua ja luottamusta erityisesti metsästäjien ja riistahallinnon sekä tutkimuksen välillä.”

KH46, paikallisen metsästäjän siteeraus, toimituksen kautta.

Erilaisia ratkaisuja hallinnon ja paikallisen tahon väliseen kitkaan esitettiin aineistossa jonkin verran. Ratkaisut koskivat pitkälti susien määrän vähentämistä omalta alueelta. Alla olevan sitaatin ”*sujuvilla menettelyillä*” katson tarkoitettavan, että kaatolupia tulisi kirjoittajan mielestä myöntää perustuen paikalliseen tietoon susien määrästä, viranomaistiedosta poiketen.

”Ratkaisu on petopolitiikka, jossa asukkaat tulevat kuulluksi, joka perustuu petoeläinten todelliseen määrään ja jossa ongelmatilanteissa löydetään sujuvat menettelyt.”

KH14d, europarlamentaarikko, mielipidekirjoituksessa.

”Susia on nyt liikaa. Kantaa pitää ehdottomasti vähentää. Susikanta saisi olla kooltaan 150-200 sutta sanoo metsästäjäliiton toiminnanjohtaja.”

KH24b, metsästäjäliiton toiminnanjohtaja, uutisessa koiran kanssa metsästämisestä.

6.3 Sietämisen diskurssi

Sietämisen diskurssin olen rakentanut niiden havaintojen pohjalta, joissa aineiston susi tai sudet näyttäytyivät toimijoina, jotka miellettiin jossain määrin kuuluvaksi myös omaksi- tai ihmiselle miellettyyn tilaan. Susikeskustelun näyttäytyessä mediassa usein negatiivissävytteisten asioiden, kuten suden väärin sijoittumisen tai susiyksilöiden aiheuttamien vahinkojen kautta, oli mielestäni merkittävää havaita aineiston teksteissä sietämisen, eli suden läsnäoloon ja yhteiseloön sopeutumisen sekä hyväksymisen teema. Sudesta puhuttiin lajina, joka on tullut ”jäädäkseen” ja lajina, jota tulee ”sietää”, vaikka siitä ei henkilökohtaisesti pitäisikään. Jopa suden tappolupiin suhtauduttiin varauksella osassa kirjoituksia. Aineistossa myös sivuttiin susien läsnäoloon varautumista, esimerkiksi uutisoimalla mahdollisuudesta saada avustusta petoaitojen rakentamiseen. Lehdet uutisoivat myös mahdollisuudesta osallistua näyttöidenkeruuseen, jonka tarkoituksena oli tuottaa tarkempaa tutkimustietoa alueen susista. Katson, että lehdet osallistuivat näin sietämisen diskurssiin tarjoamalla tietoa, joka mahdollisesti edesauttaa sopeutumista yhteiseloön alueella elävien susien kanssa. Metsästäjätahon osallistumishalukkuuden näyttöidenkeruuseen, tai osin haluttomuuden, tulkitsen myös osaksi tätä diskurssia. Käsitteiksiäni sietämisen diskurssista tukee myös SusiLIFE -hankkeen teettämä kyselytutkimus (Pellikka & Hiedanpää, 2020), jonka johtopäätöksissä todetaan, että varotoimenpiteitä, kuten petoaitoja tai muuta varautumista, voidaan pitää sopeutumispyrkimyksinä rinnakkaiseloön. Sudet hyväksytään lajiksi, jonka

kanssa jaetaan omaa arkista tilaa ja siten niiden läsnäoloon varaudutaan (Pellikka, & Hiedanpää, 2020, 27).

Seuraavat sitaattit kuvastavat niitä asenteita ja näkemyksiä, jotka katson merkiksi lajin sietämisestä ja yhteiseloon sopeutumisesta.

*"...susien poistaminen ei ole vaihtoehto, vaan niiden kanssa on pakko jotenkin oppia pärjäämään."
LT6b, riistasuunnittelija uutisessa alueella järjestetystä susi-illasta.*

*"Susista ei tarvitse pitää, eikä iloita niiden olemassaolosta. -Mutta koetetaan sietää niitä. Runsaat luonnolliset saaliseläinkannat luovat mahdollisuuden siedettävään rinnakkaiseloon."
LT6c, riistasuunnittelija uutisessa alueella järjestetystä susi-illasta.*

*"Sudet ovat uhka kotieläimille, jotka laiduntavat ulkona. Suomen riistakeskuksesta on mahdollista saada avustusta suurpetoaidan rakentamiseen."
KU5a, Maaseutuasiamies, uutisessa petoaidoista.*

*"Aitatarvikkeet hankitaan ja toimitetaan pihalle saakka. Omavastuuosuudeksi jää tällöin aidan rakentamiseen käytettävä työvoima ja aika."
KU5c, maaseutuasiamies, uutisessa petoaidoista.*

*"Jos joku ilmoittaa meille paikan, käydään hakemassa näyte ja toimitetaan eteenpäin. Yleensä näitä löytyy haaskojen ympäriltä."
HT10a, petoyhdyshenkilö ja paikallinen metsästäjä, uutisessa susien ulostenäytteiden keruusta.*

*"Metsästäjäliitto tukee (näytteiden) keräystä ja kannustaa metsästäjiä osallistumaan siihen. Petoyhdyshenkilö (nimi) tuumii, että alueella metsästäjien suhtautuminen keräykseen on kuitenkin ollut melko negatiivista, ja ilmoituksia mahdollisista näytteistä on tehty melko nihkeästi."
HT10b, petoyhdyshenkilö ja paikallinen metsästäjä, uutisessa susien ulostenäytteiden keruusta.*

Metsästyksen harrastajat olivat ryhmä, jonka ääni oli aineistossa eniten esillä ja kuului siten aineistossa vahvimmin. Metsästyksen harrastajat näyttäytyivät aineiston kirjoituksissa myös tahona, jonka toimintaan ja harrastamiseen suden läsnäolo vaikutti paljon, usein harrastustoimintaa estävästi, joten sinänsä ei ollut yllättävää, että tähän metsästyksen harrastajien ääneen liittyi aineiston kirjoituksissa myös vahvin vastustus sutta kohtaan. Tästä huolimatta oli lajin sietämiseen ja jopa hyväksymiseen viittaavia kirjoituksia löydettävissä myös teksteissä, joiden äänen tulkitsin kuuluvaksi tälle metsästäjätaholle. Metsästysoimia sopeutettiin esimerkiksi vastaamaan alueen susitilannetta, jättämällä koira pois jahdista ja vaihtamalla pyyntitapaa. Susien läsnäolo vaikutti myös jahdin siirtämiseen toiseen ajankohtaan tai jahdin perumiseen. Metsästysoimien suunnittelussa tärkeänä apuvälineenä pidettiin pantasusien sijaintitietoja. Tulkitsen alueellisen tilanteen jonkinasteiseksi sietämiseksi myös maininnat siitä, että metsästys koiran kanssa on viimekädessä aina koiranomistajan tietoisesti

ottama riski, joka otetaan, kun tehdään päätös laskea koira irti siitä huolimatta, että alueella liikkuu myös susia.

Seuraavien sitaattien katson kertovan sellaisesta metsästäjätahon toiminnasta tai näkemyksistä, jotka kertovat yhteiselon mahdollisuuksista ja siten myös alueellisen susitilanteen sietämisestä.

"Seurueen miehistä kymmenen asuu Kuhmon ulkopuolella eli he ovat metsästysmatkailijoita. (Nimi):llä on nuori koira käytössään hirvenmetsästykseseen. Torstaina susilaumojen sijainnit nähtyään hän ilmoitti seurueelle jo silloin, että viikonloppuna ei metsästetä."
KH25a, paikallinen metsästysmatkailuyrittäjä, uutisessa susilaumoista alueella.

"Pohjoiskuhmolainen hirviseurue tarkkaili sekin kotikylänsä tilannetta ja suuntasi susista etäämmälle alueensa nurkalle. -Pantasudet näyttävät olevan jonossa itäpuolella, totesi hirviseurueen johtaja."
KH25b, paikallinen metsästysseura, uutisessa susilaumoista alueella.

"...Sen lisäksi hän kertoo ymmärtävänsä toista puolta siinä, että harmia aiheutuu esimerkiksi silloin, kun susien suuhun joutuvat arvokkaat metsästyskoirat. Hänen mukaansa metsälle lähtiessä otetaan kuitenkin tietoinen riski."
UV3e, paikallinen metsästäjä, haastattelu.

"Susitilanteen vuoksi on osassa Suomea jouduttu vähentämään koiran käyttöä metsästyksessä ja pitäytymään perinteisessä ajoketjumetsästyksessä."
KH22, paikallinen toimittaja, mielipidekirjoituksen kaltaisessa uutisessa.

Sietäminen ei kuitenkaan näyttäytynyt aineistossa vain vapaaehtoisena toimintana, vaan sitä tapahtui myös pakon sanelemana, esimerkiksi lainsäädännöllisen ohjauksen kautta. Suotuisaa suojelun tasoa, jossa uhanalainen laji ja lajin geeniperimä pysyy elinvoimaisena, ei ole mahdollista saavuttaa ilman tiukkaa lainsäädäntöä. Suotuisan suojelutason määrittely, joka tulee toimimaan mittarina lajin elinvoimaisuudelle, oli tätä työtä tehdessä yhä edelleen kesken syksyllä 2021 Luonnonvarakeskuksessa.

Huolimatta siitä, että sopeutuminen tilanteeseen on ollut vastoin asianomaisten toivetta tai tahtoa, tulkitsen sietämiseksi esimerkiksi jahdin peruuntumisen, keskeytymisen tai jahtitavan muutoksen, alueella tehtyjen susihavaintojen perusteella. Perustelen tulkintaani sillä, että näissä niin sanotuissa pakottavissa tilanteissa omia suunnitelmia tai omaa toimintaa viimekädessä muokattiin vallitseviin olosuhteisiin (eli susien läsnäoloon) sopivaksi siitä huolimatta, että se oli vastoin omaa tai ryhmän tahtotilaa. Tällainen niin sanottu ”pakon edessä” sietäminen voi kuitenkin jopa kasvattaa susivastaisuutta, jos totuttu harrastustoiminta alueella keskeytyy tai estyy kokonaan.

"Tuskaa tuottaa se, ettei nykyisellään voi ottaa Kainuun eteläpuolisia sekä osaa Kuhmon maastoista mukaan susien takia."
KH18a, paikallinen asukas ja hirvikoirayhdistyksen puheenjohtaja, uutisessa metsästyskoirakokeesta.

"Onnistuakseen siihen (ketjumetsästyksen) tarvittaisiin aika paljon henkilöstöä ajamaan. Siinä suhteessa se ei ole paras mahdollinen ajomuoto Kainuussa."
KH28a, riistanhoitoyhdistyksen toiminnanjohtaja uutisessa ketjumetsästyksen soveltuvuudesta alueelle.

"... Se on ihan eri juttu (ketjumetsästyksen onnistuminen) Etelä-Suomessa, jossa on kapeat metsävyöhykkeet ja pellot ovat kahta puolta. Siellä se toimii."
KH28b, metsästäjäliiton järjestöpäällikkö, uutisessa ketjumetsästyksen soveltuvuudesta alueelle.

"... Niin (seuran nimi) kuin monet muutkin hirviseurat on perustettu aikoinaan kylien yhteisiksi. -Ne voivat olla kylillä ainoita isompia ja tiiviitä yhteisöjä ja sitä kautta ihmisiä kokoavia harrastuksia. On harmi, jos ne häviävät susihomman takia. Ei ole aivan pieni määrä ihmisiä, joiden elämään susitilanne tätä kautta vaikuttaa."
KH26c, paikallinen asukas ja metsästyksenjohtaja, uutisessa hirvenmetsästyksen pysähtymisestä susien vuoksi.

Jossain tapauksissa tilanteeseen mukautuminen tarkoitti myös konkreettisia menettelyjä, joilla pyrittiin vastaamaan asukkaiden huoleen susien mahdollisesti aiheuttamasta uhasta ihmiselle, silloin kun havaintoja susista oli tehty alueella paljon. Menettelyt, kuten susivaarakuljetuksiksi nimetyt koulukyydit, saivat osakseen kuitenkin kritiikkiä esimerkiksi korkeiden kustannusten vuoksi, eivätkä siten tarjonneet pitkäaikaista tai pysyvää ratkaisua tilanteeseen.

"Laitilassa susihavaintoja tehdään erityisesti Kaivolän kylän ja Padon kylän alueilla. Kaupunki on susihavaintojen ja niiden aiheuttaman pelon vuoksi järjestänyt enenevässä määrin niin sanottuja susivaarakuljetuksia."
LT1b, toimituksen ääni, uutisessa kaupungin puoltamasta poikkeuslupahakemuksesta.

7. Johtopäätökset

Tässä pro gradu -tutkielmassa olen tarkastellut yhden erittäin uhanalaiseksi luokitellun lajin kautta käsityksiä ja mielikuvia eläimellisestä tilasta paikallislehtien kirjoituksissa. Tutkielman teoreettisen viitekehyksen olen rakentanut eläinmaantieteen tutkimukseen nojaten, sekä ottaen vaikutteita kriittisen eläintutkimuksen kentältä, joissa molemmissa on havaittavissa pyrkimys nostaa myös muunlajisia eläimiä ja muunlajisten eläinten näkökulmaa tutkimuksen keskiöön, niin itseisarvoisina ja tuntevina olentoina, kuin toimijoina omassa elämässään. Aihevalintaani olen perustellut muun muassa nostamalla esille tarkastelun kohteena olevan lajin, suden, erittäin uhanalaisena ja poliittisena eläimenä, jonka ympärillä käydään vilkasta ja konfliktistakin keskustelua vuosikymmenestä toiseen ja jonka elintila on pitkälti ihmisen valtaamaa.

Olen työssäni tuonut esille tutkijan positioni ja taustalla vaikuttavan arvomaailman, jonka kautta katson, että ihmisen tulisi toiminnassaan ottaa huomioon muunlajisten eläinten elintila ja elämän edellytykset, sekä eläimet tuntevina ja kokevina olentoina. Olen lisäksi esittänyt perusteluja lajien suojelun tarpeellisuudelle, niin luonnon monimuotoisuuden, lajikadon kuin ihmisten hyvinvoinnin kannalta. Tämä koskee erityisesti ravintoketjun huipulla olevia petoeläimiä, jotka toiminnallaan edesauttavat luonnon monimuotoisuutta.

Tieteenfilosofinen lähestymistapa tässä työssä on ollut sosiaalinen konstruktionismi, jossa sanat eivät vain kuvaa todellisuutta, vaan myös rakentavat sitä. Tutkielman aineisto koostui viiden eri vuonna 2019 julkaistun paikallislehden susiin liittyvistä kirjoituksista. Aineiston analysoin soveltamalla diskurssianalyysin menetelmiä nostaen esiin kolme diskurssia, jotka tulkintani mukaan olivat aineistossa merkittäviä. Tässä luvussa esitän näiden diskurssien pohjalta johtopäätökseni.

Äänet keskustelussa

Aineistovalintaani työssä vaikutti halu nostaa esille paikallisten asukkaiden ääni, jonka myös tulkitsen löytyneen aineistosta. Olen työssäni tarkastellut kenen, tai minkä tahon, ääni paikallislehtien susikeskustelussa pääsee esille eniten ja saa siten valta-aseman tai vahvimman aseman. Tulkintani mukaan paikallisten asukkaiden ääni jakautui niin metsästysharrastuksen, kun metsästyksen näkökulmaa kritisoivien mielipiteiden välille siten, että eniten tilaa aineiston kirjoituksissa sai metsästystaho. Kritiikki metsästystahoa kohtaan kohdistui lähinnä yksittäisten mielipidekirjoitusten osalta eräiden metsästyseurojen toimintaan, jotka tarkoituksellisesti kielsivät Luonnonvarakeskuksen toiminnan (susien pannoitukset) omalla metsästyalueellaan. Muutamissa tapauksissa ääneen pääsivät myös julkista valtaa käyttävät

henkilöt, kuten poliitikko, europarlamentaarikko ja kaupunginjohtaja. Nämä äänet alleviivasivat suden kanta-arvioon ja susien määrään liittyviä erimielisyyksiä tutkimuksen ja paikallisen kokemuksen välillä ja lisäsivät nähdäkseni siten epäluottamusta tutkimusta tuottavaa tahoja kohtaa. Suojelun ääni, kuten esimerkiksi luonnonsuojelujärjestöt, jotka oallistuvat aktiivisesti julkiseen susikeskusteluun ei päässyt aineistossani esille juuri lainkaan. Olen kuitenkin tulkinnut suojelun äänen alle yksittäisen kirjaesittelyn (KH40), joka nosti esille suden itseisarvoa ja oikeutta elintilaan esittelyssä olleen kirjan kautta. Suojelun näkökulman alle luokittelin myös tapauksen, jossa uutisoitiin pyrkimyksestä saattaa susikonfliktin osapuolia lähemmäksi toisiaan teatterin keinoin (KH8). Edellä mainittujen lisäksi, yhdessä kirjoituksessa Luonnonsuojeluliitto kommentoi susien lisääntyneeseen määrään liittyvää keskustelua, korostaen lajin olevan yhä edelleen erittäin uhanlainen (LT4). Suojelun näkökulma ja ääni jäi siten aineistossa taka-alalle ja näyttäytyi näkökulmana, josta ei aineistossa juuri puhuttu ja jonka ääni oli siten hiljainen, tai miltei poissaoleva.

Sudellinen tila

Sudellisen tilan diskurssissa kietoutuvat sudellisen tilan käsitykset, kuin susien muodostamat sudelliset paikat. Tulkintani mukaa aineistosta oli löydettävissä sudellisen tilan käsitysten rakentumisen prosessi, jossa sekä ihminen, että susi vaikuttivat näiden käsitysten muodostumiseen, sekä mielikuviin sudellisesta tilasta. Ihmisen toimijuuden ollessa kuitenkin suunnitelmallista ja tarkoitushakuisempaa, kun taas suden toimijuus näyttäytyi biologiaan perustuvana, sekä pääosin alistaisena ihmisen toimijuudelle. Diskurssissa sudellinen tila sijoitettiin erilleen omasta (arkisesta) tilasta ja ihmisen tilasta usein ei-inhimilliseen luontoon, toisaalle. Tulkitsen taustalla vaikuttavan edelleen muun muassa erämaasuden käsitykset, vaikka erämaa tai ei-inhimillinen luonto kuvattiinkin laajemmin esimerkiksi käyttämällä käsitettä ”luonto” tai ”metsä”. Sudellinen tila oli näin abstraktisti rakentunutta eikä läheskään aina yhteneväinen susien muodostamien sudellisten paikkojen kanssa.

Sudelliset paikat, jotka sijoittuivat ihmisen tilan kanssa päällekkäin ja tulivat näkyviin tilassa tapahtuvien havaintojen ja kohtaamisten, koettiin yllättävinä. Tällaiset yllättävät havainnot sudellisista paikoista haastoivat käsityksiä sudellisesta tilasta, mikä johti tulkintani mukaan ihmisen lähelle sijoittuvan suden epänormalisointiin. Epänormalisointi tapahtui esimerkiksi puhumalla poikkeuksista, tai ihmisarkuutensa menettäneistä yksilöistä. Suden todettiin usein olevan poissa paikaltaan ja siten sudellisen tilan ulkopuolella, sen esiintyessä

ihmiskasuhteen ja ihmisen muokkaaman maiseman läheisyydessä, kuten ”pihalla” ja ”taajamassa” (UV1e) tai esimerkiksi ”lähellä kylä- tai koulukeskuksia” (LT1a). Aineistossa oli myös muutamia kirjoituksia, joissa kohtaamisten todettiin olevan harvinaisia ja herättävän ihailua lajia kohtaan. Ihailun ehdoksi kuitenkin asetettiin sellainen kohtaaminen, joka tapahtui sudelliseksi tilaksi mielletyllä alueella.

Abstraktilla ihmisen tilalla ja sudellisella tilalla ei samanlaista päällekkäisyyttä ollut havaittavissa, vaan ne sijoitettiin selkeämmin toisistaan erilleen, kuin sudelliset paikat suhteessa ihmisen tilaan. Abstraktia sudellista tilaa tai siihen liittyviä ominaisuuksia ei aineistossa kuvailtu kovin tarkasti, vaan oli riittävää, että se oli poissa omasta (ihmisen) arkisesta elinpiiristä. Huomionarvoista oli, että ihmisen (myös ”meidän” tai ”oma”) tila rakentui diskurssissa samalla tavoin, abstraktisti, erilleen sudellisesta tilasta. Merkittävänä erona näiden kahden abstraktin tilan välillä kuitenkin oli, että ihmiselle kuuluva tila siirtyi ja laajeni sen mukaan, missä ihminen, tai esimerkiksi ihmisen mukana kulkeva koira toimivat ja liikkuvat, sudellisen tilan väistyessä ja siirtyessä loitommas, eli edelleen toisaalle. Suden toimijuus ei saanut aikaan samanlaista vaikutusta ihmisen tilaan nähden.

Pidän näitä havaintoja ihmisen tilan ja sudellisten paikkojen suhteesta, sekä sudellisen ja ihmisen tilan välisistä eroista työni kannalta merkityksellisinä. Havainnot tarjoavat vastauksen myös kolmanteen tutkimuskysymykseeni, jossa pohdin näiden kahden tilan välistä suhdetta.

Vallankäyttöä ja hallitsemattomuutta

Vallan diskurssissa kokosin yhteen erilaisia vallankäytönmuotoja, joita tulkitsin kirjoituksista löytyvän. Näitä olivat muun muassa hallinnollinen- ja viranomaisvalta, jonka kautta jaetaan esimerkiksi susien tappamista koskevat poikkeusluvut ja asetetaan reunaehdot yhteisölle uhanalaisen lajin kanssa. Nostin myös esille medially olevaa valtaa, mitä esimerkiksi lehdet, ja viimekädessä lehtien toimittajat, käyttävät määritellesään keskustelunaiheita ja valitessaan haastateltavia, tai jättäessään joitain asioita julkisen keskustelun ulkopuolelle. Valtaa käyttivät myös yksittäiset julkiset henkilöt osallistuessaan keskusteluun ottamalla kantaa. Valtaa otettiin aineiston perusteella myös omiin käsiin esimerkiksi protestien kautta, tai jopa salametsästyksen keinoin. Vallan diskurssin kautta erilaiset näkemykset ja ristiriitojen taustalla vaikuttavat tunteet näyttäytyivät voimakkaina, sekä syvälle juurtuneina. Omasta näkemyksestä poikkeavaa tietoa epäiltiin ja kyseenalaistettiin herkästi, minkä tulkiten ainakin osittain liittyvän oman

arkisen tilan hallitsemattomuuteen tai hallinnan menetyksen, tunteeseen, jossa keskustelijalla ei ole valtaa päättää oman elinpiirin reunaehdoista itsenäisesti, toisin kuin ehkä joskus aiemmin on ollut.

Aikaisemmassa tutkimuksessakin mainittu, hallinnollisen tason siirtyminen pois paikalliselta tasolta ja vallankäyttäjän muuttuminen kaukaisemmaksi ja osin näkymättömäksi byrokraattiseksi elimeksi, jota on vai olla haastavaa ymmärtää, oli mahdollista paikantaa myös tässä aineistossa esimerkiksi EU:ta kohtaan ilmaistun kritiikin kautta. Tulkintani mukaan ristiriitaisuus keskustelussa peilaa myös suden lainsäädännöllisen statuksen muutosta, jossa haittaeläimestä on tullut uhanalainen ja siten tiukasti suojeltu. Tällainen muutos vaikuttaa niin kulttuurisesti omaksuttuihin toimintatapoihin, kuin yksilön henkilökohtaiseen susisuhteeseen ja konkreettiseen toimintaan, kuten harrastamiseen tai vaikkapa karjanpitoon. Totutun toiminnan rajoittaminen tai rajoittuminen puolestaan herätti tulkintani mukaan vastarintaa, jolloin omaa arkista tilaa pyrittiin myös ottamaan ikään kuin hetkellisesti haltuun, jos siihen tuli mahdollisuus. Kuten edellä olen todennut, taustalla susiin liittyvässä keskustelussa vaikuttavat lisäksi henkilökohtainen arvomaailma ja ne luontokäsitykset, joihin yksilö on sitoutunut.

Vallan diskurssiin liitän myös ihmisen tarpeen kontrolloida ja hallita ei-inhimillistä luontoa, jossa aikaa vietetään. Luonto on historian saatossa muuttunut vähitellen hallitsemattomasta kokonaisuudesta hallituksi sen myötä, kun ihminen on vallannut alueita omaan käyttöönsä ja valjastanut niin pinta-alaa, raaka-aineita, kuin muunlaisia eläimiä palvelemaan omia tarpeitaan. Esimerkiksi pyyntitapojen kehittyessä myös sudet on lajina otettu niin sanotusti haltuun ja ihminen pystyy siten kontrolloimaan susien määrää ja sijoittumista (Lähdesmäki, 2020, 216). Tästä huolimatta luonnossa on edelleen myös paljon toimijuutta, jota ei voi, tai kuten susien tapauksessa, ei edes saa hallita omatoimisesti esimerkiksi tappamalla, sen ollessa laitonta. Ei-inhimillisen luonnon oma toimijuus voi olla yllättävää ja tulla näkyviin odottamatta tilanteissa mitkä kyseenalaistavat ihmisen valta-asemaa ei-toivotusti.

Eri lajien vaikutukset ihmisten arkielämään eivät jakaudu tasaisesti vaan kohdistuvat niihin henkilöihin, jotka elävät yhdessä lajin kanssa, oli kyseessä sitten runsaslukuinen valkohäntäkauris tai susi. Yhteis- tai rinnakkaiselo toisen lajin kanssa toisin sanottuna muuttaa arkisen elämän ehtoja ja valtasuhteita. On hyvin mahdollista, että suden läsnäolo nostaa pintaan tunteen ei-inhimillisen luonnon hallitsemattomuudesta, johon emme ole tottuneita. Susien epätasainen jakautuminen maantieteellisesti koetaan myös helposti epäoikeudenmukaisena,

vaikkakin hiljalleen laji onkin jakautunut maantieteellisesti hieman tasaisemmin, poronhoitoaluetta lukuun ottamatta. Kuten edellä olen maininnut Sakari Mykrä toteaa väitöskirjassaan (Mykrä, 2017), että usein itse lajia ei vihata, vaan lajiin kohdistetaan turhautumista, jonka syyt ovat toisaalla. Pulliainen ja Rautiainen (1999) puolestaan mainitsevat turhautumisen tunteen yhtenä petovihaa selittävänä tekijänä. Muunlaiset eläimet eivät myöskään vastaa, jos niihin projisoidaan turhautumia, vaan ovat vihan kohteena äänetön osapuoli. (Pulliainen, & Rautiainen, 1999, 141.)

Yhteiselon mahdollisuudet

Susikeskustelun ollessa usein konfliktikeskeistä ja osapuolia erottelevaa, pidän merkityksellisenä sitä, että aineistosta oli mahdollista tehdä havaintoja yhteis- tai rinnakkaiselon mahdollisuuksista sekä sopeutumisesta lähellä omaa arkista tilaa eläviin susiin. Olen pyrkinyt tuomaan työssäni esille myös niitä puolia aineiston kirjoituksista, jotka kertovat tulkintani mukaan meneillään olevista yhteiselon ja sopeutumisen prosesseista. Näitä olivat erilaiset tavat varautua susien läsnäoloon esimerkiksi uutisoimalla mahdollisuuksista saada avustuksia petoaitojen rakentamiseen ja toisaalta merkit siitä, että aitoja myös rakennettiin, tai kotieläimiä suojattiin toisin keinoin, kuten ottamalla ne yöksi sisään. Omaa toimintaa mukautettiin siten yhteiselo toisen lajin kanssa huomioiden. Myös metsästäjätaholla tapahtui oman toiminnan mukauttamista vallitseviin olosuhteisiin sopivaksi esimerkiksi siirtämällä jahtitapahtumaa tai muuttamalla metsästystapaa.

Se, minkä tulkitseen siis sietämiseksi voi näyttäytyä myös pakon sanelemana toimintana. Katson kuitenkin, että silloin kuin totuttuja toimintatapoja aletaan sopeuttaa vastaamaan vallitsevia olosuhteita, otetaan jo askelia kohti uudenlaisia yhteiselon mahdollisuuksia. Sudellinen tila ihmisen vierellä näyttäytyykin nähdäkseni pysyvänä olosuhteena, johon sopeutuminen tapahtuu niin varautumalla lajin läsnäoloon, kuin esimerkiksi muuttamalla totuttuja tapoja yhteiselon mahdollistaviksi, silloin kun sudet liikkuvat uusille alueille. Varautuminen ja sopeutuminen suurpetojen läsnäoloon vaatii resursseja, joista hyvänä esimerkkinä voidaan pitää vuonna 2019 käynnistynyttä SusiLIFE -hanketta (SusiLIFE, 2021), jonka päämäärä on tukea ihmisen ja suden rinnakkaiseloa. Susikonfliktissa eri toimijoiden näkemykset ovat usein toisistaan hyvin poikkeavia, mutta on merkittävää, että yhteistäkin rajapintaa osapuolten välillä on löydettävissä.

Puhetta sudellisesta tilasta ja muunlajisten eläinten itseisarvosta

Valkonen (2007) mainitsee, että käsitykset ja asenteet merkityksellisiä paikkoja kohtaan omaksutaan niiden yhteiskunnallisessa kontekstissa ja siinä ympäristössä missä keskustelua käydään (Valkonen, 2007, 33). Näin ollen tulkitsem, että myös vallitseva puhe sudellisesta tilasta on sidoksissa siihen puhekulttuuriin ja tapaan, jolla keskustelua sudellisesta tilasta käydään. Vallitseva puhe myös rakentaa abstraktia sudellista tilaa, jonne laji mielikuvissa sijoitetaan. Esimerkiksi se, että aineiston perusteella muunlajisten eläinten oikeudet ja itseisarvo näyttävät aiheina, joista ei puhuttu, kertoo mahdollisesti siitä, että ei-inhimillisten eläinten oikeuksista ja itseisarvosta keskusteleminen ei yksinkertaisesti kuulu aihepiiriin keskustelukulttuuriin ja tapaan keskustella kyseisissä medioissa tai kyseisessä ympäristössä, jonka osana aineistoni mediat toimivat. Aineistoksi valikoituneiden lehtien susiuutisointi keskittyi pitkälti susien määrään, sekä määrää koskeviin erimielisyyksiin ja epäluottamukseen ihmisenäkökulmasta käsin. Tulkitsem tämän peilaavan paikallisen tason keskustelua, jossa muunlajisen eläimen itseisarvokeskustelu eläinyksilön näkökulmasta käsin on vieras tai vähintään verrattain uusi asia. Liitän omassa tulkinnessani muunlajisen eläimen elintilan keskeiseksikin osaksi eläimen itseisarvoa. On myös mahdollista, että käsitys muunlajisen eläimen itseisarvosta ei välttämättä puutu alueilla, joita kirjoitusten kautta tarkastelin, siitä ei vain ole tapana puhua siinä kontekstissa mihin aineisto tässä tutkimuksessa oli sidoksissa.

Muunlajisen eläimen itseisarvo näyttävät myös aiheena, mistä ei puhuta, mitä jätetään keskustelussa sanomatta. Se, että jokin asia ei nouse esille tai siitä ei keskustella kertoo vallankäytöstä ja valinnasta jättää keskustelun ulkopuolelle asioita (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, 71), mutta ei tarkoita sitä, ettei asiasta tulisi puhua enemmän.

8. Pohdinta

Tässä tutkielmassa lähestyin susikeskustelua tutkimalla sudellisen tilan rakentumista paikallislehtien kirjoituksista käsin, niiden käsitysten ja mielikuvien pohjalta, joita keskusteluun osallistujilla oli. Olen myös tarkastellut sudellisen tilan, ihmisen tilan sekä sudellisten paikkojen suhdetta, tullen siihen tulokseen, että käsitykset abstraktista sudellisesta tilasta sijoittivat sen selkeästi erilleen ihmiselle mielletystä ja siten myös abstraktisti rakentuvasta ihmisen tilasta. Susien muodostamat sudelliset paikat ovat sen sijaan päällekkäisiä, niin ihmisen alueeksi mielletyn abstraktin tilan, kuin ihmisen konkreettisen elinpiirin ja yksilöille merkityksellisten paikkojen kanssa.

Taustalla sudellisen tilan käsityksissä olen tulkinut vaikuttavan edelleen vahvasti käsityksen sudesta erämaisena lajina. Nykytiedon valossa susi ei kuitenkaan ole yksinomaan erämaalaji, eikä erämaaksi luokiteltavaa ei-inhimillistä luontoa Suomessa juuri ole, joten käsityksiä sudellisesta tilasta haastetaan jatkuvasti, kun lajista tehdään havaintoja alueilla, jotka mielletään ensisijaisesti ihmisen tilaksi. Näin tapahtuu siitä huolimatta, että sudet ovat aina sijoittuneet myös samoille alueille, joilla ihminen asuu tai liikkuu. Osittain käsityksiä sudellisesta tilasta voikin siis pitää jopa vajavaisina tai virheellisinä. Nähdäkseni sellaiset mielikuvat sudellisesta tilasta, jotka rakentuvat osin vanhentuneiden tai virheellistenkin käsitysten varaan, eivät edesauta lajin suojelua ja säilymistä, vaan päinvastoin, voivat jopa edistää lajin hävitystä.

Suden uhanalainen status edellyttää lajin suojelua (Ratamäki, 2009, 13–14). Suden suojelu on myös osoittanut, että oikeanlaisella lainsäädännöllä ja toimenpiteillä on suojelun kannalta vaikutusta. Aineistonikin mukaan lajin kohtalaisen nopea levittäytyminen itäisestä suomesta laajemmalle alueelle on ollut jopa yllättävää. Tämä antaa viitteitä siitä, että oikein kohdistetulla suojelulla lajin yksilömäärä on mahdollista saada kasvamaan ja siten lajin uhanalaisuuteen voidaan vaikuttaa. Yhdeksi tärkeäksi tekijäksi tässä yhteydessä nousee tapa, miten lajiin suhtaudutaan siellä missä se fyysisesti kohdataan, sekä millaiseksi mahdollisuudet yhteiseloon lajin kanssa koetaan. Aikaisemmissa tutkimuksissa on muun muassa todettu, että silloin kun suojelulla ei ole paikallista hyväksyntää, lisääntyy esimerkiksi salametsästyksen hiljainen hyväksyntä (Pellikka, & Hiedanpää, 2020, 21). Esille nousevatkin kysymykset siitä, kuinka lajin levittäytymistä voidaan paremmin ennakoida, tai miten reagoidaan, jos yksittäisellä alueella susien määrä kasvaa, ylittäen paikallisen sietokyvyn. Näihin kysymyksiin on myös yritetty vastata niin tutkimuksen, kuin esimerkiksi kansalaiskyselyiden, tiedottamisen ja

opastuksen voimin, sekä myöntämällä poikkeuslupia tappaa susia sellaisissa tapauksissa, missä tulkinnan mukaan mahdollisesti vaaraa aiheuttava susiyksilö on voitu yksilöidä. Aihepiiriin tämän tutkielman myötä perehtyneenä katson kuitenkin, että pelkällä ulkoapäin tulevalla ohjauksella ja säännöillä, porkkanoilla ja kepillä, ei voida saavuttaa kestäväää pohjaa yhteiselolle susien kanssa. Kytkenkin kysymyksen eläimellisestä tilasta myös yksilön henkilökohtaiseen luontosuhteeseen, joka tuntuu välillä olevan, paremman sanan puuttuessa, hukassa.

Eläinten ja ihmisen välinen tila- ja ravintokilpailu on johtanut viime vuosisatojen aikana suoranaisiin vainoihin ja pyrkimyksiin hävittää joitain lajeja tai kokonaisia lajiryhmiä. Eläinlajien suojelu ja muunlajisten eläinten toimijuus, sekä elämän edellytykset pakottavatkin siten ihmistä pohtimaan myös omaa paikkaansa luonnossa. (Bisi, 2010, 21.) Yhdynkin ajattelussani Philon & Wilbertin (2000) käsitykseen siitä, että ihmisen tulisi pohtia omaa tilaansa uudestaan sallimalla eläimille tietoisesti enemmän konkreettista elintilaa ja mahdollisuuksia toteuttaa omaa toimijuuttaan, ihmisestä riippumatta ja välittämättä. Tarjoamalla heille näin mahdollisuuksia luoda enemmän omia merkityksellisiä eläimellisiä paikkojaan (*bestly places*). Tämänkaltainen rinnakkaiselo toisten lajien kanssa vaatisi ihmiseltä luopumista tarkoin ennalta määräytyvistä käsityksistä muunlajisten eläinten sijoittumisesta, eli vanhentuneista tai virheellisistä eläimellisen tilan käsityksistä, sekä konkreettisia toimia, jotka tähtäisivät parempien elinolosuhteiden luomiseen myös toislajisille. (Philo & Wilbert, 2000, 24-25.)

Latvan (2021) mukaan vallalla olevia luonto- ja eläinkäsityksiä pidetään helposti historiattomina sekä pysyvinä. Esimerkiksi susia tai käärmeitä kohtaan tunnettu viha esitetään helposti aina vallinneena asiantilana, joka ei ole muuttunut historian saatossa. Todellisuudessa historia tuntee kuitenkin useita ajanjaksoja, joissa yhteiselo molempien lajien kanssa on ollut hyväksyttävää tai jopa suorastaan toivottua. Ihmiskeskeiset käsitykset esimerkiksi eläimistä osana tuotantoa, tai luonnosta ihmisen resurssina, eivät siis historian valossa suinkaan olleet muuttumattomia. Tätä voidaan pitää ongelmana länsimaisessa ajattelussa. Irtautuminen ihmiskeskeisyydestä sekä vallitsevan luonto- ja eläinkäsitysten laajempi tarkastelu johtaakin luonnon ja ihmisen suhteen kyseenalaistamiseen ja sitä kautta myös vallitsevien käsitysten kriittiseen tarkasteluun. (Latva, 2021, 97–106.) Tämän valossa esimerkiksi eläimellisen tilan käsitysten taustalla vaikuttavat tekijät, kuten arvomaailma, luontokäsitys, käsitykset eri lajien itseisarvosta tai toimijuuden rajoista ja mahdollisuuksista, eivät ole pysyviä. Se, että muunlajisen elämän itseisarvosta ei juurikaan aineistossani puhuttu, ei tarkoita, että siitä ei

tulisi puhua tai asiaa ei tulisi tarkastella, vaan kertoo enemmän siitä ympäristöstä, jossa keskustelua käymme, kuten edellä totesin. Ihminen ei ole irrallinen sosiaalisesta ympäristöstään, vaan yksilön käsitykset ovat sidoksissa niin sosiaalisiin verkostoihin, asenneilmapiiriin ja ympäristön tapahtumiin (Valkonen, 2007, 33).

Myös ilmastonmuutoksella, lajikadolla, eläinteollisuudella sekä pandemioilla on vahva yhteys. Esimerkkinä tästä toimii parhailaan maailmassa vallitseva infektiovirus, Covid-19, jonka juurisyyt löytyvät eläinteollisuudesta. Covid-19 kaltaiset uudet virukset ovat usein zoonooseja, jotka siirtyvät lajien välillä eläimestä toiseen ja voivat tarttua myös ihmiseen. (Sironen, 2021, 124.) Tämäkin jo yksinään antaa syyn tutkia ihmis - eläinsuhteita kriittisesti (Aaltola, & Wahlberg, 2020, 9–10). Vastuullamme on pohtia ihmisen nykyistä suhdetta muunlajisiin eläimiin, ympäristöön ja muihin elämänmuotoihin uudestaan (Vinnari, & Vinnari 2015, 97), jotta voisimme saavuttaa muutosta niissä tavoissa, joilla suhtaudumme lähellämme oleviin toisilajisiin. Muunlajisen eläimen oikeutta ja tarvetta elintilaan sekä lajityypilliseen elämään onkin tarkasteltava nähdäkseni yhteiselon ja sopeutumisen tai vähintäänkin sietämisen käsitteiden kautta, ihmisen näkökulman lisäksi myös eläimen näkökulmasta käsin ja siihen olen myös tällä työllä pyrkinyt tarkastellessani käsityksiä sudellisesta tilasta.

Tutkimusta tehdessäni olen tiedostanut oman tutkijan positiiooni liittyvän arvomaailman, joka näkyy tavassani tarkastella aineistoa ja niissä diskursseissa, joita nostan esille ja joihin kiinnityn. Katson kuitenkin ihmiselämän olevan niin perustavanlaatuisella tavalla riippuvainen ei-inhimillisestä luonnosta ja muunlajisista eläimistä, että yhdyn näkemykseen siitä, että olemme velvollisia tarkastelemaan asioita myös muunlajisten eläinten näkökulmasta. Uskon myös, että jos käsitykset ja mielikuvat sudellisesta tilasta ovat lähellä tai samankaltaisia sudellisiin paikkoihin nähden olemme pienen askeleen lähempänä konfliktin ratkaisua. Jos puolestaan ristiriita sudellisten paikkojen ja sudellisen tilan välillä on suuri, heijastuu se negatiivisesti myös lajin sietämiseen ja yhteiselo lajin kanssa. Osaltaan kysymys voi olla siis sudellisen tilan ja ihmisen tilan päällekkäisyyden hyväksymisestä ja siihen sopeutumisesta. Pyrkimykseni kuvailla sudellisen tilan ja ihmisen tilan, sekä sudellisten paikkojen välisiä suhteita voi nähdä siten myös pyrkimyksenä kohti laajemman ongelman ratkaisua. Yksi työn keskeinen ajatus on, että jos pystymme diskursiivisesti kuvaamaan paremmin muunlajisten eläinten eläimellistä tilaa ja eri lajien välistä päällekkäistä tilaa, on meidän myös mahdollista hyväksyä yhteiselo näillä paikoilla paremmin ja sitä kautta varautua yhteiselon mukanaan tuomiin haasteisiin ja eri lajien toimijuuteen.

Aihe on työn aikana osoittautunut hyvin ajankohtaiseksi. Jättäessäni työtä tarkastettavaksi, eteni lakialoite suden kannanhoidollisen metsästyksen uudelleen aloittamisesta. Näin tapahtui siitä huolimatta, että esimerkiksi lakialoitteen pohjana käytetty suotuisan suojelutason määrittelytyö oli vielä kesken Luonnonvarakeskuksessa (MMM, 2021c; Valtonen, ym., 2021). Susiin liittyvä keskustelu onkin siten käynyt loppuvuodesta 2021 kiivaana. Lisäksi vuonna 2021 otsikoihin nousivat esimerkiksi suden salametsästystä koskevat uutiset Lieksan seudulta, eli alueelta, missä aineistossani voisi olla parempi kattavuus ja päällekkäisyys susireviirien kanssa (Yle 2021).

Katson, että susiin liittyvän keskustelun seuraaminen ja tutkiminen myös jatkossa on tärkeää, jotta ymmärtäisimme paremmin mistä keskustellaan, kun keskustellaan sudesta. Seuraamalla keskustelua voimme muodostaa käsityksen niistä rakennuspalikoista, joilla todellisuutta juuri nyt rakennetaan ja päästä sitä kautta esimerkiksi pohtimaan mahdollisia (osa)ratkaisuja, jotka toisivat konfliktin osapuolia lähemmäs toisiaan tai tarjoaisivat vaihtoehtoisia malleja suden ja ihmisen yhteiselon tueksi niin, että lajien välinen yhteiselo olisi molempien lajien kannalta kestäväällä pohjalla. Tutkimalla susireviirien alueilla ja niiden lähellä elävien ihmisten näkemyksiä tarkemmin, esimerkiksi haastattelujen kautta, voisi olla mahdollista päästä kiinni tutkimaani ilmiöön syvemmin. Tämä tutkielma ei myöskään kattanut alueellisesti läheskään kaikkia niitä paikkoja, joilla sudet Suomessa liikkuvat ja muodostavat reviirejä, joten tutkimuksen ulkopuolelle on siten jäänyt useita paikkakuntia, joissa keskustelua sudesta käydään julkisesti. Eläimellisen tilan tarkastelu on tutkimuskohteena ollut monipuolinen ja kiinnostava. Henkilökohtaisesti aiheen parissa olisikin mielenkiintoista jatkaa vielä eteenpäin ja syventää tässä tutkimuksessa heränneitä ajatuksia ja ymmärrystä.

9. Lähteet

- Aaltola, Elisa. & Keto, Sami (toim.), 2015, *Eläimet Yhteiskunnassa*. Helsinki: Into Kustannus Oy.
- Aaltola, Elisa & Wahlberg, Birgitta (toim.), 2020, *Me ja Muut eläimet Uusi maailmanjärjestys*. Tampere: Vastapaino.
- Aaltola, Elisa, 2020, Ristiriitaisia eläinasenteita – lihaparadoksi ja sekasyöjän akrasia. Teoksessa Aaltola, Elisa. & Wahlberg, Birgitta (toim.) 2020, *Me ja Muut eläimet Uusi maailmanjärjestys*. Tampere: Vastapaino, 309–334.
- Ahlholm, Aku, 2021, *Vargens röst Rovdjursdiskursen i finsk, finlandssvensk och svensk press från 1990-talet till 2010-talet*. Väitöskirja, Jyväskylän Yliopisto.
- Ahmed, Sara, 2014, *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 2014.
- Alasuutari, Pertti, 2011, *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Bisi, Jukka, 2010, *Suomalaisen susikonfliktin anatomia*. Väitöskirja, Oulun yliopisto
- Borgström, Suvi, 2011, *Iso paha susi vai hyödyllinen hukka? Ekologis-juridinen näkökulma suden suojelun yhteiskunnalliseen hyväksyttävyyteen*. Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto.
- Borkfelt, Sune, 2011, *Non-human otherness: Animals as others and devices for othering*. Teoksessa Yi Sencindiver, Susan, Beville, Maria ja Lauritzen, Marie (toim.), *Otherness Multilateral Perspective*. Peter Lang 2011, 137–154.
- Ceballos, Gerardo, Ehrlich, Paul R. & Dirzo, Rodolfo, 2017, *Biological annihilation via the ongoing sixth mass extinction signaled by vertebrate population losses and declines*. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 114:30.
- Dear, Michael, 1992, *Understanding and Overcoming the NIMBY Syndrome*. *Journal of the American Planning Association*, 58:3, 288-300, DOI: 10.1080/01944369208975808.
- Euroopan Unionin luontodirektiivi 1992, Council Directive 92/43/EEC, 21 toukokuuta 1992.
- Fairclough, Norman, 1995/1997, *Miten media puhuu (Media discourse)*. Suomentanut Blom, Virpi & Hazard, Kaarina 1997. Tampere: Vastapaino.
- Foucault, Michel, 2006, *History of Madness*. Suomentanut Myrphy, Jonathan & Khalfa Jean, *Alkuperäisteos 1961*. New York: Routledge.
- Hacking, Ian, 2009, *Mitä sosiaalinen konstruktionismi on?* Suomentanut Inkeri Koskinen. Tampere: Vastapaino.
- Haila, Yrjö & Lähde, Ville, 2003, *Luonnon politiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Hall, Stuart, 1997, *The work of representation*. Teoksessa Hall, Stuart 1997, *Representation: cultural representations and signifying practices*, London, UK: Sage Publications, 15-64.
- Heikkinen, Samuli, Kojola, Ilpo, Mäntyniemi, Samu, Holmala, Katja & Härkölä, Antti, 2019. *Susikanta Suomessa maaliskuussa 2019*. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 35/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 92 s.

- Hetemäki, Ilari, Kuusisto, Anna-Kaisa, Lähteenmäki, Maria & Väliverronen, Esa (toim.), 2021, hyvä ja paha tieto. Tallinna: Gaudeamus.
- Hiedanpää, Juha & Ratamäki, Outi, 2015, Suden kanssa. Vantaa: Hansaprint.
- Häkli, Jouni, 2004, Meta Hodos. Johdatus ihmismaantieteeseen. Tampere: Vastapaino.
- Johansson, Tino, 2008, Beasts on Fields Human-Wildlife Conflicts in Nature-Culture Borderlands. Väitöskirja, Helsingin Yliopisto, Maantieteenlaitos, Helsinki: Hansaprint.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi, Suoninen, Eero, 2016, Diskurssianalyysi. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi, 2016, Teoksessa Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi, Suoninen, Eero 2016, Diskurssianalyysi. Tampere: Vastapaino, 64.
- Keeling, Diane Marie & Lehman, Marguerite Nguyen, 2018, Posthumanism. Oxford Research Encyclopedia of Communication, Doi: 10.1093/acrefore/9780190228613.013.62.
- Kotiaho, Janne S., 2021, Luonnon monimuotoisuuden tila ja tulevaisuus. Teoksessa Hetemäki, Ilari, Kuusisto, Anna-Kaisa, Lähteenmäki, Maria & Väliverronen, Esa (toim.), 2021, hyvä ja paha tieto. Tallinna: Gaudeamus, 268–280.
- Laaksonen, Mervi, 2013, Susi. Helsinki: Maahenki Oy.
- Latva, Otto, 2021, Ihmisten ja eläinten jaettu menneisyys. Teoksessa Hetemäki, Ilari, Kuusisto, Anna-Kaisa, Lähteenmäki, Maria & Väliverronen, Esa (toim.), 2021, hyvä ja paha tieto. Tallinna: Gaudeamus, 97–106.
- Liukko, Ulla-Maija, Henttonen, Heikki, Kauhala, Kaarina, Kojola, Ilpo, Kyheröinen, Eeva-Maria & Pitkänen, Janne. Nisäkkäät. Julk.: Hyvärinen, Esko, Juslén, Aino, Kemppainen, Eija, Uddström, Annika & Liukko, Ulla-Maija (toim.), 2019, Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki, 571-576.
- Lähdesmäki, Heta, 2020, Susien paikat. Väitöskirja, Jyväskylän Yliopisto, Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 127.
- Lähdesmäki, Heta, 2015, Susi yhteiskunnallisena eläimenä. Teoksessa Aaltola, Elisa & Keto Sami (toim.), 2015, Eläimet yhteiskunnassa. Helsinki: Into Kustannus.
- Lähdesmäki, Heta & Ratamäki Outi, 2015, Kykenemmekö luopumaan susifetisistä? - Kriittinen luenta suomalaisesta susihistoriasta. Teoksessa Hiedanpää, Juha & Ratamäki, Outi (toim.), 2015, Suden kanssa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 16–41.
- Lymbery, Philip, 2017, Dead Zone: Where the wild things were. USA: Bloomsbury.
- Massey, Doreen, 1994, Space, Place, and Gender. University of Minnesota press Minneapolis.
- Mykrä, Sakari, 2017, Eläinluokittelujen, lajisuojelun ja sidosryhmien historia määrää haitallisten eläinten nykyistä ja tulevaa kannanhoitoa ja suojelua. Väitöskirja, Turun Yliopisto.

- Nygren, Nina, 2017, Monilajinen, oppiva kaupunki. Teoksessa Bäcklund Pia, Häkli Jouni & Schulman Harry (toim.), 2017, Kansalaiset kaupunkia kehittämässä, Tampere: Tampere University Press. 161-180.
- Nygren, Nina & Peltola, Taru, 2020, Surprise, Surprise — A Flying Squirrel! Learning to Protect the Unexpected. *Conservation and Society* 18(4), 2020, 378–386.
- Ollila, Tiina, 2020, Näkökulma: Kielellisesti loppuun tuomitut tuotantoon kasvatetut eläimet. Teoksessa Aaltola, Elisa & Wahlberg, Birgitta (toim.), 2020, Me ja Muut eläimet Uusi maailmanjärjestys. Tampere: Vastapaino, 213–234.
- Pellikka, Jani & Hiedanpää, Juha, 2020, Kansalaisten susisuhde. Luonnonvara- ja bionalouden tutkimus 56/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 30 s.
- Peltola, Taru & Heikkilä Jari, 2015, Koira suden hampaissa – monilajinen yhteiselämä, kuolema ja osallisuus. Teoksessa Hiedanpää, Juha & Ratamäki, Outi (toim.) 2015, Suden kanssa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 120–146.
- Philo, Chris & Wilbert, Chris, 2000, Animal spaces, Beastly places. *New Geographies of Human-Animal Relations*. Lontoo: Routledge.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne, 2019, Uusi kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino.
- Pohja-Mykrä, Mari, 2014, Vahinkoeläin sodasta psykologiseen omistajuuteen, petokonfliktien historiallinen tausta ja nykypäivän hallinta. Väitöskirja, Helsingin Yliopisto, Ruralia instituutti.
- Pulliainen, Erkki, 2013, Susihukka. Varkaus: Kopijyvä Oy.
- Pulliainen, Erkki & Rautiainen, Lasse, 2019, Suomalainen Susi. Helsinki: Minerva oy.
- Pulliainen, Erkki & Rautiainen, Lasse, 1999, Suurpetomme. Kajaani: Articmedia.
- Ratamäki, Outi, 2009, Yhteiskunnallinen kestävyys ja hallinta suomalaisessa susipolitiikassa. Väitöskirja, Joensuun Yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja N:o 94.
- Ridell, Seija, 1990, Miten uutinen puhuttelee? Uutisen ja yleisön suhteen tarkastelua diskurssiiviselta kannalta. Tampereen Yliopisto.
- Saari, Maria-Helena, 2020, Näkymättömistä näkyviksi – eläimet tulevaisuuden koulujärjestelmässä, Teoksessa Aaltola, Elisa & Wahlberg, Birgitta (toim.), 2020, Me ja Muut eläimet Uusi maailmanjärjestys. Tampere: Vastapaino, 121–140.
- Schuurman, Nora, 2013, Eläin -Tavoittamaton tutkimuskohde, *ELORE*, vol. 20–1/2013, Julkaisija: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.
- Seppänen, Janne, 2005, Visuaalinen kulttuuri, teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle. Tampere: Vastapaino
- Seppänen Janne & Väliverronen, Esa, 2012, Mediatyhteiskunta. Tampere: Vastapaino.
- Sironen, Tarja, 2021, Asiantuntijana epidemian keskellä. Teoksessa Hetemäki, Ilari, Kuusisto, Anna-Kaisa, Lähteenmäki, Maria & Väliverronen, Esa (toim.), 2021, hyvä ja paha tieto. Tallinna: Gaudeamus, 124–125.

- Suutarinen, Janne, 2019, Ecology of lawbreaking. Effects of poaching on legally harvested wolf populations in human-dominated landscapes. Väitöskirja, Oulun Yliopisto
- Takula, Mia, 2020, Susien mailla. Jyväskylä: Docendo.
- Tikkanen, Jouni, 2019, Lauma 1880 -luvun lastensurmat ja susiviha Suomessa. Keuruu: Otava.
- Tuan, Yi-Fu, 1971, Geography, phenomenology and the study of human nature. *Canadian Geographer*, 15, 181–192.
- Tuomivaara, Salla, 2015, Saako ihmistä sanoa eläimeksi? Teoksessa Aaltola, Elisa & Keto Sami (toim.) 2015, *Eläimet yhteiskunnassa*. Helsinki: Into kustannus, 57–73.
- Tuomivaara, Salla, 2003, Eläimet muuttuvassa yhteiskunnassa. Johdatus ihmisten ja eläinten välisten suhteiden sosiologiaan. *Sociologian pro gradu -työ*, Tampere: Tampereen yliopisto.
- Valkonen, Jarno, 2007, Luontopolitiikan paikallisuus, *Politics of local nature*. *Alue ja Ympäristö*, 2007 36:1, 27–37.
- Valtonen, Mia, Helle, Inari, Kojola, Ilpo, Mäntyniemi, Samu, Harmoinen, Jenni, Nivala, Vesa, Johansson, Helena, Ponnikas, Suvi, Herrero, Annika, Heikkinen, Samuli, Kvist, Laura, Aspi, Jouni & Holmala, Katja, 2021, Suomen susikannan suotuisen suojelutason viitearvojen määrittäminen: Väliraportti syyskuu 2021. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 66/2021*. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 97 s.
- Vilka, Leena, 1996, Eläinten tietoisuus ja oikeudet. *Kettutyttöfilosofiaa ja susietiikkaa*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Vinnari Eija & Vinnari Markus, 2015, Kestävä kehitys ja eläinkysymys. Teoksessa Aaltola, Elisa & Keto Sami (toim.) 2015, *Eläimet yhteiskunnassa*. Helsinki: Into Kustannus.
- Väliverronen, Esa, 1993, Diskurssien verkossa. *Joukkoviestimet, julkisuus ja valta*. *Tiedotustutkimus 1/93*, 22–34.
- Väliverronen, Esa, 1996, *Ympäristöuhkan anatomia*. Jyväskylä: Vastapaino.
- Väliverronen, Esa, 2012, Median kuviteltu valta. Teoksessa Kari Karppinen & Janne Matikainen (toim.), 2012, *Julkisuus ja demokratia*. Tampere: Vastapaino, 83-108.
- Ylikoski, Petri, 2021, Ideologiat tieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa Hetemäki, Ilari, Kuusisto, Anna-Kaisa, Lähteenmäki, Maria & Väliverronen, Esa (toim.), 2021, *hyvä ja paha tieto*. Tallinna: Gaudeamus, 141–152.

Internet lähteet:

- Kansalaisaloite suden kannanhoidollisesta metsästyksestä 2020: Eduskunta.fi, Haettu osoitteesta:
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/CAA_4+2020.aspx, 30.11.2021.
- MMM 2021a, Maa- ja metsätalousministeriö: Etusivu, Haettu osoitteesta:
<https://mmm.fi/etusivu>, 30.11.2021.
- MMM 2021b, Maa- ja metsätalousministeriö: Riistaeläinkantojen hoitosuunnitelmien laadinta ja metsästyksen valvonta, Haettu osoitteesta:
<https://mmm.fi/riista/riistahallinto>, 30.10.2021
- MMM 2021c, Maa- ja metsätalousministeriö: Suden kannanhoidollisen metsästyksen asetusmuistiota korjattiin, Haettu osoitteesta: <https://mmm.fi/-/suden-kannanhoidollisen-metsastyksen-asetusmuistiota-korjattiin>, 28.11.2021
- Suomen Riistakeskus 2021a, Suomen riistakeskus: Tehtävät, Haettu osoitteesta:
<https://riista.fi/riistahallinto/suomen-riistakeskus/tehtavat/>, 26.11.2021
- Suomen Riistakeskus 2021b, Suomen riistakeskus: Kurssit ja koulutukset, Haettu osoitteesta:
<https://riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/kurssit-ja-koulutukset/>, 26.11.2021
- SusiLIFE,2021, Life Boreal Wolf -hanke, LIFE18 NAT/FI/000394, Haettu osoitteesta:
<https://susilife.fi/fi/>, 28.11.2021
- Yle 2021, Lieksalaisen miehen epäillään metsästäneen susia laittomasti myrkkysyöteillä, Haettu osoitteesta: <https://yle.fi/uutiset/3-11850140>, 28.11.2021

Lehtien levikkitiedot:

- Uutisvuoksi, toimituksen antama tieto sähköpostitse 10.2.2021, sekä meks.fi, Haettu osoitteesta: <https://www.meks.fi/mainonta/alueet/kaakon-viestinta/uutisvuoksi/>, 30.11.2021
- Kurikka-lehti, lehden kotisivut, mediakortti, Haettu osoitteesta: https://www.kurikka-lehti.fi/webpdf/Kurikka-lehti_mediakortti_2021_moduulit.pdf, 30.11.2021
- Haapavesi-lehti, Laitilan-Sanomien ja Kuhmolainen, mediaauditfinland.fi, Haettu osoitteesta:
<https://mediaauditfinland.fi>, 30.11.2021

Kuvien kartat:

- Kuva 1 ja Kuva 3, Susireviirit 2019: Heikkinen, Samuli, Kojola, Ilpo, Mäntyniemi, Samu, Holmala, Katja & Härkälä, Antti 2019. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2019. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 35/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 92 s.
- Kuva 3, Pohjakartta, lehtien levikkialueet: *kartta.paikkatietoikkuna.fi*

10. Liitteet

Liite 1: Aineistoluettelo

Liite 2: Taulukko tulosten diskurssit muodostavista tapauksista

Liite 1

Aineistoluettelo

Aineistoluettelo				
Laitilan Sanomat = LT				
Koodi	Otsikko		Genre	Julkaisupäivä
1	LT1	Laitila puoltaa suden pyyntiluvan hakemista	Uutinen	15.3.2019
2	LT2	Kiitos sudenkaatoluvan puoltamisesta	Mielipidekirjoitus	26.3.2019
3	LT3	YLE: Ei susilupaa Laitilan seudulle	Uutinen	29.3.2019
4	LT4	Luonnonvarakeskus arvioi susien määrän kasvaneen	Uutinen	7.6.2019
5	LT5	Miten ratkaista susikiista?	Uutinen	5.11.2019
6	LT6	Asiantuntijoilta selvä viesti Laitilan susi-illassa: Susi on tullut jäädäkseen	Uutinen	8.11.2019
7	LT7	Susi ei ole uutinen	Uutinen	8.11.2019
Haapavesi-lehti = HT				
Koodi	Otsikko		Genre	Julkaisupäivä
8	HT1	Miksi susia ryhdytään pannoittamaan?	Uutinen	13.2.2019
9	HT2	Sus siunakkoon!	Mielipidekirjoitus	20.2.2019
10	HT3	Alueen metsästysseurat eivät anna lupaa susien pannoittamiseen	Uutinen	20.2.2019
11	HT4	Yhteistyö on valttia myös susi -kysymyksissä.	Mielipidekirjoitus	27.2.2019
12	HT5	Susien pannoittamista yritetään Pyhäjoella	Uutinen	13.3.2019
13	HT6	Sudet vaelsivat jokilaaksoihin etelästä	Uutinen	13.3.2019
14	HT7	Eniten susia Nivalan reviirollä	Uutinen	12.3.2019
15	HT8	Haapaveden alueella liikkuu jopa ennätysmäärä susia	Uutinen	9.10.2019
16	HT9	Sudet tappaneet jo kaksi metsästykoiraa	Uutinen	16.10.2019
17	HT10	Susien ulosteita kerätään DNA tutkimusta varten myös Haapavedellä	Uutinen	6.11.2019
Kurikka-lehti= KU				
Koodi	Otsikko		Genre	Julkaisupäivä
18	KU1	Susitilanne ei ainakaan helpotu	Mielipidekirjoitus	4.1.2019
19	KU2	Suomalainen susisatu, osa 1	Mielipidekirjoitus (tarina)	4.1.2019
20	KU3	Suomalainen susisatu, osa 2	Mielipidekirjoitus (tarina)	10.1.2019
21	KU4	Suomalaisen susisadun analyysi	Mielipidekirjoitus	21.1.2019
22	KU5	Susiaitaan mahdollista saada riistakeskukselta aita-varkit	Uutinen	11.2.2019
23	KU6	Jos metsään haluat mennä nyt	Mielipidekirjoitus	8.4.2019
Uutisvuoksi = UV				
Koodaus	Otsikko		Genre	Julkaisupäivä
24	UV1	Susien rajalaumat ja villikoirat huolestuttavat	Uutinen	30.4.2019
25	UV2	Tänä vuonna 18 sutta sai pinnan	Uutinen	30.4.2019
26	UV3	Susien määrä on arvailujen varassa	Uutinen	4.10.2019
Kuhmolainen = KH				
Koodaus	Otsikko		Genre	Julkaisupäivä
27	KH1	Keväällä tulee merkittävä päätös suden kannanhoidosta	Uutinen	4.1.2019
28	KH2	Valtio korvasi 150 000:lla susien raatelemia koiria	Uutinen	4.1.2019

29	KH3	Riistan lumijälkiä lasketaan	Uutinen	22.1.2019
30	KH4	Seura vastustaa haaskoja hirvialueillaan	Uutinen	25.1.2019
31	KH5	Metsäpeurojen surma?	Mielipidekirjoitus	15.2.2019
32	KH6	Luke käynnisti jälleen susien pannoituksen	Uutinen	26.2.2019
33	KH7	Susikanta vaikuttaa peuroihin lännessäkin	Uutinen	8.3.2019
34	KH8	Dokumenttiteatteri luotaa susikeskustelua	Uutinen	8.3.2019
35	KH9	Kainuun metsäperuakanta entisellään	Uutinen	15.3.2019
36	KH10	"Pitää kokeilla mielessään toisen kenkiin asettumista"	Uutinen	19.3.2019
37	KH11	Sidosryhmät pureutuvat susipolitiikkaan	Uutinen	18.4.2019
38	KH12	Kuhmon hirvikanta kainuun alhaisin	Uutinen	24.4.2019
39	KH13	Petovahinkoja Kuhmossa arviolta yli 20 000 eurolla	Uutinen	10.5.2019
40	KH14	Suurpedot ovat kansallista politiikkaa	Mielipidekirjoitus	14.5.2019
41	KH15	Kuhmon itäosissa on kaksi uutta susilaumaa	Uutinen	7.6.2019
42	KH16	Pantasusien sijaintitiedot riistahavainnot.fi palvelussa	Uutinen	22.8.2019
43	KH17	Susi tappoi pystykorvan linnunhaukkukokeessa	Uutinen	10.9.2019
44	KH18	Kainuussa haukutaan hirviä viikonvaihteessa	Uutinen	20.9.2019
45	KH19	Hirvi haukkuu ja pisteet kotiin	Uutinen	24.9.2019
46	KH20	Susiristiriitoja halutaan lievittää hankeen avulla	Uutinen	27.9.2019
47	KH21	Itärajan takana nurin 225 sutta	Uutinen	8.10.2019
48	KH22	Yhä useampi hirvi kaatuu lyjyittömällä metsästysluodeilla	Uutinen	11.10.2019
49	KH23	Hyvä koira on hirtseuran valttikortti	Uutinen	15.10.2019
50	KH24	EU-tuomioistuimien tiukkana susista	Uutinen	15.10.2019
51	KH25	Susilaumat seisauttivat hirvijahdin Lentiirassa	Uutinen	22.10.2019
52	KH26	Hirvenmetsästys on pysähdyksissä Maaselän kylällä	Uutinen	22.10.2019
53	KH27	Susi tappoi koiran kesken jäniksenajon	Uutinen	22.10.2019
54	KH28	Ketjumetsästys ei sovellu Kuhmoon	Uutinen	29.10.2019
55	KH29	Luke kerää susien ulostenäytteitä	Uutinen	5.11.2019
56	KH30	Metsästyskoira susien suuhun Kuhmossa	Uutinen	5.11.2019
57	KH31	Karjalassa ministeriö aktivoi susien pyyntiin	Uutinen	5.11.2019
58	KH32	Susikannan hoidossa korostuu ongelmien ennaltaehkäisy	Uutinen	8.11.2019
59	KH33	Hirvikoira selvisi suden puremista	Uutinen	8.11.2019
60	KH34	"Kannanhoidollinen metsästys valmisteluun"	Uutinen	8.11.2019
61	KH35	Kaupunki aikoo hakea lupaa suden kaatoon	Uutinen	12.11.2019
62	KH36	Koira kuoli susille jätetyyn myrkkyyneen	Uutinen	22.11.2019
63	KH37	Suomi ja Venäjän Karjala lisäävät susitiedonvaihtoa	Uutinen	3.12.2019
64	KH38	Luonnonsuojelijat ja petoasiantuntijat: Herätys	Mielipidekirjoitus	10.12.2019
65	KH39	Eikun vaan suojellaan	Mielipidekirjoitus	10.12.2019
66	KH40	Rautaisen ja Pulliaisen susi -kirja on Vuoden luontokirja	Kirjaesittely	10.12.2019
67	KH41	"Luken kanta-arvio ei voi pitää paikaansa"	Uutinen	13.12.2019
68	KH42	Yksinäiset sudet vaikeuttavat kokonaismäärän arviota	Uutinen	17.12.2019
69	KH43	Suurpetojen kotieläinkorvaukset maksuun nopeasti	Uutinen	20.12.2019
70	KH44	Susiviha ja mistä se on syntynyt	Mielipidekirjoitus	27.12.2019
71	KH45	Kuhmoon ei myönnetty lupaa susijahtiin	Uutinen	31.12.2019
72	KH46	Länsi- ja lounais-Suomessa tulossa susimäärän lumijälkilaskentaa	Uutinen	31.12.2019

Liite 2

Talukko tulosten diskurssit muodostavista tapauksista diskursseittain.

Sudellisen tilan diskurssi		Vallan diskurssi		Sietämisen diskurssi	
1	KH1c	1	KH1d	1	KH10
2	KH1e	2	KH8	2	KH22
3	KH5a	3	KH20	3	KH25a
4	KH12	4	KH32a	4	KH28a
5	KH14a	5	KH34	5	KH28b
6	KH18b	6	KH42	6	KH39
7	KH19a	7	KH46	7	KH41a
8	KH19b	8	KH14b	8	KH24a
9	KH23a	9	KH14c	9	KH45b
10	KH23b	10	KH14d	10	KH24c
11	KH24c	11	KH2	11	KH35
12	KH26a	12	KH11	12	KH26c
13	KH26b	13	KH13	13	KH6
14	KH31	14	KH33	14	KH18a
15	KH36	15	KH37	15	KH25b
16	KH38	16	KH43	16	UV3e
17	KH40	17	KH21	17	KU5a
18	KH44	18	KH41c	18	KU3d
19	KH41b	19	KH24b	19	KU5b
20	KH32b	20	KH1b	20	KU5c
21	KH3	21	UV1a	21	HT2
22	KH4	22	UV1b	22	HT5
23	KH7	23	UV3b	23	HT8
24	KH9	24	UV2b	24	HT10a
25	KH15	25	UV3c	25	LT6b
26	KH16	26	LT5	26	LT6c
27	KH17	27	KU2c	27	LT6e
28	KH27	28	KU4	28	LT2
29	KH29	29	HT3a	29	LT1b
30	KH30	30	HT3c	30	HT10b
31	KH45a	31	HT3b		
32	UV1c	32	HT4		
33	UV1e	33	HT9a		
34	UV2a	34	HT10b		
35	UV3d	35	HT3d		
36	UV3g	36	HT1a		
37	UV3h	37	HT1b		
38	UV3f	38	HT1c		
39	UV1d	39	KH1b		
40	UV3a				
41	UV3i				

42	KU1a		
43	KU1b		
44	KU6a		
45	KU6b		
46	KU6c		
47	KU2a		
48	KU2b		
49	KU2d		
50	KU3a		
51	KU3b		
52	KU3c		
53	KU6d		
54	KU3e		
55	LT1a		
56	LT4a		
57	LT4b		
58	LT6a		
59	LT6d		
60	LT7b		
61	LT6g		
62	LT7a		
63	LT3		
64	HT9b		
65	HT6		
66	HT7		
67	LT6h		
68	LT7c		
69	KH5b		
70	KH1a		
71	LT6f		